

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU ŞEMA ALANLARI, CİNSEL
DOYUM VE KONTROL ODAĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Berfin YILDIRIM

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

TEMMUZ, 2023

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU ŞEMA ALANLARI, CİNSEL
DOYUM VE KONTROL ODAĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Berfin YILDIRIM
(Y2112.480018)

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Kahraman GÜLER

TEMMUZ, 2023

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum ‘‘Erken dönem uyum bozucu şema alanları, cinsel doyum ve kontrol odağı arasındaki ilişkinin incelenmesi’’ başlıklı yüksek lisans tez çalışmamın proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Berfin YILDIRIM

ÖNSÖZ

Öncelikle yüksek lisans eğitimimde ve mesleki gelişimimde desteği ile daima yol gösteren hocam ve danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Kahraman GÜLER'e, bu süreçteki ilgisi ve yol göstericiliği için teşekkürlerimi sunarım.

Tezimi hazırladığım süreç boyunca desteklerini sonsuz hissettiğim değerli meslektaşlarım Hande YALÇIN'a, Cansel ŞENEL'e ve yine süreç boyunca tüm desteği ile yanımda olan Duru Su ÇAKAN'a teşekkür ederim. Önerileriniz ve destekleriniz çok değerliydi.

İlköğretimden lisansüstü eğitimimize kadar birlikte yürüdüğümüz dostlarım ve manevi kız kardeşlerim Elif KAPLAN'a ve Ceyda TOPRAKÇI'ya her zaman destekleri ile stresimi yumuşattıkları için teşekkür ederim. Varlığınız çok kıymetli.

En büyük teşekkürüm aileme... Annem Elçin YILDIRIM, babam Mehmet YILDIRIM, kız kardeşlerim Meryem Helin YILDIRIM ve Beren YILDIRIM'a. Hayatım boyunca başımı kaldırdığım zaman orada olduğunuz, attığım her adımda heyecanıma ortak olup bana inandığınız için çok şanslıyım. Teşekkür ederim. Size teşekkürüm sonsuz...

Temmuz, 2023

Berfin YILDIRIM

ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU ŞEMA ALANLARI, CİNSEL DOYUM VE KONTROL ODAĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışma, yetişkin bireylerde erken dönem uyum bozucu şema alanları, cinsel doyum ve kontrol odağı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, başta İstanbul olmak üzere Türkiye’de yaşayan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmış 18 yaş ve üzeri 280’i kadın 120’si erkek 400 kişi oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda katılımcılara kişisel bilgilerini tespit edebilmek için Kişisel Bilgi Formu; Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 (YŞÖ-KF3); Golombok- Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRCDÖ) ve Kontrol Odağı Ölçeği (KOÖ) uygulanmıştır. Bu araştırma için toplanan verilerin analizi SPSS 25 programı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma bulguları incelendiğinde hem erkeklerde hem de kadınlarda, duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon, kusurluluk, duyguları bastırma, iç içe geçme/bağımlılık, terk edilme, tehditler karşısında dayanıksızlık, başarısızlık, karamsarlık, ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim, kendini feda ve yüksek standartlar şemaları ile cinsel doyum arasındaki ilişkide pozitif korelasyon saptanmıştır. Kontrol odağı ve erken dönem uyum bozucu şemalar arasındaki ilişkide, duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon/güvensizlik, kusurluluk, duyguları bastırma, iç içe geçme/bağımlılık, terk edilme, tehditler karşısında dayanıksızlık, başarısızlık, karamsarlık, ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim, kendini feda, cezalandırma, yüksek standartlar ve onay arayıcılık arasında pozitif yönlü korelasyon olduğu bulunmuştur. Cinsel doyum ile kontrol odağı arasındaki ilişki incelendiğinde ise yine bu iki değişken arasında erkek ve kadınlarda pozitif yönlü ilişki olduğu saptanmıştır. Çalışma sonucunda tüm veriler değerlendirildiğinde kadınlarda ve erkeklerde cinsel doyumunu en çok etkileyen şema alanının ayrılma ve reddedilme alanı olduğu; erkeklerde buna ek olarak zedelenmiş özerklik/performans alanının

olduğu görölmüştür. Elde edilen bilgiler alanyazındaki diğer çalışmalar eşliğinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erken Dönem Uyum Bozucu şemalar, Kontrol Odağı, Cinsel Doyum

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN EARLY MALADAPTIVE SCHEMAS DOMAINS, SEXUAL SATISFACTION AND FOCUS OF CONTROL

ABSTRACT

This research was carried out to examine the relationship between early maladaptive schema domains, sexual satisfaction and locus of control in adults. The sample of this study consists of 400 people, 280 women and 120 men, aged 18 and over, living in Turkey, especially in Istanbul, and voluntarily participated in the study. Personal Information Form in order to determine the personal information of the participants in line with the purpose of the study; Young Schema Scale Short Form-3 (YSS-SF3); Golombok-Rust Sexual Satisfaction Scale (GRISS) and Locus of Control Scale (LCS) were applied. The analysis of the data collected for this research was carried out with the SPSS 25 program.

When the research findings are examined, it is seen that emotional deprivation, social isolation, defectiveness/shame, emotional inhibition, enmeshment/dependence, abandonment, vulnerability to harm/illness, failure, pessimism, entitlement/insufficient self control, self-sacrifice and unrelenting standards schemas and sexual intercourse in both men and women a positive correlation was found in the relationship between satisfaction. In the relationship between locus of control and early maladaptive schemas, emotional deprivation, social isolation/mistrust, defectiveness/shame, emotional inhibition, enmeshment/dependence, abandonment, vulnerability to harm/illness, failure, pessimism, entitlement/insufficient, self-control, self-sacrifice, punishment, unrelenting standards and approval seeking a positive correlation was found between. When the relationship between sexual satisfaction and locus of control was examined, it was seen that there was a positive relationship between men and women. As a result of the study, when all the data were evaluated, it was determined that the schema area that most affected sexual

satisfaction in women and men was the area of disconnection and rejection; in addition, it was observed that the impaired autonomy/performance area was the other schema area that most affected sexual satisfaction in men. The obtained information has been evaluated in conjunction with other studies in the literature.

Keywords: Early Maladaptive Schemas, Locus of Control, Sexual Satisfaction

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xv
I. GİRİŞ	1
A. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
B. Araştırmanın Soruları	4
C. Araştırmanın Sayıltıları	4
D. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
E. Araştırmanın Hipotezleri	5
II. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
A. Erken Dönem Uyum Bozucu Şema.....	7
1. Şema Kavramı ve Şema Terapi.....	7
2. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar	8
3. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Şema Alanları	10
4. Şema Baş Etme Biçimleri ve Tepkileri.....	22
a. Şema Teslimi:	23
b. Şema Kaçınması:	23

c. Şema Aşırı Telafisi:	23
5. Şema Modları:	24
a. Çocuk Modları	24
b. İşlevsiz Başa Çıkma Modları	24
c. Uyumsuz Ebeveyn Modları	25
d. Sağlıklı Erişkin Modu	25
B. Cinsel Doyum	25
1. Cinsellik Kavramı	25
2. Cinsellik ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar ve Farklı Bakış Açıları	28
3. Cinsel Doyum	31
4. Cinsel Doyuma Etki Eden Faktörler	33
C. Kontrol Odağı	38
1. Kontrol Odağı Kavramı	38
2. Kontrol Odağı ile ilgili Kuramsal Yaklaşımlar	39
a. Sosyal Öğrenme Kuramı:	39
D. Yükleme Kuramı:	41
1. Kontrol Odağı Türleri	42
a. İç Kontrol Odağı:	42
b. Dış Kontrol Odağı:	43
E. İlgili Araştırmalar	44
1. Cinsel Doyum ve Kontrol Odağı Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Çalışmalar	44
2. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Çalışmalar	45
3. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Kontrol Odağı Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Çalışmalar	47
III. YÖNTEM.....	49

A. Araştırmanın Modeli.....	49
B. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	49
C. Veri Toplama Araçları.....	49
1. Sosyodemografik Bilgi Formu.....	49
2. Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 (YŞÖ-KF3).....	50
3. Golombok- Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRCDÖ).....	50
4. Kontrol Odağı Ölçeği (KOÖ).....	51
D. Veri Analizi.....	51
IV. BULGULAR.....	53
V. TARTIŞMA VE YORUM.....	91
A. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ile Cinsel Doyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	91
B. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ile Kontrol Odağı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	95
C. Cinsel Doyum ile Kontrol Odağı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	98
D. Sosyo-Demografik Değişkenler ile Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar, Cinsel Doyum ve Kontrol Odağı Arasındaki İlişkilere Dair Bulguların Tartışılması.....	100
VI. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	107
VII.KAYNAKÇA.....	109
EKLER.....	123
ÖZGEÇMİŞ.....	141

KISALTMALAR LİSTESİ

GRCDÖ : Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği

KOÖ : Kontrol Odağı Ölçeği

Ss: : Sayfa sayısı

YŞÖ KF-3 : Young Şema Ölçeği Kısa Form-3

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Şema Alanları (Young vd., 2009: 34-38).....	10
Çizelge 2. Young Şema Ölçeği, Cinsel Doyum Ölçeği ve Kontrol Odağı Ölçeğinin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	52
Çizelge 3. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	53
Çizelge 4. Young Şema Ölçeği, Golombok- Rust Cinsel Doyum Ölçeği, Kontrol Odağı Ölçeğinin Tanımlayıcı Değerleri.....	53
Çizelge 5. Young Şema Ölçeği, Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Erkek Arasındaki İlişki.....	55
Çizelge 6. Young Şema Ölçeği, Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği- Kadın Arasındaki İlişki.....	59
Çizelge 7. Young Şema Ölçeği, Kontrol Odağı Ölçeği Arasındaki İlişki.....	62
Çizelge 8. Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği- Erkek, Kontrol Odağı Ölçeği Arasındaki İlişki.....	64
Çizelge 9. Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Kadın, Kontrol Odağı Ölçeği Arasındaki İlişki.....	65
Çizelge 10. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Cinsel Doyumu Yordamasına İlişkin Bulgular (Erkek).....	67
Çizelge 11. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Cinsel Doyumu Yordamasına İlişkin Bulgular (Kadın).....	67
Çizelge 12. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Kontrol Odağını Yordamasına İlişkin Bulgular.....	68
Çizelge 13. Cinsiyete Göre Young Şema Ölçeğinin Karşılaştırılması.....	69

Çizelge 14. Medeni Duruma Göre Young Şema Ölçeğinin Karşılaştırılması.....	70
Çizelge 15. Medeni Duruma Göre Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğinin Karşılaştırılması.....	71
Çizelge 16. Cinsiyete Göre Kontrol Odağı Ölçeğinin Karşılaştırılması	72
Çizelge 17. Medeni Duruma Göre Kontrol Odağı Ölçeğinin Karşılaştırılması	73
Çizelge 18. Yaşa Göre Young Şema Ölçeğinin Karşılaştırılması	73
Çizelge 19. Gelir Durumuna Göre Young Şema Ölçeğinin Karşılaştırılması.....	78
Çizelge 20. Yaşa Göre Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğinin Karşılaştırılması.	80
Çizelge 21. Gelir Durumuna Göre Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğinin Karşılaştırılması.....	84
Çizelge 22. Yaşa Göre Kontrol Odağı Ölçeğinin Karşılaştırılması.....	87
Çizelge 23. Gelir Durumuna Göre Kontrol Odağı Ölçeği Karşılaştırılması	89

I. GİRİŞ

Erken dönem uyum bozucu şemalar; anı, duygu, biliş ve bedensel duyumlar dolayısıyla oluşmuş, bireyin kendisiyle ve çevresiyle olan ilişkilerini temel almış ve yaşam boyunca tekrarlayıcı özellikler gösteren işlevsiz örüntülerdir (Young vd., 2009: 17-26). Şemalar, erken çocukluk yaşantılarında kişilerin temel ihtiyaçlarının zedeleyici şekilde karşılanmaması sonucunda oluşmakta; kişinin yaşamı boyunca tekrar eden kalıplar haline dönüşmektedir. Şema terapinin ana teması bu işlevsiz ya da uyum bozucu olarak adlandırılan şemalardır (Martin ve Young, 2010: 319). Bireylerin erken dönem çocukluk veya gençlik dönemlerinde çıkan bu uyum bozucu şemalar, belirli bir süreden sonra kişilerin işlevselliklerinde olumsuzluklara neden olmaktadır. Kişilerin çevreden gelen bilgiyi anlamlandırma ve yorumlama durumuna etki etmekte, hayat boyunca karşılaşılan olaylarda benzer durumlar ile pekişebilmektedir (Türkçapar ve Işık, 2000: 46).

Cinsellik, fiziksel, psikolojik, sosyal ve çevresel pek çok yönü olan insan ilişkilerinde yakınlık kurmak için olan temel bir ihtiyaç olarak açıklanmaktadır (Johnson, 2001: 20). Kişilerde yalnızca üreme amaçlı olarak yapılan biyolojik bir durum olarak yaşamamakta olan cinsellik; bununla birlikte psikolojik, fizyolojik, sosyal yaşantılarında da önemi olan bir yaşantıdır. Partnerlerin duygu ifadelerini sağlamalarına aracılık etmektedir. Cinsellik pek çok etkeni içinde barındıran, öznel olarak bireyden bireye farklılık gösteren oldukça geniş kapsamı olan bir kavramdır. Yaşanılan toplum, büyüyen yetişilen kültür, hayat tarzı, kişilik özellikleri ve biyolojik etmenler cinsellik için büyük oranda etkilidir. Bu doğrultuda farklı pek çok etmenin etkileşimi sonucunda oluşan cinselliği tanımlamanın da güç olduğu söylenebilmektedir (Alkan, 2008: 51).

Cinsellik, partnerlerin birbiri ile uyumlu birlikteliklerini açıklayan, bireylerin değer yargılarını içeren, psikolojik, biyolojik ve toplumsal yönleri içeren özel bir oluşum olarak açıklanmaktadır. Kişilerin yaşam kalitelerine etki eden unsurlardandır (Gülsün vd., 2009:77). Çiftler arası ilişkiden alınan doyum

düzeyleri incelendiğinde, ana faktörlerden birinin partnerlerin cinsel doyum düzeyleri olduğu görülmektedir. Cinsel doyum, kişinin cinsel birlikteliğin aldığı memnuniyetinin düzeyi olarak açıklanmaktadır. Bireyin toplumda kurmuş olduğu ilişkiler, hayat şartları, yaşadığı kültürün özellikleri, cinsiyeti yaşı gibi demografik özellikleri, daha önce olan cinsel deneyimlerini gibi birçok faktör cinsel doyumda kişilerin bireysel olarak farklılıklar yaşamasında etkili olmaktadır (Varma vd., 2006: 183). Lawrance ve Byers (1995)'e göre cinsel doyum, bireyin yaşadığı cinsel ilişkiyle ilgili yaptığı pozitif ve/veya negatif değerlendirmesinden kaynaklı afektif bir cevap, tepkidir (Öztürk ve Arkar, 2014: 17). Davidson, Darling ve Norton (1995)' a göre cinsel doyum, kişilerin cinsel yaşamları ile ilgili yaşamış oldukları istek, haz, cinsellik ile ilgili geçmiş deneyimleri, günümüzde ve gelecekte cinsel yaşamdan neler beklediği ile ilgili olan öznel bir duygudur.

Kontrol odağı, kişilerin göstermiş oldukları davranışları ile ilgili inançlar olarak açıklanmaktadır. Kişiyi etkileyen olumlu veya olumsuz durumların şans, kader veya kişinin kendi tutumlarının bir sonucu olarak görme eğilimidir (Rotter, 1966: 1). Rotter bireylerin iç kontrol odaklı ve dış kontrol odaklı olduklarını belirtmektedir. İç kontrol odağı olan kişiler, karşılıklarına çıkan olumlu veya olumsuz durumların sorumluluklarının tamamen kendileri ile ilgili olduğu fikrine inanırlar. Yaşadıkları olayların sorumluluklarını alan kişilerde özgüvenli haller görülür. İç kontrol odaklı bireyler, kendi başarı ve başarısızlık hallerine ciddi şekilde önem verirler. Kendilerini olumsuz etkileyen olayları ise kendi çabaları ile değiştirebileceklerine dair inançları, onlara çalışma motivasyonu sağlar (Basım ve Şeşen, 2006: 160). Dış kontrol odağı olan kişilerde ise, karşılaştıkları durumları güçlü diğer kişilere veya şans, kader gibi inançlara bağlamaktadırlar. İç kontrol odaklı bireylerin aksine olayların sorumluluklarını kendileri almaz, güçlü diğer kişilere bağlayan kişilerde olayları değiştirmek için bir çaba görülür. Şans, kader gibi soyut kavramlara bağlayan dış odaklı kişilerde ise herhangi bir çabanın olmadığı görülür. Çünkü yaşanan durumu onlar için değiştirebilecek bir somutluk yoktur (Kıral, 2012: 62).

İlgili açıklama ve araştırmalar, kişilerin iç ve dış denetim odaklı bireylerin birbirlerinden ayrı özellikte oldukları görülmüştür. İç denetim odağına sahip olan kişiler, toplumsal konularda çok daha ilgili, özgüvenleri yüksek ve aktif kişiler olduğu görülmektedir. Dış denetim odağına sahip kişilerde ise dışarıya karşı

denetim sahibi olmadıkları, özgüvenlerinin daha az, savunma mekanizmalarının daha aktif ve daha kaygılı bir yapıya sahip oldukları durumu görülmüştür (Yeşilyaprak, 1993: 4). Yakın ilişkileri anlamada kontrol odağının önemini gösteren ilgili birçok çalışmanın varlığından söz edilebilir. Rotter'ın kontrol odağı sınıflaması, yapılan bir davranışın sonuçlarını kimin veya neyin etkiliyor olduğuna dair fikirler içermektedir. Romantik ilişkiler çerçevesinden bakıldığında, içsel kontrol odağı olan bireylerin ilişkilerden doyum sağlayamama sebeplerini kendi davranışlarının sonuçları olarak düşünüp, duruma dair yapıcı adımlarda bulunduğu görülürken; dışsal kontrol odağına sahip bireylerde daha yıkıcı davranışların görülmesi beklenir (Çırakoğlu ve Tezer, 2010: 31).

Tüm bu bilgilerden hareketle bu çalışmada erken dönem uyum bozucu şemalar, cinsel doyum ve kontrol odağı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Alanyazın incelemesi yapıldığında ilişkili olduğu düşünülen kavramların beraber kullanıldığı başka bir çalışma görülmemiştir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçların literatüre faydalı olacağı düşünülmektedir.

A. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı erken dönem uyum bozucu şema alanları, cinsel doyum ve kontrol odağı arasındaki ilişkinin incelenmesini içermektedir. Yapılan literatür taramasında ilgili değişkenlerin bir arada kullanıldığı başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Erken dönem uyum bozucu şema alanlarının, cinsel doyum ve kontrol odağı düzeylerinde artma ya da azalma yönünde bir değişimi yordayabileceği öngörülmektedir. Tüm bu bilgiler doğrultusunda araştırmanın sonucunda elde edilecek bulguların literatüre ve bu bağlamda yapılacak gelecek çalışmalara katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Erken dönem uyum bozucu şemaların kişilerin hayatlarında sürdürücü olduğu ve hayatlarına önemli derecede yön verdiği bilinmektedir. Kontrol odağı kavramı düşünüldüğünde, bu kavramın kişilerin yaşadıkları durumlara atfettikleri inanç olarak karşılık bulduğu görülmektedir. Kişilerin erken dönemdeki gereksinimleri bakım verenleri tarafından karşılanmaktadır. Dolayısıyla bireyin ailesi veya bakım verenlerinin kontrol odaklarının gelişme sürecinde önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir (Karadeniz, 2005: 102). Şemaların, erken dönemde yaşanan toksik deneyimlerden ve temel ihtiyaçların yeterince

karşılanamaması veya fazlasıyla karşılanmasından kaynaklı oluştukları düşünüldüğünde bu durum, kişilerin günümüzde yaşadıkları durumlara dair beklentileri ile etkileşimli olabilecekleri fikrini düşündürmüştür. Bu doğrultuda erken dönem uyum bozucu şemaları kontrol odağı kavramı ile ilişkilendirip, şema bağlamında kişilerin iç veya dış denetim odaklı olmaları ile ilgili bağlantısını araştırmanın hem denetim odağı kavramı ile ilgili çalışan diğer alandan araştırmacılar için hem de ruh sağlığı alanı çalışanları için faydalı bir bakış açısı sunacağı düşünülmektedir.

Bir diğer değişken olan cinsel doyum, kişilerin cinsel yaşamlarının öznel bir değerlendirmesi olarak açıklanmaktadır. Alanyazın incelendiğinde ülkemizde cinsel doyum ve erken dönem uyum bozucu şemaların birlikte incelendiği çalışmalara nadir rastlandığı görülmüştür. Erken dönem uyum bozucu şemalar keskin ve kendini devam ettirici inançlar olarak açıklanmaktadır. Bu bağlamda kişilerin şemalarının cinsel doyumlarına etki edebileceği düşünülmüştür. Yine bu doğrultuda bu iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesinin alana iyi bir katkı sunabileceği düşünülmektedir.

Birbirleri ile oldukça ilişkili olduğu düşünülen değişkenlerin ilgili literatür incelendiğinde bir arada bulunduğu bir araştırmaya ulaşılammış olması çalışmayı yapmanın önemli ve katkı sağlayacağı olduğunu düşündürmüştür. Bu araştırma ile kişilerin erken dönem yaşantılarının, günümüzde cinsel hayatlarına ve tutumlarının sonuçlarına dair bekledikleri inançlarına nasıl etki ettikleri konusunda açıklayacağı olacağı beklenmektedir.

B. Araştırmanın Soruları

Çalışma doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara yanıt aranacaktır:

1. Erken dönem uyum bozucu şema alanlarının cinsel doyum üzerinde bir etkisi var mıdır?
2. Erken dönem uyum bozucu şema alanlarının kontrol odağı üzerinde bir etkisi var mıdır?

C. Araştırmanın Sayıtları

- Örneklem evreni temsil etmiş olduğu kabul edilmektedir.

- Araştırmada kullanılmış olan veri toplama araçlarının ilgili durumları geçerli ve güvenilir olarak ölçtüğü kabul edilmektedir.
- Katılımcıların Kişisel Bilgi Formu, Young şema lğ, Golombok-Rust Cinsel Doyum lğ ve Kontrol Odağı lğindeki sorulara doğru ve içten cevap verdikleri varsayılmaktadır.

D. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırmanın rneklemini Türkiye’de yaşayan 400 kişi ile sınırlıdır.
- Araştırmada ölçülmek istenen ve toplanan verilerin tamamı ilgili kavramların veri toplama araçlarından elde edilen bulgular ile sınırlıdır.
- Araştırmanın örneklemini 280 kadın 120 erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Kadın katılımcıların fazla olması cinsiyetler arası farklılıkların incelenmesi açısından sınırlıdır.

E. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Erken dönem uyum bozucu şemalar ile cinsel doyum arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Erken dönem uyum bozucu şemalar ile kontrol odağı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Cinsel doyum ile kontrol odağı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Erken dönem uyum bozucu şemalar cinsel doyumunu yordamaktadır.

H5: Erken dönem uyum bozucu şemalar kontrol odağını yordamaktadır.

H6: Demografik değişkenlere göre erken dönem uyum bozucu şemalarda anlamlı bir fark vardır.

H7: Demografik değişkenlere göre cinsel doyumda anlamlı bir fark vardır.

H8: Demografik değişkenlere göre kontrol odağında anlamlı bir fark vardır.

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

A. Erken Dönem Uyum Bozucu Şema

1. Şema Kavramı ve Şema Terapi

Şema, kavram olarak karşılığı yapı, iskelet, taslak olarak açıklanmaktadır. Young geleneksel bilişsel-davranışçı terapinin kişilere yardımcı olmada yetersiz olduğunu öne sürmüştü, bu doğrultuda kronik karakterolojik problemler yaşayan bireylere destek olmak amacı ile şema terapiyi geliştirmiştir (Young vd., 2009: 24-25). Şema terapi (Young,1990), kişilik bozukları, karakter problemleri, bazı kronik Eksen-I tanıları ve diğer bazı kişisel ve çift problemleri olan danışanların sorunlarını çözmek amacı ile başvurulan bütünleştirici bir terapi ekolü ve teorik çerçevedir. Bilişsel terapi, davranışçı terapi, nesne ilişkileri, gestalt terapi, yapılandırmacılık, bağlanma modelleri, psikanalizin özellikleri entegre edilerek bilişsel terapiden geliştirilmiştir. Psikiyatrik akut semptomlardan ziyade var olan bir bozukluğun kronik ve karakterolojik yanları ile çalışmayı hedefler. Şema terapi modeli üç ana yapıyı tanımlar: “şemalar” temel psikolojik temalardır; “baş çıkma stilleri” şemalara verilen karakteristik davranışsal tepkilerdir ve "modlar", belirli bir anda işleyen şemalar ve baş etme biçimleridir. Duygusal zorluklar, ağırlıklı olarak, uyumsuz şemalara ve baş çıkma tarzlarına yol açan çocukluk ve ergen gelişimindeki karşılanmamış temel ihtiyaçlardan kaynaklanır (Martin ve Young, 2010: 317-319).

Şemalar kişinin dünyayı anlaması ve yorumlamasında çoğunlukla işlevsel olabilmektedir. Şema terapi, kuramda da ifade edildiği üzere bu olumlu durumlara değil işlevsel olmayan olumsuz durumlara odaklanır. Bu nedenle ifade edilen “şema” kavramı olumsuz durumlar için açıklanmakta; erken dönem uyum bozucu şema olarak ifade edilmektedir (Rafaeli vd., 2013: 18).

2. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar

Erken dönem uyum bozucu şemalar, çocukluk yaşantıları ile başlayan ve kişinin yaşamı boyunca kendini tekrar eden kalıplardır. Duyguları, bilişleri ve beden duyularını içermektedirler. Çocukluk/ ergenlik döneminde gelişen şemalar, bireyin yaşamı boyunca detaylandırılırlar, büyük ölçüde işlevsiz kabul edilirler. Şema terapinin ana teması bu işlevsiz ya da uyum bozucu olarak adlandırılan şemalardır (Martin ve Young, 2010: 317).

Şemaların, erken çocukluk yaşantılarında bireylerin duygusal ihtiyaçlarının karşılanmamış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu ihtiyaçlar, bir ötekine güvenli bağlanma; olumlu kimlik algısı, özerklik; kişinin ihtiyaç ve duygularını ifade edebilme özgürlüğü; kendiliğindenlik ve rol yapma; akılcı sınırlar ve özdenetim olarak tanımlanmıştır. Psikolojik yönden sağlıklı olarak nitelendirilen bir birey, bu çekirdek ihtiyaçlar olarak adlandırılan ihtiyaçlar olarak adlandırılan ihtiyaçlarını uyumlayıcı şekilde giderebilir. Çocukluk döneminde bireyin doğuştan gelen mizacı ve çevresi ile olan etkileşimi temel olarak görülen bu çekirdek ihtiyaçların engellenmesine neden olmaktadır. Şema terapinin amacı, bireyin engellenen duygusal ihtiyaçlarının giderilmesi için uyumlu yollar bulmasına yardımcı olmaktır.

Uyum bozucu şemaların birçoğunun ve en belirgin olarak toksik çocukluk yaşantıları dolayısıyla oluşan şemaların, kronik Eksen I bozukluklarının kökeni olabilme tezi düşünülmüş, bunun doğrultusunda şemalar “erken dönem uyum bozucu şemalar” olarak adlandırılmıştır. Şemalar bazı temel özelliklere sahiptir (Young vd., 2009: 26-29):

- Bireylerin çevreleri ile etkileşimleri dolayısıyla gelişmiş olan keskin inanç ve duygulardır. Bu inançlar herhangi bir şekilde değerlendirilmeden katı mutlak bir şekilde kabul edilmiştir.
- Kendilerini devam ettirici özellikleri bulunmaktadır. Bu şemalar özellikle değişime karşı bir direnç göstermektedir. Bunun nedeninin şema oluşumlarının erken çocukluk dönemlerinde meydana gelmiş olması ve kişinin kendisi ve çevresini algılama biçiminin temelini şekillendirmesidir.
- İşlevsel değillerdir. Direkt veya dolaylı şekilde depresyona, iş performansında yetersizliği, bağımlılıklara (alkol ve/veya madde

bağımlılığı), panik hallerine veya psikosomatik durumlara sebep olabilmektedirler.

- Yaşanan olaylardan tetiklenebilme özelliğine sahiptirler.
- Daha çok yalnızca meydana gelmiş olan tek bir travmatik durumdan çok uzun süredir var olan, süregelen yaşantılar sonucunda gelişirler.

Şema oluşumundaki yaşantılarının dört tipi incelendiğinde ilk olarak ihtiyaçların zedeleyici şekilde engellenmesi ele alınmaktadır. Burada çocuk iyi şeyleri çok az deneyimlemiş haldedir. Bu yaşantı doğrultusunda kişide duygusal yoksunluk veya terk edilme şemaları görülebilir. Şema oluşumundaki ikinci türde travma ve kurban olma kavramları ele alınmaktadır. Burada çocuk zarar görür ve bu doğrultuda; güvensizlik, kusurluluk, zarar görmeye karşı incinebilirlik şemaları görülebilir. Üçüncü tür, ilk türün tam tersi olarak çocuğun iyi şeyleri çok fazla şekilde deneyimlemesi olarak tanımlanabilir. Ebeveynler çocuk için çok fazla şey sağlamaktadırlar. Bu doğrultuda bireyde; yetersizlik ve haklılık şemaları görülebilir. Dördüncü tür ise, seçici olarak içselleştirme ve bireyin önem verdiği ötekiler ile özdeşleşmesidir. Erken yaşantılarda çocuk, ailede gördüğü duygu, düşünce, davranış ve tecrübeleri içselleştirir ve onlar ile özdeşim kurar (Young vd., 2009: 30).

Ayrılma ve Reddedilme, Zedelenmiş Özerklik ve Performans, Zedelenmiş Sınırlar, Başkalarına Yönelimlilik, Aşırı Tetikte Olma ve Bastırılmışlık olarak 5 alan ve 18 uyum bozucu şema tanımlamıştır.

3. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Şema Alanları

Çizelge 1. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Şema Alanları (Young vd., 2009: 34-38).

ŞEMA ALANI	ŞEMA BOYUTLARI
Ayrılma ve Reddedilme	Terk Edilme/ İstikrarsızlık Güvensizlik/Kötüye Kullanılma Duygusal Yoksunluk Kusurluluk/Utanç Sosyal İzolasyon/ Yabancılaşma
Zedelenmiş Özerklik ve Performans	Bağımlılık/Yetersizlik Hastalıklar ve Zarar Görme Karşısında Dayanıksızlık İç içe Geçme/ Gelişmemiş Benlik Başarısızlık
Zedelenmiş Sınırlar	Haklılık Yetersiz Özdenetim
Başkalarına Yönelimlilik	Onay Arayıcılık Boyun Eğicilik Kendini Feda
Aşırı Tetikte Olma ve Baskılama	Karamsarlık Duyguları Bastırma Cezalandırıcılık Yüksek Standartlar

- **I. Alan: Ayrılma ve Reddedilme**

Bu alanda yer alan şemalara sahip bireyler, diğerleri ile güvenli bağlanma kuramayan kişilerdir. Aitlik, güvende hissetme, bağlanma gibi ihtiyaçlarının giderilmeyeceğine dair inançları vardır. Aile kökenleri incelendiğinde tutarlı olmayan, soğuk, reddedici veya sosyal çevreden izole bir aile yapısı görülmektedir. Bu alan içerisinde bir şemaya sahip kişilerin çoğu erken dönem travmatik yaşantıları olan ve yetişkinlik yaşantılarında kendilerine zarar verecek ilişkiler kurmaktan kaçınma ya da tümüyle yakın ilişki kurmaktan kaçınma şeklinde bir eğilim göstermektedirler.

Bu alanda; duygusal yoksunluk, terk edilme, güvensizlik/kötüye kullanılma, kusurluluk/ utanç, sosyal izolasyon/yabancılaşıma şemaları bulunmaktadır (Young vd., 2009: 34).

Duygusal Yoksunluk: Kişiler, daima başkalarının onların arzularını yeterince karşılamayacaklarına karşı bir beklentisi mevcuttur.

Başlıca üç şekilde kendini gösterirler: (A) Bakımdan, ilgiden yoksun bırakılma: İlgi, şefkat ve arkadaşlıktan yoksun bırakılma hali; (B) Empati Yoksunluğu: Başkalarının duygularını anlama, dinleme ve karşılıklı olarak paylaşımında bulunma eksikliği; (C) Korunmadan Yoksun Bırakma: Bir ötekenden alınan güç, yön ve rehber eksikliği (Young vd., 2009:34).

Olası şema kökenleri incelendiğinde;

- Soğuk, mesafeli ve sevgi göstermeyen anne tutumu,
- Çocukta sevilip değer gördüğüne, değerli biri olduğuna dair bir hissin olmama durumu,
- Çocuğa yeterli ilginin ve zamanın verilmemesi. İhtiyaçlarının göz ardı edilmesi, ve bu doğrultuda çocuk ile kurulamayan gerçek bir bağ,
- Çocuğun ihtiyaç duyduğu noktada annenin ona gereken desteği göstermemesi, ve yatıştırılmaması. Dolayısıyla bunu yalnız yapmayı öğrenmek durumunda kalması, ya da çocuğun bir başkasının yardımını kabul etmeyi öğrenememe durumu,
- Çocuğa yeterince yol gösterici, yönlendirici tutumda olan bir kişinin olmaması (Young ve Klosko, 2016: 159).

Terk Edilme: Kişiler, onlar için önemli ötekilerin onları yakın bir zamanda kendilerinden daha iyi biri için terk edeceklerine veya yakın bir zamanda öleceklerine dair bir inanç olduğundan dolayı onlar tarafından duygusal olarak desteklenemeyecekleri, onların korumasını ve desteklerini göremeyeceklerine dair bir inanç görülmektedir. Kişi bir şekilde yalnız kalacağını düşünür. Bu düşünce dolayısıyla onlara yakın olan kişilere yapışma derecesinde yakınlık gösterebilir. Normal bir ayrılık sürecinde dahi dağılma veya yüksek düzeyde öfkelenme görülebilir (Young vd., 2009: 34; Young ve Klosko, 2016: 41).

Olası şema kökenleri incelendiğinde bu kişilerde;

- Ayrılık haline karşı anksiyete duymaya biyolojik bir yatkınlık hali,
- Erken çocukluk dönemlerinde bireyin ebeveyn kaybı veya ebeveynin/ebeveynlerin evi terk etmesi,
- Erken çocukluk dönemlerinin herhangi bir evresinde veya uzun süreli olacak şekilde annenin bir hastalık öyküsü dolayısıyla hastane yatışı olması ve bundan dolayı anneden ayrı kalma durumu,
- Bakıcılar ile ya da anne figürü yerine gelen bir bakımveren ile büyütülmek zorunda kalma. Erken yaşlarda yatılı bir okulda okumuş olma durumu,
- Annenin depresif, dengesiz, öfkeli veya sarhoş olma dolayısıyla bireyden uzaklaşmış olma durumu,
- Küçük bir yaşta anne/babanın kavgalarına şahit olmak, onların ayrılacağına dair endişe duymak veya ayrılıklarına şahit olmak,
- Ebeveyn ilgisine dair kayıp yaşamış olma durumu (Bir kardeş doğumu veya ebeveynlerin yeniden evlenmesi),
- Aşırı korunmuş olma durumu. Bu durum dolayısıyla çocuğun erken dönemde hayatın zorlukları ile baş etmeyi öğrenecek bir ortamının oluşmamış olması (Young ve Klosko, 2019:103).

Güvensizlik/ Kötüye Kullanılma: Kişilerde, başkalarının onları inciteceği, suistimal edeceği, aşağılayacağı, aldatacağı, kötüye kullanacaklarına dair beklentiler mevcuttur. Çoğunlukla beklenen bu zararın kişiler tarafından kasten yapılacağı veya ihmalkarlık, haksızlık sonucu olduğu inancı vardır. Bu kişiler daima aldatılma duygusuna veya diğerlerine göre çok daha dezavantajlı olduklarını düşünürler (Young vd., 2009: 34). Bu şemaya sahip insanlara göre diğerleri aldatır, yalan söyler, onlara zarar verebilirler. Bu durumlardan herhangi biri yaşanmasa dahi ondan yararlanmak amacı ile yaklaştıklarını düşünürler. Tüm bu düşüncelerden hareketle insanları kendilerine çok fazla yaklaştırmaz ve dahil etmezler. Daima sevdikleri tarafından kötü muamele göreceklarine inanırlar. Dolayısıyla bu kişilerde ilişki kurmaktan vazgeçme hali ya da derin olmayan ilişkiler kurma yaklaşımı görülür. Onlara olumsuz davranan kişiler ile beraber olabilir daha sonra bu kişilere karşı yoğun öfke duyabilirler (Young ve Klosko, 2019:42).

Olası şema kökenleri incelendiğinde bu kişiler;

- Aileden biri çocukluk çağında fiziksel olarak tacize uğratmış olabilir,
- Aileden biri çocukluk çağında cinsel olarak tacize uğratmış olabilir,
- Aile bireylerinden birisi devamlı olarak aşağılama, hor görme veya eleştirme durumlarına maruz bırakmış olabilir,
- Ailedeki kişiler güven duyulmayacak kişiler olabilirler. Kişinin güvenini kötüye kullanmış, verdikleri sözleri tutmamış ya da yalan söylemiş olabilirler,
- Ailedeki kişilerden biri, bireyin acı çekmesinden haz alıyormuş gibi davranmış olabilir,
- Erken çocukluk dönemlerinde istenen bir durum karşılanmadığı takdirde ceza alma ile ya da misilleme yapılmasıyla karşılaşmış olma durumu,
- Ebeveynlerin dışarıdaki insanlara karşı güven duyulmaması konusunda ısrarcı uyarılarına maruz kalma (Young ve Klosko, 2019:128).

Kusurluluk/Utanç: Kişilerde kusurlu, kötü, istenmeyen olduklarını başkaları anlar ise sevmeyecekleri duygusu mevcuttur. Bu kişilerde eleştirilmeye ve reddedilmeye dair yoğun bir duyarlılık görülmektedir (Young vd., 2009: 34). Şemaya sahip kişiler kendilerini kusurlu görürler. Diğerleri ile yakınlık kurduklarında onların gerçekten kendilerini tanıyacak ve sevmeye değer görmeyeceklerini düşünürler. Kusurlu düşünme hali kişiler arası yakınlık derecesi arttıkça daha fazla görülebilmektedir. Erken dönem yaşantılarında ailelerinde daima kusurlarına yönelik eleştiri ve suçlanma gören kişiler, yetişkinlik yaşantılarında bu şekilde sevgiye ve değer almaya karşı korku yaşayabilirler. Bu doğrultuda diğerlerinin onları reddetmelerine karşı bir beklenti içinde olurlar (Young ve Klosko, 2019: 44).

Olası şema kökenleri incelendiğinde;

- Aile bireylerinden birinin aşırı eleştirel, küçümseyici ve cezalandırıcı tavrı. Kişinin devamlı olarak nasıl görüldüğü ve/veya ne yaptığı ile ilgili eleştiri alması, bunlardan dolayı cezalandırılması,

- Ebeveynlerin biri ya da her ikisi tarafından değer görülmediğini ve reddedildiğini hissetme,
- Aile bireylerinden biri tarafından fiziksel, duygusal ya da cinsel tacize uğramış olma,
- Olumsuz olan her durumda aile bireyleri tarafından suçlayıcı tavırlara maruz bırakılma,
- Kardeş kıyaslamasına maruz kalma ve daima kardeşlerin tercih edilmesi durumu (Young ve Klosko, 2019: 280).

Sosyal İzolasyon/ Yabancılaşma: Kişilerde, kendisini dünyadaki diğer insanlardan uzakta olma, izole olma, temelde diğer insanlardan farklı olduğunu düşünme ve/veya herhangi bir grubun parçası olarak hissetmeme durumları görülmektedir (Young vd., 2009:35). Sosyal izolasyon şeması bulunan kişiler, aileleri haricinde daha büyük bir topluluğa, bir çevreye uygun olmadıklarına dair bir inanç geliştirmişlerdir. Şema belirgin olarak kişilerin aileleri dışındaki kişilerden yalıtılmış halde olduklarını düşünme durumları ile karakterizedir (Rafaeli vd., 2013: 27). Bu şemaya sahip kişiler genellikle çocukluk yaşantılarında akranları tarafından ötekileştirilmiş; bir gruba ait hissedememe durumu yaşamıştır. Kişilerde kendilerini diğerlerinden farklı hissettiren bir özellik olmuş olabilir. Erken çocukluk döneminde ötekileştirilen birey, bu durumu yetişkin yaşamında şema kaçınmaları ile sürdürmeye devam eder. Herhangi bir grubun içerisinde var olmaktan ve ilişki kurmaktan kaçınma hali görülür. Sosyal izolasyon şeması kişilerin kendilerini rahat ve samimi hissettikleri ortamlarda gözlemlenmeyebilir. Karşılıklı kurulan birebir ilişkide görünmeyebilir. Dolayısıyla bu kişilerin herhangi bir kalabalıkta (sınıf ortamı, parti, iş toplantıları gibi) yaşadıkları stres ve soğukluk hali kimi zaman şaşkınlık yaratabilir (Young ve Klosko, 2019: 44).

Olası şema kökenleri incelendiğinde bu kişiler;

- Dikkat edilen birkaç özellik (örneğin; dış görünüş, kekeleme vb. gibi) dolayısıyla diğerleri tarafından eleştirilme, reddedilme, küçük görülme durumu,

- Aile bireylerinin kişinin çevresindeki insanlardan farklı olma hali (örneğin, ırk, etnik köken, statü, eğitim seviyesi gibi). Dolayısıyla ailenin davranış ve gelenekleri, alışkanlıklarındaki farklılık durumu,
- Kişinin kendi ailesi içi dahil olmak üzere çevresindeki diğer çocuklardan daha farklı hissetmesi,
- Çocukluk dönemlerinde çevresine göre daha pasif halde olmuş olma. Kendisinden beklenileni yapmış olması fakat kendi ilgi alanları ile ilgili bir şey üretmeme hali olabilir (Young ve Klosko, 2019: 185).

• II. Alan: Zedelenmiş Özerklik ve Performans

Bu alandaki şemaya sahip bireylerde bağımsız bir birey olarak hareket edebilme, aile bireylerinden ayrışabilme, hayatta kalabilme algısına karşılık bu algıya müdahale eden kendisi ve çevre hakkındaki beklentileri görülmektedir. Aile kökenleri incelendiğinde, çocuğun güvenini zedeleyici, fazla korumacı ve çocuğun farklı alanlarda olan başarılarını göstermelerini destekleme noktasında yetersiz ve başarısız ebeveyn davranışları görülmektedir.

Bu alanda; bağımlılık/ yetersizlik, hastalıklar ve zarar görme karşısında dayanıksızlık, iç içe geçme/ gelişmemiş benlik ve başarısızlık şemaları bulunmaktadır (Young vd., 2009: 35).

Bağımlılık/Yetersizlik: Kişilerde diğerlerinden yardım almadan (gündelik problemlerini çözebilme, iyi kararlar verme, iyi muhakeme yapma vb.) günlük sorumluluklarını yerine getiremeyeceklerine dair bir inanç vardır. Çoğunlukla öteki kişilere kendilerini çaresiz olarak gösterme eğiliminde bulunurlar (Young vd., 2009: 35). Erken çocukluk dönemlerinde özgür/bağımsız eylemlerde buldukları zaman engellenmiş ve yetersiz hissettirilmiş kişiler, yetişkin yaşamlarında daima etraflarında onları destekleyecek kişiler arayabilirler. Bu bireyler, diğerlerinin onların hayatı üzerinde kontrol sahibi olmalarına da alan açan haldedir (Young ve Klosko, 2019: 42).

Şema kökenleri incelendiğinde bu kişilerin aile yapılarında ebeveynlerin ya çok fazla korumacı tutumda olmaları ya da yeterince korumayan ebeveynler oldukları görülmektedir.

Aşırı korumacılık durumunda oluşan bağımlılık şemasının olası kökenleri incelendiğinde;

- Ebeveynin çocuğa karşı yoğun koruması, onun adına kararlar alması,
- Çocuğun hayatındaki tüm kararlar ve detaylar ile ilgilenmesi ve dolayısıyla kişinin kendi ile ilgili ayrıntılar ile ilgilenme halini öğrenememiş olması,
- Çocuğun üstlenmesi gereken hiçbir sorumluluğun olmama hali. Ebeveynin çocuk adına her şeyi üstlenmesi,
- Ebeveynler ile ayrı geçilen zamanın çok kısıtlı olması. Dolayısıyla bireyselleşme algısının çok az olma durumu,

Yetersiz korunma durumunda oluşan bağımlılık şemasının olası kökenleri incelendiğinde ise;

- Çocuğun ebeveynleri tarafından yeterince rehberlik görememesi,
- Çok küçük yaşta kendi kararlarını almak zorunda bırakılma,
- Ailede bir yetişkin olarak görülme ve ebeveynler tarafından yaşının sorumluluğundan fazlasının beklenmesi gibi durumlar görülebilmektedir (Young ve Klosko, 2019: 224- 229).

Hastalıklar ve Zarar Görme Karşısında Dayanıksızlık: Kişilerde her an gelecek bir felaket olabileceği ve bu felaketin karşısında kişinin bu durumu önleyemeyeceğine dair abartılı korkuları olduğu görülür. Olabilecek felaketler; tıbbi felaketler, duygusal felaketler ve dışsal felaketler olarak sınıflandırılmaktadır. Kişi bu durumlardan birine veya daha fazlasına odaklanmaktadır (Young vd., 2009: 35). Bu şemaya sahip kişiler erken çocukluk dönemlerinde ebeveynleri/ bakımverenleri tarafından dünyanın güvenli bir yer olmadığı inancı aşılınmış bireylerdir. Koruyucu ve/veya kaygıyı ebeveynler ile büyümek yoğun ve gerçek dışı korkuların oluşumuna sebebiyet vermiştir. Kişiler tüm enerjilerini olası bir felaket durumundan korunmak adına harcarlar (Young ve Klosko, 2019: 42-43).

Olası şema kökenleri incelendiğinde;

- Ebeveynlerden birinde veya her ikisinde var olan dayanıksızlık hali. Çocuğun bu ebeveynleri gözlemleyerek büyümüş olması dolayısıyla şemayı yakından öğrenmiş olması,
- Ebeveynlerin aşırı korumacı olma hali. Bu korumacılık tavrı özellikle hastalık ya da tehlike arz eden durumlar içindir. Devamlı olarak olası tehlikelere karşı uyarıcı olma konumundadırlar,
- Ebeveynler tarafından yeterli korunmayı görememiş olma hali,
- Erken çocukluk dönemlerinde geçirilen bir hastalık öyküsü veya travmatik bir olay yaşama,
- Ebeveyn kaybı ya da ebeveynlerden birinin travmatik bir olay yaşaması sonucu çocukta dünyanın güvenli bir yer olmadığına dair bir inanç oluşması (Young ve Klosko, 2019: 256).

İç İçe Geçme/ Gelişmemiş Benlik: Kişilerde, tam olarak bireyleşme halinin ve olağan sosyal gelişimin yanı sıra bir veya daha fazla kişi ile yüksek düzeyde duygusal yakınlık ve ilgi hali görülmektedir. Bu durum çoğunlukla bireylerden birinin diğeri olmadan hayata tutunmakta güçlük çekeceği, hayata tutunamayacağı ve mutlu olmayacağına dair inançları içermektedir (Young vd., 2009: 35).

Başarısızlık: Kişilerde, başarı alanlarında (eğitim, kariyer vb.) başarısız olduğu, başarısız olacağı ve temelde akranlarına göre yetersiz olduğuna dair bir inanç görülmektedir. Çoğunlukla kişinin diğerlerine göre kendini daha kabiliyetsiz, daha az başarılı olduğu düşüncelerini içerir (Young vd., 2009: 35). Bu kişiler erken çocukluk dönemlerinde yaş gruplarındaki diğer kişilere göre başarısız olduklarına dair kötü hissettirilmiş olabilirler. Diğerleri hep onlardan çok daha iyi, yetenekli ve çalışkan olarak adlandırılmış olabilir. Erken dönemde ‘başarısız’, ‘tembel’ gibi etiketler alan çocuklar yetişkin yaşantılarında bu başarısızlık durumunu devam ettirici şekilde davranıp şema örüntülerini devam ettirmektedirler (Young ve Klosko, 2019: 45).

Olası şema kökenleri incelendiğinde;

- Performans gösterilecek alanlardaki (örneğin; okul başarısı, spor vb.) başarı durumlarında ebeveynlerin aşırı eleştirel tutumu,
- Ebeveynlerin çok başarılı kişiler olması ve çocuğun ne yaparsa yapsın onlar kadar başarılı olamayacağına dair bir inanç geliştirmiş olması,
- Başarılı olma durumunda ebeveynlerden birinin veya her ikisinin de bu başarıyı önemsememesi ya da dahası iyi bir sonuç almaktan çekinme durumu yaşamak,
- Performans gösterilecek alanlarda diğerleri kadar başarılı olmadığını hissetme ve dolayısıyla denemekten vazgeçme durumu yaşama,
- Ebeveynlerin devamlı olarak ailedeki diğer çocuk/çocuklar ile olumsuz kıyaslama hali. Bu durum dolayısıyla çocuğun ne kadar çabalarsa çabalasın kardeşlerine yetişemeyeceğine dair olan inancı,
- Ebeveynlerin çocuğun kendini disipline etmesine ve sorumluluk almalarına ortam ve olanak sağlamaması. Bu durum dolayısıyla istikrarlı bir çalışma programı oluşturamama hali ve başarısız olma durumu (Young ve Klosko, 2019: 321).

- **III. Alan: Zedelenmiş Sınırlar**

Bu alandaki şemalara sahip olan bireylerde, bireyin kendi sınırlarında, bir başkasına karşı olan sorumluluklarında veya ileriye yönelik uzun vadeli hedef yöneliminde eksiklik görülmektedir. Burada diğerlerinin sahip oldukları haklara saygı duymada, başkaları ile iş birliği yürütmede, kendileri için gerçekçi olan hedefler belirlemede ve bu hedeflere ulaşmada zorluklar görülür. Aile kökenleri incelendiğinde, bireyi fazla serbest bırakan ve aşırı hoşgörü ile karakterize aileler görülmektedir. Bu kişiler erken çocukluk döneminde yeterli gözetim ve rehberliği alamamış olabilirler.

Bu alanda; haklılık ve yetersiz özdenetim şemaları bulunmaktadır (Young vd., 2009: 36).

Haklılık: Kişiler kendilerini çevrelerindeki kişilere göre üstün, özel hak ve imtiyazlara sahip olduklarına inanmaktadırlar. Bu kişilerde çoğunlukla durumun ne kadar gerçekçi olup olmadığına bakmaksızın istedikleri gibi davranabilecekleri, ya da istedikleri durum konusunda ısrarlı olabildikleri

görülmektedir. Güç veya kontrol elde edebilmek amacıyla üstünlüğe abartılı şekilde odaklanma mevcuttur. Bazen bu durum, başkalarına karşı aşırı rekabet içerisinde olma ve onların üzerinde üstünlük kurma şeklinde görülmektedir: Empatiden uzak şekilde kendi istek ve arzuları için kendi fikirlerini bastırarak göstermek, ötekilerin davranışlarını kontrol etme gayreti ve kendi gücünü öne sürmek (Young vd., 2009: 36).

Şema kökenleri incelendiğinde bu şemanın üç ayrı şekilde gelişebildiği görülmektedir. Bu durumlardan ilki "zayıf sınırlardır". Ebeveynin çocuk için gerekli disiplini ve kontrolü sağlayamaması sonucunda oluşur. İkinci köken "bağımlı aşırı şımarıklık" durumudur. Burada ebeveynler çocuklarının alabilecekleri sorumlulukları üstlenir, zorlanacağı işleri onlar için yaparlar. Dolayısıyla çocuk ebeveyne bağımlı bir hale gelmiş olur. Çocuktan beklenti çok az olduğundan dolayı, verilen ilgi aynı şekilde dışarıdan da istenmeye başlar. Üçüncü köken ise "diğer şemalara karşıt saldırı olacak haklılık" durumudur. Burada çoğunlukla şema, diğer şemalara bir karşıt saldırı veya diğer şemaların aşırı telafisi sonucu oluşmaktadır (Young ve Klosko, 2019: 417-418).

Yetersiz Özdenetim: Kişilerde, hedeflerine ulaşma konusunda ya da kişinin kendi duygu ve arzularından söz etmenin önüne geçebilmek adına yeterli bir özdenetim göstermede güçlük yaşama, bu özdenetimi göstermeyi reddetme veya toleransı engelleme durumları görülür. Hafif formunda bu, olacak rahatsızlık durumundan kaçınma göstermeye dair aşırı bir vurgu durumu ile kendini göstermektedir (Young vd., 2009: 36).

• **IV. Alan: Başkalarına Yönelimlilik**

Bu alandaki şemalara sahip bireylerde, diğerlerinden sevgi ve onay görebilmek adına kendi istek ve ihtiyaçları pahasına ötekilerin istek, duygu ve eylemlerine aşırı odaklanma hali görülür. Çoğunlukla kişilerin kendi öfkeleri ve eğilimleri hakkında farkındalık eksikliği ve bastırma görülmektedir. Aile kökenleri incelendiğinde, bu şema alanındaki şemaların oluşumunda çocukluk çağında koşullu kabulün olduğu aile yapıları görülmektedir. Çocuk sevgi, ilgi ve onay alabilmek adına kendi önemli yönlerini bastırmak durumundadır. Bu tür ailelerde ebeveynlerin sosyal kabule ve statüye dair verdikleri önem, çocuğun duygu ve ihtiyaçlarından önemlidir.

Bu alanda; onay arayıcılık, boyun eğicilik ve kendin feda şemaları bulunmaktadır (Young vd., 2009: 36).

Onay Arayıcılık: Kişilerde başkaları tarafından onaylanma, tanınır olma, ilgi görme ve onlara uyum sağlamaya karşı yüksek bir değer verildiği görülmektedir. Bireyin itibar hissi kendi eğilimlerinin yanı sıra diğerlerinin vermiş olduğu reaksiyonlara bağlıdır. Bu kişilerde kimi zaman onay görme veya ilgi kazanmak adına statü, para, başarı gibi alanları çok fazla vurgu yapma durumu görülür. Bu durumlar kişiler için çoğunlukla gerçekçi olmayan ya da reddedilmeye karşı olan aşırı duyarlılık hali içerisinde önemli kararlara sebebiyet vermektedir.

Boyun Eğicilik: Kişiler genel olarak kendilerini bir baskı içerisinde hissettiklerinden dolayı kontrolü daima bir başkasına teslim ederler. Bu durum genellikle bir öteki tarafından terk edilmekten, öfkeye maruz kalmaktan ve misilleme yapılmasından korunmak içindir. Genel olarak boyun eğme durumunun iki ana formu vardır:

(A) Kişinin ihtiyaçlarına karşı boyun eğme hali: Burada birey kendi arzu, istek ve ihtiyaçlarını bastırmaktadır.

(B) Duyguların boyun eğme hali: Kişinin duygularını ve özellikle öfke duygusunu bastırma hali hakimdir. Burada bireyin kendi duygularının diğer kişiler tarafından önemsizleştirildiği ve geçerli görülmediğine dair bir algı görülmektedir. Bu kişiler çoğunlukla aşırı itaatkar davranışlar sergilemektedirler. Duyguları bastırma hali ani öfke patlamaları, pasif agresif davranış örüntüleri gibi pek çok uyum dışı davranış ile kendini gösteren bir öfke oluşumuna sebep olmaktadır.

Kendini Feda: Kişilerde gündelik durumlarda kendi memnun olma halleri pahasına gönüllü olarak başkalarının istek ve ihtiyaçlarını karşılamaya aşırı odaklanma hali görülmektedir. Bu durumun önemli nedenleri arasında, kişinin başkalarının acılarına engel olmaya olan gayreti ve bencil hissetmenin vereceği suçluluk duygusu ile kalmama istekleri mevcuttur. Genellikle bu kişilerde diğerlerinin acılarına karşı akut bir duyarlılık vardır. Bazı durumlarda kişinin kendi ihtiyaçlarının yeterince karşılanmadığına dair kızgınlığın olduğu görülmektedir (Young vd., 2009: 36-37).

- **V. Alan: Aşırı Tetikte Olma ve Baskılama**

Bu alanda olan şemalara sahip bireylerde, bireylerin kendilerini spontan duygular ve davranışlar konusunda baskı altına aldıkları görülür. Aile kökenleri incelendiğinde, talepkar, acımasız ve cezalandırıcı aile tutumları olduğu görülmektedir. Mükemmelliyetçilik, performans gösterimi, kurallara uyma gibi durumlar; rahatlama ve neşeye göre daha ağır basmaktadır. Genel olarak karamsarlık ve endişeli olma hali vardır. Kişi daima tetikte olmak durumunda hissetmektedir. Tetikte olmadığı halde her an her şeyin alt üst olabileceğine dair bir inanç vardır.

Bu alanda; karamsarlık/ olumsuzluk, duyguları bastırma, cezalandırıcılık ve yüksek standartlar şemaları bulunmaktadır (Young vd., 2009: 37).

Karamsarlık/ Olumsuzluk: Kişilerde, hayatta olan ve olabilecek olumlu şeyleri önemsizleştirip bunun yerine olumsuzluklara odaklanma görülür. Bireyler genellikle iş, finans veya kişiler arası ilişkilerde olumlu giden, iyi görünen şeylerin er ya da geç bozulacağına dair bir inanca sahiptir.

Duyguları Bastırma: Kişilerde, genellikle diğerleri tarafından onay görmemekten, dürtülerinin kontrolünü kaybetme ve utanmaktan endişe etme haliyle hareketlerini, duygu ve iletişimini aşırı derecede engelleme hali görülmektedir.

Yaygın olarak duyguları bastırma şu durumlarda görülebilmektedir:

(A) Öfkenin ve saldırganlığın ketlenme hali,

(B) Olumlu duyguların engellenme hali,

(C) Kişi savunmasızlığını ifade etme halinde, ihtiyaçlarını, duygularını ve incinebilirliğini göstermede zorluk yaşama,

(D) Duyguları göz ardı ederken kişinin rasyonelliğe aşırı vurguda bulunması.

Cezalandırıcılık: Kişilerde, bir hata yaptıklarında sert bir şekilde cezalandırılmaları gerektiğine inanırlar. Bu kişiler kendileri de dahil olmak üzere beklentilerini karşılayamayanlara dair öfkeli, cezalandırıcı, hoşgörüsüz davranma halleri görülür. Çoğunlukla kusura müsaade etme, empati kurma

durumlarına karşı isteksiz olmaları nedeniyle kişilerde kendisinin veya bir başkasının yaptığı yanlışları bağışlamada güçlük görülebilir.

Yüksek Standartlar: Kişilerde, çoğunlukla eleştiriden kaçınmak dolayısıyla yüksek düzeyde davranışlar sergilemeleri gerektiğine dair bir inanç görülür. Bu bireylerdeki baskı hissi ve stabilize olma halindeki güçlük kendilerine ve diğerlerine karşı eleştirel bir tutumda olmalarına sebep olmaktadır.

Yüksek standartlar şemasında genellikle; (A) Kişinin mükemmelliyetçiliği, kendi çabasının ne kadar iyi olduğunun var olan standartlara bağlılığını hafife alma, (B) Birçok alanda gerçekçi olmayan yüksek beklentiler, (C) Her zaman daha fazlasının yapılması gerektiğine dair bir inanç ile zaman ve verimlilik kavramlarına dair obsesiflikler ile karakterizedir (Young vd., 2009: 37-38).

Bu şemaya sahip kişilerde görülen ilk duygu baskıdır. Kişi devamlı olarak daha iyisini yapabilmek adına ilerlemek için zorladığından dolayı gevşeme ve hayattan zevk alma haline erişemez. Okulda, ilişkilerde, cinsellikte, spor gibi birçok alanda en iyisi olma hedefi olan kişilerde yaptıkları işlerde başarılı olsalar dahi bu diğerlerinin bakış açısı olarak açıklanır. Çevrelerindeki insanlar onların oldukça başarılı olduklarını düşünseler dahi şemaya sahip kişiler için bu durum zaten kendilerinden bekledikleri bir şeydir.

Olası şema kökenleri incelendiğinde;

- Ebeveynlerden sevgi görmemenin yüksek standartları karşılamaya bağlı olması. Koşullu bir sevgi almak.
- Yüksek beklentilerin karşılanamadığı noktada bir başkası veya ebeveynleri tarafından eleştiriye maruz kalma durumları olabilir (Young ve Klosko, 2019: 386-392).

4. Şema Baş Etme Biçimleri ve Tepkileri

Bireyler, şemalarına uyması için erken dönem yaşantılarında uyumsuz baş etme biçimleri ve tepkileri geliştirirler. Bu durum, şemaların sebep olduğu duyguların çok şiddetli yaşanmamasını sağlamaktadır. Bireyin şemanın getirilerinden kaçınmasına yardımcı olan bu baş etme stratejileri olumlu bir sağaltım sağlamamaktadır. Kullanılan bu stratejiler, şemaların devamlılığını sağlayan biçimler olarak görülmektedir. Tehdide karşı üç ana tepki vardır.

Bunlar; savaşmak, kaçmak ve donakalmaktır. Şemalar için de üç baş etme stratejisinden söz edilir. Bunlar; aşırı telafi, kaçınma ve teslim olarak açıklanmaktadır (Young vd., 2009: 59).

a. Şema Teslimi:

Kişinin şemaya teslim olma durumudur. Kişiler var olan şemaya teslim olduklarında o şemayla savaşmaz ya da kaçınmaya çalışmaz, yalnızca uyum sağlıyor hale gelirler. Şemaya teslim olan kişi, şemanın getirilerine de teslim olmuş durumdadır. Bilinçli olarak farkında olmasalar da bu durum şemanın devamlılığını sağlayacak tekrarlayan örüntülere sebebiyet verir. Kişiler yetişkin yaşamlarında, erken çocukluk döneminde yaşadıkları deneyimleri tekrarlayıcı örüntüler yaşamaktadırlar.

b. Şema Kaçınması:

Kişilerin şema ile baş edebilmek amacıyla, şema/şemalar hiç var olmamış gibi yaşamaya devam etmeleri durumudur. Şemadan kaçınarak yaşamaya çalışan kişilerde kaçınma dolayısıyla şemalar aktive olmazlar. Şemanın olası belirme durumundan ciddi bir kaçınma görülür. Şema ile ilgili düşünceler, olası tetikleyici düşünce ve imgelerden uzaklaşmak adına dikkati dağıtmaya çabası mevcuttur. Yoğun kaçınma gösteren bu kişilerde şemanın getirdiği duygular belirdiğinde refleksif olarak duyguları geri döndürmeye çalışma hali görülür. Bu kişilerde; aşırı alkol tüketimi, madde kullanımı, spontan cinsel ilişkilerde bulunma, işkolik olma derecesinde yoğun çalışma durumu, aşırı bir yeme hali veya ciddi bir temizlik yapma eylemi görülebilir. Şema kaçınması biçimini kullanan kişilerin çoğunda incinebilir hissettikleri için yaşamda bir adım geride durma hali görülmektedir.

c. Şema Aşırı Telafisi:

Şemanın getirisi olan davranışların tam tersini ortaya koyma durumudur. Kişiler şema davranışlarının tersinin doğru olduğunu düşünüp şema ile savaşır hale gelmektedir. Örneğin; erken çocukluk döneminde boyun eğici davranışlar gösteren çocuk yetişkinlik yaşantısında şema aşırı telafisi ile birlikte çevresindekilere karşı tutumlar gösterebilir. Yine erken dönemlerde ciddi derecede kontrol altına alınan çocuklar yetişkin yaşantılarında diğerlerini kontrol etme davranışları gösterirler. Aşırı telafi durumu şemaya karşı sağlıklı bir tepki

olarak görülse de şemaya olumlu sağaltım sağlamak yerine şemayı/şemaları devam ettirici örüntülerin oluşmasına sebep olmaktadır. Örneğin; erken dönemde duygusal açıdan yoksun bırakılmış, duygusal yoksunluk şeması gelişen kişiler yetişkin yaşamlarında duygusal ihtiyaçlarını, duygusal desteği çevresinden talep edebilir. Bu sağlıklıdır. Ancak bu kişiler bu durumda aşırı telafi göstermeleri halinde aşırı derecede talepkar olabilirler (Young vd., 2009: 60-63).

5. Şema Modları:

Şema modları, deneyimlenmiş olunan anlık duygusal süreçler, uyumlu ve uyumsuz baş etme tepkileri olarak açıklanmaktadır. Modlar, yaşantımızda aşırı incinebilirlik gösterdiğimiz durumlara göre tetiklenme yaşamaktadır. Çocuk modları, işlevsiz başa çıkma modları, işlevsiz ebeveyn modları ve sağlıklı erişkin modları olarak incelenmektedir.

a. Çocuk Modları

İncinmiş Çocuk: Kişi kendini yalnız, terk edilmiş, ihmal edilmiş, duygusal ihtiyaçları karşılanmamış hisseder.

Öfkeli Çocuk: Temel ihtiyaçları karşılanmamış birey kendisi öfkeli, hayal kırıklığına uğramış ve/veya sabırsız hisseder.

Dürtüsel/ Disiplinsiz Çocuk: Kişi kendi isteklerini elde edebilmek amacıyla kontrolsüz bir biçimde arzuları veya dürtüleri üzerinden hareket eder. Arzuları ya da dürtüleri karşılanmayan birey şiddetli bir şekilde öfkeli ve hayal kırıklığına uğramış hisseder.

Mutlu Çocuk: Kişi sevildiğini, korunduğunu, ihtiyaçlarının karşılandığını, değerli olduğunu ve beslendiğini, yönlendirildiğini, anlaşıldığını ve onaylandığını hisseder.

b. İşlevsiz Başa Çıkma Modları

Söz Dinleyen Teslimci: Kişi çatışma ya da reddedilme endişesi ile diğerlerinin yanında daha pasif, boğun eğen, kendini diğerlerinden küçük gören ve onay arayan şekilde hareket eder. Diğerlerinin kötü davranışlarına müsamaha gösterir, ihtiyaçlarını ve isteklerini onlara ifade etmezler.

Kopuk Korungan: İhtiyaçlarını ve duygularını ketleyen kişiler, diğerlerinden duygusal olarak da bir uzaklaşma yaşarlar. Yardım kabul etmeyen bu kişilerde içlerine kapanık olma, dikkat dağınıklığı, sıkılmış hissetme hali görülmektedir. Kopuk korungan modda kişiler kendi kendilerini yatıştırır ve yine kendi kendini uyaran faaliyetler gösterirler. Diğerlerine yatırım yapan konumda olmamak amacıyla onlara alaycı ve mesafeli bir tutum ile yaklaşabilirler.

Aşırı Telafici: Kişi yüksek derecede kendini beğenen, saldırgan tutumlar sergileyen, kibirli, kontrolcü, manipülatif ve küçümseyici davranışlar gösterir. Bu davranışların veya duyguların sebebi kişilerin karşılanmamış olan temel ihtiyaçlarını telafi etmeye çalışmasıdır.

c. Uyumsuz Ebeveyn Modları

Cezalandırıcı Ebeveyn: Kişi kendisinin ya da bir başkasının cezalandırılmayı veya suçlanmayı hak ettiğini düşünür. Bu düşünceden hareketle sıklıkla kendisini veya başkalarını suçlayarak veya cezalandırarak hareket eder.

Talepkar Ebeveyn: Bu modda kişi mükemmel ulaşma çabası ile sürekli bir baskı altında olduğunu hisseder. Onlar için kontrolü elden bırakmak doğru değildir (Young vd., 2003: 330- 331; 2009: 74-75).

d. Sağlıklı Erişkin Modu

Şema terapinin önemli amaçlarından biri, kişilere sağlıklı erişkin modlarını güçlendirmeyi öğretmek olarak açıklanmaktadır. Kişinin sağlıklı erişkin modunu güçlendirmeyi öğrenmesi, işlevsiz modlarını iyileştirmekte, etkisizleştirmekte ve eğitmekte önemli görülmektedir (Young vd., 2009: 70).

B. Cinsel Doyum

1. Cinsellik Kavramı

Cinsellik; biyolojik, psikolojik, sosyal, kültürel ve geleneksel pek çok boyutu olan kompleks bir bütündür, temel bir içgüdüdür (Bozdemir ve Özcan, 2011: 39). Cinsel birlikteliğin sağlıklı veya sağlıksız değerlendirilebilmesi için kişiler için uygun olan yer, zaman ve partner önemli faktörler olarak görülmektedir. Psikolojik, biyolojik ve sosyal yanların etkileşimi ile meydana gelmektedir. Cinselliğin, kişilerin yaşamlarında bireysel olarak varlıklarını sürdürebilmek

adına hayati bir işlevinden söz edilecek olmasa da hayat kalitesinde önemli bir yeri bulunmaktadır (Gülsün vd.,2009: 69-70).

Biyolojik olarak değerlendirildiğinde cinsellik, çoğalmayı ve insan türünün devamlılığını sağlamaya olanak tanımlanmaktadır. Cinsellik, partnerler arasında sevgi ve cinsel açıdan alınacak haz gibi kişilerin ihtiyaçlarını ön planda tutmaktadır. Psikolojik olarak değerlendirildiğinde bireylerin sevgi doyumuna ulaşması, sevme/sevilme ihtiyaçlarının karşılanmasına dayanmaktadır. Toplumsal olarak değerlendirildiğinde ise; normlar, toplumun değer yargıları, cinsiyete özgü yüklenmiş toplumsal cinsiyet rolleri, evlenme ve partner seçimi gibi birçok durum ile ilgilidir (Özgüven, 1997: 2).

Cinsellik; fiziksel, duygusal, entelektüel ve sosyal tarafların; kişiliği, partnerler arası iletişimi ve sevgiyi besleyici etkilerinin bir araya gelmesinden oluştuğu şeklinde tanımlanmaktadır (WHO,2010). Psikobiyososyal çerçevede ele alındığında; biyolojik olarak kişilerde fiziksel açıdan rahatlamayı, psikolojik olarak, temas etme ve yakınlık kurmaya dair ihtiyacın karşılanmasını, sosyal açıdan ise kişilerin birbiri ile bir hayat devam ettirme gereksinimi ve toplum tarafından önem verilen değer yargılarını sahiplenme süreçlerine etkide bulunmaktadır. Biyolojik açıdan düşünüldüğünde neslin devamlılığını sağlayan cinsellik, psikolojik açıdan sevme, sevilme ve birliktelikten haz alma gibi ihtiyaçların karşılanmasını ve bu ihtiyaçların karşılanmasına yönelik eylemleri içermektedir (Özgüven, 1997: 2).

Cinsellik kavramına dair yapılmış tanım ve cinselliğe dair algı farklılıklar gösteriyor olsa da cinsellik insanlığın ortaya çıkışından itibaren hep var olmuştur ve günümüze kadar önemini kaybetmemiştir (Bozdemir ve Özcan, 2011: 37). Biyolojik, psikolojik, kültürel gibi pek çok özelliği olan kompleks ve kişilerin hayatında önemi yadsınamayacak bir kavramdır. Kişilerin eylemleri ve cinsel yaşamları; psikolojik, toplumsal ve fiziksel olmak üzere durumlara göre farklılık göstermektedir. Bireylerin önceden yaşadıkları cinsel ilişkiler ilgili olarak cinsellik; kimi zaman iyi hissettiren, duygusal açıdan besleyen ve partnerler arası yakınlık kurmayı sağlayan bir durum iken kimi zaman ise yaşamaya mecbur hissederek partner ile yaklaşma ve bundan dolayı cinselliğe dair bir uzaklaşma olarak yaşanmaktadır. Cinsellik, doğum öncesinde başlayan ve yaşam boyunca

devamlılığını koruyan bir olgudur. Yalnızca cinsel organlar ile ilişkili olmamak ile birlikte bütün vücudu ve zihni içermektedir (Ersanlı ve Kumcağız, 2016: 3).

İnsanlarda cinsellik konusunda yapılan ilk çalışmalar Kinsey ve diğerleri tarafından yapılmıştır. 1948 ve 1953 yıllarında “Erkeklerde Cinsel Davranış” ve “Kadınlarda Cinsel Davranış” konularını araştırmıştır. Gerçekleştirilen bu çalışmalar, o zamana kadar yapılmış araştırmalardan çok daha kapsamlı ve geniş düzeyde yapılmış araştırmalar olması sebebiyle bilim dünyasının ilgisini çekmiştir. Yapılan araştırmaların bireysel olarak kişiye özel yapılmış olup; kadın ve erkek katılımcıların cinsellik ile ilgili davranış ve alışkanlıklarını ortaya çıkaran çalışmalar, toplum tarafından büyük ilgi görmüştür. Kişiler tarafından bilinmeyen, göz ardı edilmiş ve konuşulmamış olan cinsellik kavramı bu durum ile ilk defa ortaya çıkmış ve konuşuluyor hale gelmiş; cinsellik, saklanan bir durum olmaktan çıkıp bilimsel olarak değerlendirilebilen bir kavram halini almıştır. Yapılan bu araştırmaların hemen ardından 1954 yılında Washington Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde ilgili alanda yeni bir çalışma başlatılmıştır. Bu çalışma ile de kişilerin cinsellik alanında göstermiş oldukları davranış ve tutumların biyolojik ve fizyolojik yönlerini ortaya konmuştur (Doğan ve Küçükgöncü, 2009: 107).

Masters ve Johnson cinsel uyarana gösterilen fizyolojik tepkiyi dört evrede açıklamıştır. Bunlar; uyarılma, plato, orgazm ve çözülme evresi’dir.

1. Uyarılma evresi: Temelde erotik duygu düşüncelerin belirlediği, erkeklerde ereksiyon kadınlarda ise yaygın şekilde vazokonjesyon ve myotoni ile karakterizedir. Uyarılma bir bedensel veya psikolojik uyarın ile ortaya çıkabilmektedir. Uyarının yoğunluğu ve uyarın süresine göre görülen tepkinin şiddeti değişmektedir. Bireye uygun olan, onun için yeterli süren ve yeterli yoğunlukta süren uyarının karşısında bu evre çok kısa sürebilmektedir. Buna karşı bireye uygun olmayan uyarın halinde bu evre uzayabilmekte veya kaybolabilmektedir.
2. Plato evresi: İlk evre olan uyarılmanın devamı niteliğinde olan plato evresi, etkin bir cinsel uyarının sürdürülüp, heyecanın artması ile birlikte kadın ve erkeğin girdiği süreçtir. Bu evrede haz duygusu gittikçe

yükselmekte, kişi orgazm noktasına gelmektedir. Orgazm evresine giriş olarak nitelendirilebilmektedir.

3. Orgazm evresi: Evreler değerlendirildiğinde, diğerlerinden çok daha kısa süren fakat cinsel açıdan en yoğun hissedilen evredir.
4. Çözülme evresi: Fizyolojik tepki evrelerinin sonuncusudur. Kadında veya erkekte plato evresini takiben tüm bedende ve genital bölgelerde aşamalar ile oluşmuş fizyolojik değişikliklerin bir süre sonra aynı sıra ile kaybolması durumu ile karakterizedir. Çözülme evresinin süresi cinsiyet orgazm olma veya olmama, orgazmın yoğunluğu, cinsel uyarının süreğenli gibi durumlara göre değişkenlik göstermektedir. Kadınlar bu evrede cinsel uyararla tekrar karşılaştıkları durumda yeniden orgazm olabilmekte iken erkekler refeakter döneme mecburi olarak girmektedir. Bu dönemin sonuna kadar erkeklerde cinsel bir uyarana tekrar yanıt verme, orgazm veya ereksiyon mümkün olmamaktadır. Bu doğrultuda erkeklerde tek tip cinsel yanıt döngüsü olduğu görülürken kadınlarda bu durum değişkenlik göstermektedir (İncesu, 2004: 3-4).

2. Cinsellik ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar ve Farklı Bakış Açıları

Cinselliği konu alan tüm disiplinlerin, cinselliği tanımlama, cinsel davranışları ve gelişimi anlamada farklı yaklaşımları bulunmaktadır. Bu doğrultuda cinsellik ile ilgili farklı pek çok kuramın olduğu görülmektedir. Cinsellik ile ilgili kuramların temelinde olan, cinsel eylemleri açıklamaya çalışan ilk kuram Freud'un psikanalitik kuramıdır.

Freud, psikanalizin ilk zamanlarında, nevrozların oluşumunda çocukluk döneminde yaşanmış ve çocuk için sarsıcı olan cinsel içerikli olayların etkisini fark etmiştir. 1915 yılında yayımlanan "Cinsellik Üzerine Üç Tartışma" eseri; beslenme, idrar kesesi ve bağırsak denetiminin kazanılması gibi bedensel işlevlerin çocukta cinselliğin belirtileri olduğunu ileri sürmüştür. Psikoseksüel gelişim kuramı, beş dönemden oluşmakta ve tamamlanmaktadır (Geçtan, 2002: 32-42).

1.Oral Dönem: Doğumdan, 1-1,5 yıla kadar olan süreci kapsayan bu dönem ilk basamaktır. Bebek ihtiyaçlarını dile getirebilmek için ağız bölgesine odaklanma görülür. Oral ihtiyaçları karşılanan bebek dış dünyaya karşı güvende

hissetmeye başlar. Bu oral ihtiyaçların yeterince karşılanmaması veya aşırı karşılanması durumunda da normal dışı kişilik örüntüleri gözlemlenir. Bunlar; aşırı derecede iyimser olma, diğerlerine aşırı bağımlı hissetme, haset ve kıskançlık duyma gibi durumlardır. Oral dönemin başarı ile tamamlanması ile bireylerde kendilerine ve diğerlerine güvenme hali görülür.

2. Anal Dönem: 3. yaşın sonuna kadar süren dönemdir. Çocuk bu dönemde dışkı tutma ve boşaltma işlevlerinde denetim kurmayı öğrenir. Tuvalet eğitiminin olduğu bu dönemde çocuğun anne ile kuracağı iletişim çok önemlidir. Annenin tutarsız, ilgisiz ve anlayışsız olması çocukta aşırı düzenli olma hali, öfkeli olma durumu, sert görüşlü olma gibi hayat boyu görülebilecek eğilimler görülebilir. Anal dönemin uygun ve uyumlu ilişkiler ile sürdürülmesi, özerk bir birey olabilmek, kararlı seçimler yapabilmek gibi yetenekler kazandırmaktadır.

3. Fallik Dönem: 3-6 yaşları arasında sürmektedir. Bu dönemde hem kız hem de erkek çocuklarının temel ilgisi penisedir. Kız çocukları önceden bir penisleri olduğunu fakat sonrasında onu kaybettiklerine inanır. Freud bu durumu ‘penise imrenme’ olarak açıklar. Fallik dönemde mastürbasyonda artış olduğu görülür. Mastürbasyona ve karşı cinsten ebeveyne karşı cinsel düşler kurmaya yönelik suçluluk duyguları gelişir. Bu doğrultuda erkek çocuklarda babaları tarafından hadım edilecekleri düşüncesi oluşur ve kastrasyon kaygısı yaşarlar. Bu dönemin temel amacı dürtü ve ilgiyi cinsel organ ve işlevlere odaklayarak çocuğun kendi cinsiyle özdeşleşmesi ve yetişkin yaşamının taslağını oluşturmasıdır.

4. Gizil (Latent) Dönem: 5-6 yaşlarda başlayıp 11-13 yaşlarına kadar süren dönemdir. Bu süreçte kız ve erkek çocuklarda hemcinslerine yakınlaşma durumu görülür. Var olan cinsel enerji, araştırma oyun oynama gibi durumlar için kullanılır. Bu dönemdeki temel amaç çocuğun ebeveynler veya diğer yetişkin kişiler ile özdeşim kurup kendi toplumsal rolünü kuvvetlendirmektir.

5. Genital Dönem: Bu dönem 11-13 yaşlarından başlayıp yetişkinlik dönemine kadar sürmektedir. Belirli bir fizyolojik olgunluğa erişme ve hormonlardaki artış cinsel dürtülerin artmasına sebebiyet verir. Bu dönemde bireyde ebeveynlerinden ayrışma ve ailenin dışındaki karşı cins bireylerle ilişkiler kurabilmektedir.

Freud, cinsel yaşamın ve cinsel anlamda tatmine ulaşmanın bireyin yaşamının temelini oluşturduğu fikri ile cinsel doyuma vurgu yapmıştır. Cinselliğin doğal bir faaliyet olduğu görüşünü açıklarken, cinsellikten duyulan hazın üremeden çok daha önemli olduğunu belirtmiştir. Freud'un gerçekleştirdiği çalışmalar, cinsel davranışlar konusunda etkilerini sürdürmeye devam etmektedir (Esencan ve Beji, 2015: 302).

Freud'un yaklaşımından sonra 1960'lı yıllar itibariyle sosyal, davranışsal ve bilişsel öğrenme kuramlarından söz edilmeye başlanmıştır. Sosyal öğrenme kuramında, çocukluk dönemlerindeki seçici pekiştirme ve taklit etmenin etkin rol oynadığı görülmektedir. Çocuklar, hemcinsi olan ebeveynin tutumlarını kendilerine model aldıklarından dolayı ödüllendirilir veya uygun tutumlar sergilemediğinde cezalandırılır. Ödül ve cezalar taklit davranışlarını pekiştirir. Davranışçı öğrenme kuramına göre tüm tutumlar gibi cinsel tutumlar da öğrenilmektedir. Cinsel istek bozuklukları kişilerin cinselliğe dair verdikleri koşullu kaygı tepkisi olarak açıklanır. Örneğin, mastürbasyon yaparken ebeveyni tarafından fark edilen erkek ve onun öfkesi ile karşılaşan bir erkek çocuğun klasik koşullanma ile cinsel uyarıcı ile utanç veya kaygı arasında bağlantı oluşturur. Oluşan bu kaygı, cinsel işlevlerde olumsuz yönde etki eder. Bilişsel öğrenme kuramında ise, erken dönemde kalıplaşan erkeklik/kızlık cinsiyet anlayışları oluşur. Bu doğrultuda çocuk kendi cinsine uygun tutumları seçip geliştirir. Öğrenme kuralları genel olarak değerlendirildiğinde, davranışların hepsi gibi cinsel davranışların da öğrenilmiş olduğu varsayılmaktadır (Avcı ve Beji, 2011: 160-163).

Cinsellik biyolojik, psikolojik ve sosyokültürel bakış açısıyla ele alınmaktadır. Andwers (1997) biyolojik bakış açısı ile, cinselliğin insanlığın var oluşundan beri bilinen temel bir içgüdü olduğunu açıklamaktadır. Kadın ve erkeklerde genital ayrılık ve üreme farklılıklarından dolayı ihtiyaçların da farklılık gösterdiği görülmektedir. Biyolojik kuram bu durumu şu şekilde açıklamaktadır; kadınlarda daha sınırlı sayıda yumurta üretiliyorken erkeklerde daha yüksek sayıda sperm üretilmektedir. Üremeye odaklanmış olan erkek spermlerini yaymak isterken kadınlar enerjilerini saklamak isterler. Bu doğrultuda kadınların tek eşliliğe daha yatkın oldukları söylenmektedir. Biyolojik kuramlar iki cinsiyet arasındaki üreme konusuna değinebiliyorken cinsel davranışların

temellerini anlama konusunda yetersiz kalmışlardır (Beji ve Serin, 2011'den akt. Arslan, 2021: 29).

Psikolojik açıdan ele alındığında; cinselliğin sağlıklı yaşanabiliyor olmasının ön koşulu kişilerin bedenlerinin de sağlıklı işlemesidir. Ancak cinselliğin yaşanacağı koşullar ve cinsellikte doyuma ulaşmak için en temel etmenin psikoloji olduğu açıklanmaktadır. Cinsel işlevler; psikolojiye dair tutum, kişilik özellikleri, geçmiş yaşam öyküsü, bilişsel işlevler, öğrenilmiş tutum ve duygular ile cinselliğe dair yaklaşımları ve tercihleri belirlemektedir (CETAD, 2008).

Sosyokültürel bakış açısıyla ele alındığında ise; yetişilen aile toplum dinamikleri, kültür, gelenek, görenek, ahlaki ve dini tutumlar cinsel tutumlarımızı oluşturan faktörler arasında yer almaktadır. Cinsel işlev bozuklukları incelendiğinde bu bozuklukların altında sosyokültürel etkenlerin olduğu görülmektedir. Örneğin; daha tutucu ve muhafazakar; cinselliğin rahat konuşulmadığı ortamda, bekaret kavramına atfedilen değer ve toplumsal yargıların, cinsel mitlerin vajinismusun oluşmasına sebebiyet vermesi en temel durumlardandır (Coleman, 2007; WHO, 1975-2006; World Association for Sexual Health, 2008' den akt. Arslan, 2021: 29).

3. Cinsel Doyum

Cinsel doyum kavramına ilişkin çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Lawrance ve Byers (1995)'e göre cinsel doyum, "bireyin cinsel birliktelik ile ilgili pozitif ve negatif boyutların kişisel değerlendirmesi ile oluşan duygusal bir cevap" olarak tanımlanmıştır. Bu tanım ile cinsel doyum, tatmini mutlu hissetme hali gibi yalnızca duygusal yapılardan ve başarı kazanma gibi tamamen değerlendirme biçimlerinden ayırmaktadır. Kişinin cinsel birliktelikten almış olduğu cinsel doyum fiziksel bileşen olarak açıklanırken; mutlu olma hali duygusal bileşen olarak açıklanmaktadır (Barrientos ve P'aez, 2006: 354). Haavio- Mannile ve Kontula (1997) ise cinsel doyumunu, kurulan yakın ilişkilerde önemli rol oynayan bir faktör olarak açıklamıştır.

Cinsel doyum, bireylerin hayatlarında pozitif ve negatif durumlara sebep oluşturabilmektedir. Yapılan araştırmalar, yaşanan cinsel birlikteliğin kalitesi ve kişilerin bu birliktelikten aldıkları cinsel doyum ile fiziksel ve psikolojik olarak

sağlıklı olma hali, yaşam doyumu ve mutluluğu arasında olumlu bir ilişki saptamıştır (Dogan vd., 2013). Cinsel doyumun bireyler arasında farklılık göstermesinde, o bireyin kişilerarası ilişkileri, hayat standartları, kültürel ortamı, yaş, cinsiyet gibi demografik özellikleri, daha önceki cinsel ilişki geçmişi ve geçmişte cinsel ilişkileri nasıl tecrübe etmiş olduğu gibi pek çok farklı durum etkili olmaktadır (Aydın, 1998: 86).

İncesu (2006)'ya göre kişilerin doyum aldıkları bir cinsel hayata sahip olabilmeleri için belirli faktörler gerekmektedir. Bunlar; partnerlerin birbirlerine karşı duydukları güven, saygı, aralarında kurabildikleri sağlıklı ve iyi iletişim, partnerlerin kendi bedenlerini ve haz noktalarını tanıyor olması, partnerlerin karşılıklı olarak birbirlerine haz noktalarını ve cinsellik ile ilgili düşüncelerini paylaşabilmeleri, cinsel birliktelikte yaşanacaklara beraber karar verme, cinsel birleşme öncesinde ön sevişmeye yeterli zamanın ayrılması, uygun zamanın ve yerin seçimi gibi pek çok durumdan söz edilmektedir.

Cinsel doyum Carpenter ve arkadaşları (2007) tarafından üç farklı seviyede açıklanmıştır. Bunlar;

- a. Birinci seviye: Kişinin fizyolojik ve psikolojik duygu ve davranışlar yer almaktadır.
- b. İkinci seviye: Partnerler arası dinamikler yer almaktadır.
- c. Üçüncü seviye: Cinsel yaşam üzerindeki sosyokültürel etmenler yer almaktadır.

Açıklanan bu üç seviye ve bu seviyelere etki eden diğer pek çok faktör cinsel doyumun belirlenmesinde etken olmaktadır (Karaoğlu, 2019).

Dünya Sağlık Örgütü (1975) partnerler arası mutlu ve doyum cinsel yaşamın unsurlarını açıklamıştır. Bunlar aşağıda belirtildiği gibidir;

1. Cinsellik kişilerin kendilerini tanımaları ve keşfetmeleri ile başlamaktadır. Kendinin farkında olan kişinin partnerine de olumlu şekilde yönelir.

2.Partnerler arasında doyuma ulaştırıcı ve mutlu bir cinsellik yaşanmasının ilk koşulu kişiler arasındaki iletişimdir. Mutlu bir cinsellik için partnerlerin birbirine güven duyması ve dürüstçe yaklaşımı önemlidir.

3. Partnerlerin haz noktalarını fark etmesi ve partnerleri ile paylaşımları cinsel doyumunu olumlu etkilemektedir.

4. Partnerlerin cinsellik sırasında hoşlanmadığı davranışları dile getirmesi önemlidir. Cinselliğin nasıl yaşanacağı kişiler arasında iletişim ile karara varılması gereken bir durumdur.

5. Cinselliğin yaşanacağı ortam ve uygun zaman önemlidir.

6. Cinsel birliktelik kadının doyuma ulaşması adına partnerlerin ön sevişme için ayırdıkları zaman kişiler için yeterli olmalıdır.

7. Partnerler cinsellik ile ilgili mitleri iletişim kurarak aşmalıdırlar (Özcan, 2014: 22-23).

4. Cinsel Doyuma Etki Eden Faktörler

Sıklık: Kişileri tatmin edecek bir cinsel yaşamı etkileyen faktörlerin erkek ve kadınlar için değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Teorisyenler, erkeklerin cinsel tatmini daha yüksek bir cinsel etkileşim sıklığına bağladığını, oysa kadınların cinsel ilişkinin duygusal yönlerine daha fazla önem verdiğini öne sürmektedirler (Bridges vd., 2004: 159). Cinsel birliktelik sıklığı ve cinsel doyum ilişkisinde inceleyen bir çalışmada, ilişki sıklıklarını doyumsuz olarak açıklayan katılımcıların düşük cinsel doyum yaşadıklarını göstermektedir (Smith vd., 2011).

İletişim: Metts ve Cupach (1989) cinsel iletişimi, partnerlerin cinsel açıdan kendilerini ifade edebilmesi, cinsel iletişimin kalitesi ve bu iletişimdeki sıklığın bileşimi olarak açıklamıştır. Cinsel iletişim, kişiler arasında cinsel işlevin sağlıklı geliştirilmesi, sürdürülmesi için ciddi bir öneme sahiptir. Cinsel problemlerin iletişimi zorlaştırabilmesi gibi hem cinsel hem de cinsel olmayan kaygılar ile ilgili iletişim kurmakta zorlanan çiftlerin cinsel sorunlar yaşama olasılıkları daha yüksek olabilmektedir. Olası her iki durumda da cinsellikte kendini ifade edebilmenin doğrudan cinsel işlevi, cinsel tatmini etkileyebileceği ve gelecekte olabilecek olası cinsel işlevsel bozukluğuna karşı koruma sağlayabileceği muhtemeldir (Mallory, vd., 2019: 1).

Erkeklerin ve kadınların cinsel olarak tatmin olmalarının farklı yolları, çiftlerin cinsel ihtiyaçları ve istekleri hakkında iletişim kurmalarının ne kadar önemli olduğu. Cinsellik hakkında etkili iletişimin cinsel uyarılmayı arttırdığı ve

cinsel ilişkinin hayati bir parçası olduğu gösterilmiştir (Haavio-Mannila ve Kontula, 1997'den akt. Bridges vd., 2004: 159). Cinsel birliktelik esnasında duyguların açıkça ifade edilmesi cinsel doyumunu olumlu yönde etkilemektedir (MacNeil ve Byers, 2009; Byers, 2011: 22).

Cinsel problem ile ilgili yardım alma talebi olan partnerlerde genelde yaşadıkları problemleri konuşamadıkları görülmektedir. Birbirleri ile beklentilerini, kaygılarını ve düşüncelerini paylaşamayan kişiler, partnerlerinin düşünce ve tutumları hakkında tahminde bulunmaya çalışırlar. Bu doğrultuda bu durum genellikle yanlış anlaşılmalara sebep olduğundan dolayı partnerlerin cinsel problem yaşamalarını arttırabilmektedir. Cinsellikte partnerlerin iletişim kurmamaları veya kuramamaları kurulan ilişkiyi önemli oranda etkilemektedir. Bu nedenle cinsel birliktelik sırasında partnerlerin birbirleri ile istedikleri veya istemedikleri durumları açıklamaları önemlidir (Şahin ve Kayır, 2001: 93-100).

Doyum: Cinsel doyum, bireylerin yaşadıkları cinsel ilişki ile ilgili pozitif ve negatif boyutlarını değerlendirdikleri kişisel bir tepki şeklinde açıklanmıştır (Lawrance ve Byers, 1995: 514). Cinsel doyum, yakın ilişkilerin temel unsurlarından görülmektedir. Partnerlerin cinsellik ile ilgili duygu, düşünce ve davranışlarını yaşadıkları ilişkinin geneline yansımak ile birlikte ilişkideki genel tutumları da etkilemektedir (Öztürk ve Arkar, 2014: 17).

Partnerlerin birbirlerinin duygu ve düşüncelerine saygılı yaklaşması, yaşayacakları cinselliğin iyi olmasına bir olanak yaratmaktadır. Cinsellik partnerlerin birbirlerinden beklediklerini, kendi isteklerini açık bir dille ifade edebilmeleriyle iyi bir şekilde yaşanmaktadır. Bununla birlikte kişilerin cinsel birlikteliğe ayırdığı zaman, yer, ilişki sıklığı, davranış ve tutum gibi faktörler cinsel doyumunu doğrudan etkileyen etmenlerdendir (Rodoplu, 2019: 33).

Kaçınma: Kişilerin cinsellik yaşamaktan devamlı ve ciddi şekilde tiksinti duyması ve kaçınması ile karakterizedir. Yaşanan bu cinsel tiksinti bozukluğu, durumun ağırlık derecesine göre, cinsel birleşme, tiksinti hali veya genital salgılar gibi belirli bazı noktalarına odaklanabildiği gibi öpme veya dokunma dahil olmak üzere cinsel olarak tüm uyarılara karşı yoğun bir iğrenme hali meydana çıkabilmektedir (İncesu, 2004: 12). Cinsel tiksinti bozukluğu ciddi derecede üzerinde durulmayan ve tedavisi basit olmayan bir bozukluktur. Bu

bozukluk cinsel terapi alanındaki ilgili kaynaklarda ayrı bir başlıkta ele alınmamış, cinsel isteksizlik, vajinismus ile beraber veya kişinin yaşamış olduğu travmatik bir olayın devamında meydana gelen bir süreç şeklinde ele alınmıştır (Doğan, 2006: 192).

Dokunma: Cinsel birlikteliğin bir ifadesi olarak yapılan eylemler cinsel deneyim veya davranış olarak açıklanmaktadır. Bu davranış ve/veya deneyimler kişilerin cinsel açıdan bireysel olarak kendileri ve diğerleriyle ne/neler yaptığını ifade eder. Cinsellik yalnızca kişilerin birbirleri ile cinsel birliktelik yaşamaları anlamına gelmemektedir. Cinsel olarak yakınlık öpererek, temas ederek, dokunarak, iletişime geçerek, masajlar yaparak, beraber mutlu olarak, birlikte hayaller kurarak dahi yaşanabilmektedir. Ve tüm bu yaşantılar yine cinsel bir yaşantı olarak açıklanabilmektedir (Bozdemir ve Özcan, 2011:39).

Vajinismus: Cinsel birliktelik denemek istendiği esnada, vajinayı çevreleyen kaslarda meydana gelen tekrarlayan veya devamlı olarak oluşan kasılmalar ve bu kasılmalar dolayısıyla yaşanan şiddetli ağrılar sebebiyle partnerler arasında cinsel birleşmenin yaşanmaması veya bu birlikteliği kadının ciddi acı duyarak yaşamaları şeklinde yaşanmasıdır. Yaşanan kasılma istemsiz yaşanan bir durumdur. Kasılma kişinin bedeninde hissedilebilir olup, kişide cinsel birlikteliğe dair bir kaçınmaya ve birleşmenin olamayacağına dair bir inanç ile kendini göstermektedir. Vajinismus genel olarak cinselliğin başlaması ile beraber, nadir olarak ise kişinin jinekolojik bir muayene, kürtaj, zor doğum veya benzer deneyimlerden sonra oluşmaktadır (İncesu, 2004: 10).

Sims (1861) vajinismusunu cinsel ilişkiye engel olan vajinal bir spazm olarak tanımlamıştır. Bu tanım günümüze kadar belirgin bir değişikliğe uğramadan gelmiştir. Vajinismusla dair tıbbi bilgiler, kanıta dayalı olmaktan ziyade deneyim sahibi klinisyenlerin alan ile ilgili görüşleri perspektifinde oluşturulmuştur. Bu alanda araştırma sayısı sınırlı olmasına rağmen prevalans genel popülasyonda %1-6 olarak görülmüşken, cinsel işlev bozukluğu altında kliniğe başvurmuş kişilerde %5-17 olarak bildirilmiştir (Konkan vd., 2012: 306).

Vajinismusun yaşanma sebepleri tam olarak aydınlatılamamış olsa da bu durumun yaşanmasında çocukluk dönemlerinden kalan korkuların, suçluluk duygularının, ayıplamaların yerinin büyük olduğu düşünülmektedir. Kadınların

simgesel olarak zihninde büyütmiş olduğu penis, onda acı çekmeye dair bir korku yaratır. Bununla birlikte gebe kalma endişelerinin de vajinismus yaşanmasında önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2018: 454).

Orgazm Bozukluğu: Orgazm, cinsel hazzın en yoğun hissedildiği evredir. Orgazm evresi, pelviste duyumsanmakta; kadında klitoral bölge ve vajinada yoğunluk yaşanırken erkekte penis ve prostattadır (İncesu, 2004: 3).

Anorgazmi (Kadınlarda orgazm bozukluğu), orgazm olmayı sağlayacak yeterli uyaran olduğu halde orgazmın çoğunlukla veya her zaman yaşanmaması, orgazm yaşamada gecikme veya orgazma güçlük ulaşabilme durumudur. Araştırmalar, kadınların neredeyse üçte birinde belirli derecelerde anorgazmi olduğunu gösterir niteliktedir. Bu duruma neden olan ruhsal nedenler arasında toplumdaki tutucu değer yargıları, kadının cinsel yaşamdan duyduğu suçluluk hissi, cinsellik ile ilgili yaşanmış travmatik olay/olaylar, psikolojik olarak hazır hissetmeme hali veya partner ile duygusal açıdan kurulan iletişimin yetersizliği, cinsel yaşama dair yeterli olmayan tecrübe ve bilgiler, partnerlerin ön sevişmeye ayırdıkları sürenin kısıtlı olması, erkekte erken boşalma veya ereksiyon güçlüğü yaşanmasına bağlı olarak cinsel birleşmeye ayrılan sürenin yetersiz kalışı gibi birçok neden sayılabilmektedir (İncesu, 2004: 12).

Kadınlarda orgazm bozukluğu, cinsel uyarılma evresinin ardından orgazmı sürekli veya tekrarlayıcı bir biçimde gecikme durumu veya olmama halidir. Orgazm olma durumu kadınlarda yaşanan cinsel deneyimle doğru orantılı olarak arttığı için yaşı genç olan kişilerde bu bozukluk çok daha yaygın olarak görülmektedir. Orgazm olmayı deneyimleyen ve öğrenen kadın, olumsuz bir cinsel iletişim, partneri ile çatışma, travmatik bir olay veya tıbbi olarak bir hastalık/ilaç kullanma durumu yaşamadığı sürece bu yetiyi kaybetme durumu beklenmemektedir (Doğan, 2011: 83).

Erken Boşalma: Erken boşalma, bireyin küçük bir cinsel uyarılma karşısında isteğinden önce boşalması, boşalma halini kontrol edememesi veya talep ettiği derecede erteleyemiyor olmasıdır. Erken boşalma tıbbi açıdan değerlendirildiğinde, bireyin istemli olarak boşalma eyleminde denetimde bulunmaması yatmaktadır. Kişinin cinsel birleşme gerçekleşmeden boşalması

veya 1 ila 3 dakika arasında yaşanan bir cinsel birliktelik durumu kesin olarak bir erken boşalmadır. Bununla birlikte bu durum 4-7 dakika arasında fakat kişi veya partneri açısından sorun olarak görülüyor ve cinsel doyum yaşanmasına engel oluyor ise yine bir erken boşalma olarak değerlendirilebilmektedir. Yapılan araştırmalar erken boşalma oranının %20-30 arasında olduğunu göstermektedir. Erken boşalma durumu tüm toplumlarda sıklıkla rastlanan bir problem olarak görülmektedir (İncesu, 2004: 12-13). Yine ilgili bir çalışma Avrupa ülkelerinde çeşitli toplum taramaları ile gerçekleştirilmiştir. Bulgular %16-32 oranlarına işaret etmektedir. Bununla birlikte erken boşalma problemi ile tıbbi yardıma başvuran kişiler yalnızca %9 olarak kaydedilmiştir (Öztürk ve Uluşahin, 2018: 452). Erken boşalma tanısında kişinin yaşı, cinsellik yaşadığı partneri ile ilişkilerinin süreci gibi pek çok etkenin dikkate alınması önemli görülmektedir. Bu problemi yaşayan erkeklerin pek çoğunda mastürbasyon esnasında orgazmı, cinsel birleşmedeki orgazma kıyasla yeterli bir süre daha erteleyebilmektedir (Doğan, 2011: 83).

Empotans (Erkeklerde Sertleşme Bozukluğu): Devamlı veya tekrarlayıcı şekilde yeterli sertleşmenin sağlanamaması veya cinsel birlikteliğin sonlanmasına kadar bu sertleşmenin sürdürülemez haldedir. Kimi insanlar cinsellik yaşamaya başladıkları zamandan itibaren bir sertleşme yaşamadıklarını bildirirken kimileri sertleşme yaşadıklarını fakat cinsel birleşme yaşandığı zaman sertleşme halini kaybettiklerini ifade ederler. Bazı kişiler ise sadece mastürbasyon esnasında ya da uyandıkları zaman sertleşme yaşadıklarını bildirirler. Sertleşme bozukluklarının sebepleri incelendiğinde çoğunlukla yaşanan bir anksiyete durumu, performans kaygısı, cinsel uyarılma ve cinsellikten alınan haz durumlarında azalma hali ile ilişkili olduğu görülmüştür. Yine bu duruma cinsel istek bozukluğu veya erken boşalma süreçlerinin de etkisi olabileceği düşünülmektedir (Doğan, 2011:83). Sertleşme güçlüğü yaşayan kişilerde cinsellik ile ilgili var olan otomatik düşüncelerinin içeriğini cinsellikte başarıya ulaşma arzusu ve olası bir başarısızlık durumunun bir felaket olarak yorumlanması şeklinde düşüncelerin oluşturduğu bildirilmiştir (Öztürk ve Uluşahin, 2018: 453).

C. Kontrol Odağı

1. Kontrol Odağı Kavramı

Kontrol Odağı, bireylerin eylemler ve bu eylemlerin sonuçları arasındaki ilişkiye dair sahip oldukları inançtır. 1954 yılında tanımlanan kavram, Rotter'ın "Sosyal Öğrenme Teorisi"nden kaynaklanan bir yapıyı ifade eder. Sosyal öğrenme terminolojisine göre kontrol odağı bireylerin kişisel özellikleri ve/veya deneyimledikleri olaylar sonuçlar arasındaki bağlantıya dair genelleştirilmiş bir beklentiyi açıklamaktadır. Rotter'a göre bir pekiştirme özne açısından kendi eylemlerini takip ediyormuş gibi anlaşıldığında fakat tamamen kendi eylemi ile ilgili olmadığında tipik olarak şans, kader sonucu veya güçlülerin kontrolü altında gibi algılanır. Yaşanan olay kişi tarafından bu şekilde anlaşıldığında bu durum dış kontrole olan inanç olarak açıklanmaktadır. Tersine bu durum kişi tarafından olayın kendi davranışına veya bir miktar kalıcı özelliklerine bağlı olduğu şeklinde yorumlanırsa bu durum iç kontrole olan inanç olarak açıklanır (Rotter, 1966; Lefcourt, 1991).

Rotter, kontrol odağının oluşmasında yapılan bir davranışı bir pekiştirecin izleyeceğine dair oluşan beklentinin güçlenmesi durumundan söz eder. Kişi yapmış olduğu bir eylemin negatif veya pozitif bir pekiştireç ile sonuçlandığını anladığında sonuçlanan pekiştirecin ilerideki süreçte bu davranışı izleyeceğine dair bir beklenti meydana gelir. Bu pekiştireçler bireyde o davranışı izler veya izlemez olarak anlaşılmaktadır. Bu durum genelleştirilmiş bir algı oluşturabilmektedir. Kişi pekiştireçlerin kendisi doğrultusunda ya da dış faktörler doğrultusunda genel bir inanç benimsemektedir. Kişinin pekiştireçlerin kendi kontrolü halinde olduğuna dair olan inancı iç kontrol odağı iken; şansa veya kadere bağlı olduğunu düşünme gibi dış faktörler tarafından olduğuna dair inanç dış kontrol odağıdır (Rotter, 1966; 1975; 1990).

Belirli kesimdeki insanlar yaşamış oldukları durumları, başarıya veya başarısızlığa durumlarına dair bir kontrolleri olduklarına inanırken, kimi insanlar yaşanan durumların dışsal etmenlerden (şans, kader vb.) kaynaklandığını düşünmektedirler. Bu farklılık kontrol edebilirliğe dair inancı olan kişileri başarmaya ve olumlu duygulara yakınlaşma görülürken, yaşanan her durumu dış

faktörlere atfeden bireyleri başarısızlık ve olumsuz yaşantılara götürebilmektedir (Gül ve Beyşenova, 2018: 214).

Kavram olarak Rotter aracılığı ile ortaya atılan ve sosyal öğrenme kuramından türetilen kontrol odağı, Phares (1973) ve Lefcourt (1976) aracılığı ile zenginleştirilmiştir. Sosyal öğrenme kuramının temel vurgusu, kişinin alternatifler sunulan bir durum ile karşı karşıya geldiğinde gerçekleştirdiği seçimin boyutlarıdır (Fagbohunge ve Jayeoba, 2012: 76).

Yeşilyaprak (2006) bir kişinin iç kontrol odaklı veya dış kontrol odaklı olmasını, o kişilerin özgüven duyguları ve öğrenme şekilleri gibi farklı pek çok özellik ile ilişkili olduğunu açıklamaktadır. Bu durumların oluşması ve gelişmesinde erken çocukluk dönemlerinin kontrol odağının nasıl şekilleneceği üzerindeki etki önemlidir (Dönmez, 1986: 259). Kontrol odağı, değişmeyen ve sabit kalan bir kavram değildir. Kişilerde yaşanan psikolojik süreçler doğrultusunda meydana gelen ve bu doğrultuda değişip gelişen bir durumdur. Kontrol odağına olan beklenti kişilerde ortam ve koşulların bir işlevi şeklinde zaman içerisinde değişiklik gösterebilmektedir (Yağışan vd., 2007: 246).

2. Kontrol Odağı ile ilgili Kuramsal Yaklaşımlar

a. Sosyal Öğrenme Kuramı:

Sosyal Öğrenme Kuramı; öğrenmenin sosyal bağlamda etkileşim ve gözlem aracılığı ile gerçekleşen bir süreç olduğu temeline dayanmaktadır. Bandura'ya göre kişiler, diğerlerinin davranışlarını gözlem yolu ile pek çok şey öğrenebilirler (Bandura, 2006: 61). Sosyal öğrenme kavram olarak ilk kez 1947'de Rotter tarafından açıklanmış; 1960'lı yıllarda Bandura'nın çalışmaları sonucu ortaya konmuştur (Korkmaz, 2015: 248). Kuram, bilişsel öğrenme kuramı ile analitik davranışçı kuramı bir araya getirerek ortaya konulmuştur. Kuramda en önemli görülen faktör, kişinin diğerlerinin davranışlarını gözlemleyerek öğrenmesidir. Öğrenen ve öğretici konumunda yer alan kişilerin kurdukları iletişim, öğrenen kişiye gözlem fırsatı sunarken bunun yanında taklit edebilme fırsatının yaratılması da gereklidir. Öğrenmenin etkinliği bir oranda öğrenen kişinin gözlemlediği davranışı taklit edebilme yeteneğine bağlıdır. Gözlemlenen davranış ve tutumun sonucunda model tarafından alınan pozitif ödül veya ceza gözlemleyen konumdaki bireyin o davranışı taklit edip etmeyeceği kararı

etkilemektedir. Sosyal Öğrenme kuramının en temel faktörü bu “model” ögesi olarak görülmektedir. Kişinin bir davranışı öğrenebilmesinin koşulu, davranışın model tarafından ne şekilde gerçekleştiğini görmeleridir (Korkmaz, 2015: 252).

Sosyal öğrenme kuramı doğrultusunda bireylerin tutum ve davranışlarını anlamlandırmak için; davranış potansiyeli, pekiştirme değeri, psikolojik durum, beklenti kavramları açıklanmıştır. Bireylerin bir durum ve davranışa karşı kontrol algısı hali bu kavramlardan etkilenmektedir.

Davranış Potansiyeli: Bireylerin belirli durumlarda belli tutumlarda bulunma olasılığı olarak açıklanmaktadır. Kişiler karşılaştıkları durumlara farklı pek çok tutum gösterme potansiyeline sahiptirler. Bu doğrultuda birey kendisi için en fazla potansiyele sahip davranışı gösterecektir. Potansiyel davranış belirleyicileri beklenti ve pekiştirme değeri belirlemektedir. Bireyin bu iki belirleyicisi düşük olursa gösterecekleri davranış potansiyelleri de düşük olacak; aksine pekiştirme değeri ve beklentisi yüksek olursa davranış potansiyelleri yüksek olacaktır. Kişilerin beklenti ve pekiştirme değeri düşük olduğunda davranış potansiyellerinin de düşük olacağı beklenir. Bir davranışı gerçekleştirecek kişi, davranış sonucunda alacağı pekiştireç ve pekiştirecin kendisi için taşıdığı önemi belirler. Yapacağı davranış sonucu pekiştireç ve pekiştirecin değeri düşük olursa davranış potansiyelinin de düşük olacağı görülür. Fakat birey bu davranışın sonucunda önemli bir pekiştireç elde edeceğine dair bir inanç geliştirirse yüksek ihtimal ile o davranışı yineler.

Beklenti: Bireylerin gösterdikleri davranışların bir sonuç veya pekiştirece neden olacağına dair bir beklenti durumudur. Kişilerde davranışlarının nasıl bir sonuç yaratacağı sorusuna cevap arama hali görülmektedir. Eğer kişi iyi ve yüksek bir beklenti içerisinde olursa bu durum davranışlarının sonuçlarının da başarılı olacağına dair bir güven ortamı yaratmaktadır. Aksine kişide güçlü olmayan bir beklentinin varlığı göstereceği olası tutumun bir pekiştirece sebep olacağını açıklamaktadır. Kişiler bu beklentilerini geçmişte yaşamış oldukları deneyimlerden edinirler.

Pekiştirme Değeri: Bireylerin davranışlarının sonuçlarının ifadesidir. Rotter (1996)'a göre pekiştirme değeri, bir pekiştirmeyi diğerine tercih etme seviyesi şeklinde tanımlanmaktadır. Kişilerin olmasını istedikleri şeylerin pekiştirme

değerleri yüksek iken; kaçındığı durumların pekiştirme değerleri düşüktür. Olası bir duruma vereceği pekiştirme değeri zaman ve duruma göre değişkenlik gösterir.

Psikolojik Durum: Bir davranışın yordanmasında kişilerin durumlara karşı farklı kişisel yorumlarda bulunabilecekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Aynı duruma farklı kişiler farklı yorumlar getirebilmektedir. Bireyin göstermiş olduğu bu öznel yorumu tutumlarının belirleyicisi olabilmektedir (Kıral, 2012: 52-53).

D. Yükleme Kuramı:

Yükleme kuramı 1958’de Fritz Heider tarafından başlatılmış, E. Jones ve K. Davis aracılığı ile geliştirilmiş ve H. Kelly tarafından olgunlaştırılmıştır. İlgili araştırmalar, kişilerin hayatı anlama ve devam ettirme; kendileri ve diğerlerine yönelik yaptıkları yüklemeleri incelemiştir. Bireylerin belirli veya farklı şekillerdeki yüklemeyi ne için ve ne zaman gerçekleştirdikleri, bu doğrultuda yaptıkları seçimlerin nedenleri incelenmiş ve gelecek çalışmalara ışık tutulmuştur. Heider, çevremizdeki kişilerin tutumlarını tahmin edebilme yetimiz olmasaydı, dış dünya ile ilgili düşüncelerimizin tutarsız ve rastlantısal olacağını ileri sürmüştür. Kişinin çevresini kontrol edebiliyor oluşunun koşulu, çevreye dair tutarlı ve emin fikirlere sahip olmasının gerekliliği mevcuttur (Küçükkaragöz, 1998: 27)

Heider, kişilerin nedensellik yükleme yolu ile temel iki ihtiyacını giderdiklerini açıklamaktadır. İhtiyaçlardan ilki tutarlı ve sabit bir dünya görüşüne sahip olmak iken ikincisi, çevreyi kontrol edebilmektir. Bu doğrultuda kişilerin tutumlarını davranışı gerçekleştirmeden önce bilinebilirse dünyanın daha sabit ve kontrol edilebilir olarak algılanacağı düşünülmektedir. Heider’e göre kişilerin davranışlarına etki eden ve davranışları oluşturan iki tür etken vardır. Bunlar içsel ve dışsal faktörler olarak açıklanmaktadır. İçsel faktörler bireylerin kişisel özellikleri iken dışsal faktörler çevresel özelliklerdir. Yaptıkları eylemlerin kaynağı olarak iç kontrolü gören bireyler, eylemlerim sebeplerini kişisel özellikleri ile ilişkilendirirler. Eylemlerinin kaynağını dış kontrol olarak gören kişilerde ise kader, şans gibi dışsal faktörler ile ilişkilendirme görülmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde sosyal öğrenme ve yükleme kuramlarında kişiler kendi iradeleri doğrultusunda hareket edip karar verdiklerinde elde etmiş oldukları bilgilerin ve tecrübeleri sonucunda oluşan durumların nedenlerini kendileri veya çevrelerinde aramaktadırlar. Yükleme kuramı içerisinde nedensellik, bulunulan duruma ya da ortama göre değişiklik gösterebiliyorken; sosyal öğrenme kuramında nedensellik bireye özgü olarak bulunmaktadır. Yükleme kuramı kişilerin davranışlarının ortaya çıkma süreçlerine dair bir açıklama yapmazken; sosyal öğrenme kuramı davranışın ortaya çıkışında etkin bir rol oynamaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda görüleceği gibi, her iki kuram işlev açısından farklı olsa da kontrol odağı kavramının açıklanmasında önemli faydalar sağlamaktadır (Küçükkaragöz, 1998: 32).

1. Kontrol Odağı Türleri

a. İç Kontrol Odağı:

İçsel kontrol odağı, bireyin eylemlerinin sonuçlarının kalıcı özelliklerine veya kendi davranışlarına bağlı olduğu kabul edilen, kişilerin kendi yaşamları üzerindeki kontrolünü ifade eder. İçsel kontrol odağı öğrenme ile ilişkilidir ve bundan dolayı kişilerde aktif çabayı motive eder ve destekler (Chavez, 2016: 16).

Kişilerin hayatlarındaki beklentileri; yetenek, performans ve ilgili alandaki bilgilerine yönelik sonuçlanmaktadır. Kişiler, davranışları ve bu doğrultudaki sonuçlara önem verdikleri ölçüde, şans kader gibi faktörlere daha az önem verirken; ulaşmak istedikleri sonuçlara erişebilmek adına tutumlarında değişiklikler göstermektedir. İç kontrol odağı, kişilerin yaşadıkları durumların oluşma nedenlerine yönelik sorumluluğun kime ve neye atfedildiği ile ilgili olan, kişinin öznel yorumunu gösteren ve durumu yönlendirebilmesini açıklar (Kara vd., 2016:150).

İç kontrol odağı olan bireyler, ileride gösterecekleri eylemlerini belirleme noktasında çevredeki uyaranların ve değişimin bu eylemlere etki edeceğini düşündüklerinden çok daha bu durumlara çok daha hassas yaklaşır, yaşananların sorumluluğunu üstlenirler. Herhangi bir başarı veya başaramama durumunda bunun sebebini kendileri olarak açıklarlar (Meydan, 2010: 201). Yapılan araştırmalar iç kontrol odağı olan kişilerin eğitim ve entelektüel alanlara harcadıkları mesainin daha fazla olduğunu, bununla birlikte kişilerin kendilerine

güvenen ve bireyselleşmeyi başarabilmiş bireyler olduklarını, kendilerine olan inançlarının olumlu olduğu göstermektedir. Yine bu alanda gerçekleştirilen çeşitli araştırmalar, iç kontrol odağı olan bireylerde ileriye yönelik kariyer planlarına çok daha iyi motivasyon geliştirdikleri, iş gücü yaratabilme olanaklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte iç kontrol odağı ve kendi yeterliliklerine dair fazla inancı olan bireylerde, bireysel iş kurmaya dair adım atma konusunda kişilerin daha atılgan olduğu görülmektedir (Ullah vd., 2016: 59-60).

İç kontrol odağına sahip bireylerde uğraştıkları durum veya işlerde durum veya işe dair öznel değerlendirmeleri dolayısıyla verdikleri kararlara dışsal kontrol odağı olan bireylere göre çok daha sahip çıkmakta, inanmaktadırlar. Bunun nedeni olarak, iç kontrol odaklı kişilerin gerçekleştirecekleri işe başlamadan öncesinde düşünmeye çok daha fazla zaman ayırarak başarılı olma hedefine ciddi derecede önem verirler. Bu kişiler kendi iç seslerine çok güvenmekte olup toplumun göstermiş olduğu baskı hallerine çok daha rahat bir şekilde karşı durabilmektedirler (Dönmez, 1986: 259). Kontrol odağı içsel olan bireyler çevreden gelen olumsuz durumlara karşı direnç gösteren ve kendilerini daha özgür ve özgüvenli kişiler olarak algılayan, olumlu kendilik algısı olan kişiler olarak açıklanabilmektedir (Basım ve Şeşen, 2008: 56).

b. Dış Kontrol Odağı:

Kişinin yaptığı bir eylemi izleyen pekiştirmenin, kişi tarafından kendi eylemlerinin sorumluluğunda olmadığı şeklinde yorumlanıp; şans, kader veya bir başkasının eylemlerine göre değerlendirilebilmektedir. Rotter, bu değerlendirme ve yorumlamayı dış kontrole dair inanç şeklinde açıklamıştır (Rotter, 1966: 20; 1975: 57).

Dış kontrol odağı olan kişiler ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalar, bu bireylerin iç kontrol odağı olan bireylere göre kaygılı ve kendilerini diğerlerinden iyi ve üstün görmeye dair eğilimlerinin fazla olduğunu göstermektedir. Bireylerin içerisinde buldukları stres hali ve depresif haller dolayısıyla agresyon gösteren, kendi becerilerini fazla gösteremeyen eylemlerde buldukları ve bununla birlikte kendilerine olan saygılarının ve başarıya dair beklentilerinin düşük olduğunu göstermektedir (Erdoğan vd., 2006: 186).

Yaşamlarının başkalarının kontrolünde olduğuna inanan dış kontrol odaklı kişiler, yaptıkları eylemlerin durumun sonucunda bir etkisi olmadığına inandıkları için daha pasif bir konumda dururlar. Bu kişilerin savunma mekanizmalarını önemli ölçüde kullandıkları görülür. Dış kontrol odağı olan kişilerde çevrenin beklentilerine karşı hareket etme durumları gözlemlenir. Bu sebep ile bu kişilerde bilgiye duyulan ihtiyacın olmadığı görülmektedir. Rahatsızlık verici durumları atlatmak için bir çaba göstermedikleri gibi itaatkar davranışlar göstermektedirler. Başarıya dair bir beklenti içinde olmayan dış kontrol odaklı bireyler, herhangi bir başarısızlık durumunda da bunun sebebi olarak dış faktörleri görürler. Risk almayı sevmeyen yapıda olan bu kişiler, olası herhangi bir durumda çok daha çabuk pes eder, dikkatlerini uzun süre sürdüremezler. İçe dönük ve çekingen özellikleri ile dikkat çekerler (Mamayusupova, 2020: 34).

Dış kontrol odağı; ödül ceza, başarı başarısızlık gibi durumları kişilerin kendi dışındaki güçlere atfettiği, bu doğrultuda ödüle erişme, cezadan uzak durma veya başarıya dair herhangi olumlu veya olumsuz durumda kişisel gayretlerinin etkili olmayacağını düşünürler (Yeşilyaprak, 1990: 42). Dış kontrol odaklı kişiler, etrafında olan durumların kontrollerini kendilerinde göremedikleri için daha geri planda duran, daha az kendilerine güvenen ve yeniliklere açık olmayan bireyler şeklinde açıklanabilmektedirler (Basım ve Şeşen, 2008: 58).

E. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde erken dönem uyum bozucu şemalar, cinsel doyum ve kontrol odağı değişkenlerine ilişkin çalışmaların sonuçlarına yer verilmiştir. Alanyazın incelendiğinde ilgili değişkenlerin beraber kullanıldığı kısıtlı çalışmanın var olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu değişkenler ile ilgili olduğu düşünülen farklı değişkenlerin olduğu çalışmalar ele alınmıştır.

1. Cinsel Doyum ve Kontrol Odağı Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Çalışmalar

Basat (2014), cinsel doyum ve kontrol odağı ilişkisini de incelemiş olduğu çalışmada, kontrol odağı yönelimi ile cinsel doyum arasında anlamlı derecede bir ilişki olduğunu bulmuştur. Araştırma bulguları, iç kontrol odağı olan kişilerde daha yüksek cinsel doyum olduğunu gösterir niteliktedir. Cinsel doyum ile ilişkili

görülen bir diğer değişken evlilik doyumdur. Demir (2014), farklı denetim odağına sahip evli bireyler ile gerçekleştirdikleri çalışmada iç kontrol odaklı kişilerin dış kontrol odaklı kişilere daha fazla evlilik doyumu yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Mostadim (2016) kontrol odağı ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında kontrol odağının evlilik doyumu için bir yordayıcı olabileceğini saptamıştır. Bununla birlikte çalışma bulguları, iç kontrol odağı olan bireylerin dış kontrol odağı olan bireylere göre daha yüksek evlilik doyumu bildirdiklerini öne sürmüştür.

Solaimani (2014) evlilik doyumu yüksek ve düşük eşlerde kontrol odağı ve yaşam kalitesini karşılaştırılmayı amaçlamıştır. Araştırmaya evlilik doyumu yüksek olan 30 ve evlilik doyumu düşük olan 30 kişi katılmıştır. Çalışma sonucunda bulgular değerlendirildiğinde, dış kontrol odağına sahip kişilerin evlilik doyumlarının daha düşük olduğu saptanmıştır. Yine ilgili bir çalışmada Ganji ve Navabinezhad (2012), kontrol odağı ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmasında 62 eş katılımcı ile çalışmışlardır. Bu araştırmanın bulguları, dış kontrol odaklı kişilerin evlilik ilişkisinde doyumsuzluk yaşadığını ortaya koymaktadır. Lee ve McKinnish (2019) kontrol odağı ve evlilik doyumu ilişkisini araştırdıkları çalışmalarında, kişilerin kendilerinin ve partnerinin kontrol odağının evlilik doyumu üzerindeki etkisini ve evlilik doyumunun zaman içerisindeki gelişiminin kontrol odağı ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma bulguları, iç kontrol odağının daha yüksek evlilik doyumu ile ilişkili olduğunu ve partnerlerin kendi kontrol odaklarının evlilik doyumu için eşlerinin kontrol odaklarından daha önemli olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte erkek partnerlerin daha fazla dış kontrol odaklı olduğu evliliklerden alınan doyumun, iç kontrol odaklı erkek partnerlerin olduğu çiftlere göre zaman içerisinde azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

2. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Çalışmalar

Erken dönem uyum bozucu şemalar, odağında kişiler arası ilişkileri barındırmaktadır. Şemalar, kişinin kendisi ve diğerleri ile ilişkisine dair örüntüler meydana getirmektedir. Oluşan örüntüler, kişilerin yaşadıkları ilişkilerin niteliği

ve doyumunu şemalar ile ilgilidir (Young vd., 2003). Cinsel doyum ile ilişkili olduğu düşünülen bir diğer değişken de ilişki doyumdur.

Yiğit ve Çelik (2016) gerçekleştirdikleri araştırmalarında romantik ilişkisi olan kişilerde kopukluk ve reddedilme şema alanından alınan puanlar arttıkça ilişki doyumunun azaldığını görmüşlerdir. Yine ilgili bir başka çalışmada, Güngör (2015) erken dönem uyum bozucu şemalar ve romantik ilişkiler ile ilgili gerçekleştirdiği çalışmasında kopukluk reddedilme alanı ve ilişki doyumu arasında negatif yönde bir korelasyon olduğunu saptamıştır.

Eşici (2014) romantik ilişkiler ve şemalar ile ilgili gerçekleştirdiği çalışmanın bulguları, zedelenmiş sınırlar ve zedelenmiş özerklik ve performans alanlarının romantik ilişkileri etkilediğini açıklamıştır. Şema alanlarından alınan puanlar arttıkça kişilerin romantik ilişki kalitelerinde azalma olduğu görülmektedir.

Tarakçı (2019) kadın katılımcılar ile gerçekleştirdiği; erken dönem uyumsuz şemalar, beden algısı ve cinsel doyum ilişkilerini incelediği çalışmasında yüksek standartlar şeması ve cinsel doyum arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu saptamıştır.

Olumsuz erken dönem çocukluk yaşantıları şemaların oluşmasında bir kökendir. Erken dönem uyum bozucu şemaların sebepleri incelendiğinde şema ediniminde dört temel sebepten söz edilmektedir. Bunlardan biri de “travmatizasyon” veya “kurban olma”dır. Burada çocuk zarar görmüş haldedir (Young vd., 2019). Bu doğrultuda kişilerin çocukluk çağında yaşamış olduğu travmaların ilişki, evlilik, cinsel doyum kavramlarına etki edebileceği düşünülmüş ve alanyazındaki çalışmalar incelenmiştir

Lee ve arkadaşları (2013) çocukluk çağı travmalarının erken dönem uyum bozucu şema alanları üzerindeki etkisini inceledikleri bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın katılımcı grubu 41 travma yaşamış, 264 travmatik yaşantısı olmayan toplam 264 kişiden oluşmaktadır. Araştırma bulguları incelendiğinde, travmatik olay geçmişi olan tüm şema alanlarından travmatik olay geçmişi olmayan kişilere göre daha fazla puan aldıkları saptanmıştır.

Liang ve arkadaşları (2006) kadın katılımcılar ile gerçekleştirdikleri çalışmalarında çocukluk döneminde cinsel travmaya maruz kalan kişilerin evlilik memnuniyetini araştırmışlardır. Çalışma bulgularına göre, erken dönem çocukluk çağında cinsel travmaya maruz kalan kişilerin daha çok evlilik memnuniyetsizlikleri yaşadıkları saptanmıştır.

3. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Kontrol Odağı Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Çalışmalar

Erken dönem uyum bozucu şemaların oluşumundaki temel sebepler incelendiğinde ebeveyn tutumlarının bu şemaların oluşumunda önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda alanyazında ebeveyn tutumları ve kontrol odağı arasındaki ilişkiye yönelik yapılmış çalışmalar incelenmiştir.

Carton ve Nowicki (1994) sosyal öğrenme kuramı ile ilgili birçok çalışmayı inceledikleri araştırmalarında kontrol odağı ile ilgili bireysel farklılıkların temellerine ait bulgular açıklamışlardır. Erken dönem çocuklukta görülen ebeveyn tutumlarına dair çalışmalar incelendiğinde; kuramı destekleyen sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Tutarlı, destekleyici, kapsayıcı, sevgiyi veren ebeveynler ile büyüyen çocukların iç kontrol odağı geliştirdikleri görülmüştür. İç kontrole sahip ailelerin destekleyici ve iletişime açık oldukları, sıcak bir aile ortamının görüldüğü bildirilmiştir. Bunlara karşın dış kontrol odaklı bireylerin ebeveyn tutumlarının daha katı, reddedici ve tutarsız olduğu saptanmıştır.

Davis ve Phares'de (1969) gerçekleştirdikleri çalışmada, üniversitede öğrenim gören öğrencilerin ebeveynlerinin çocuk yetiştirme sürecindeki anılarını değerlendirerek; iç kontrol odaklı kişilerin anne baba davranışlarının yapıcı ve kapsayıcı, tutarlı ve sevgi ilişkisinin ön planda olduğunu açıklamışlardır. Dış kontrol odaklı kişiler ise anne baba tutumlarını daha sınırlı kabul gördükleri, tutarsız bireyler olarak açıklamışlardır.

Katkovsky ve arkadaşları (1967) ebeveyn tutumlarının kontrol odağı üzerindeki etkisini inceleyen çok önemli çalışmalardan birini gerçekleştirmişlerdir. Ebeveynlerden edindikleri bilgiler ve kendi gözlemleri sonucu; tutarlı, sıcak ve özgürlük için alan açan ebeveynlerin çocuklarında iç kontrol odağını; cezalandırıcı, eleştirel ve reddedici tutumlarda bulunan ebeveynlerden fazla pekiştirdiklerini saptamışlardır.

III. YÖNTEM

A. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama, birden çok değişkenin kendi içlerindeki varyasyonu ile bunun miktarını bulmayı hedefleyen modeldir (Karasar, 2012: 81).

B. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de yaşayan 18 yaş ve üzeri katılımcılar oluşturmaktadır. Örneklem basit- rastgele örneklem seçimi kullanılarak yapılmıştır. Çalışma grubu 280’i kadın 120’si erkek 400 katılımcıdan oluşmaktadır. Bu çalışma, nicel araştırma desenlerinden olan ilişkisel araştırma türünde bir araştırmadır. Araştırmaya katılan kişiler gönüllülük esası konusunda bilgilendirilmiş; kişilere bilgilendirilmiş onam formu ve ilgili ölçekler online olarak Google Form üzerinden iletilmiştir.

C. Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcıların sosyo-demografik bilgilerine ulaşabilmek için hazırlanan Sosyodemografik Bilgi Formu (EK 1), geçerlik ve güvenilirliği daha önce belirlenmiş Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 (YŞÖ KF-3) (EK 2), Golombok- Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRCDÖ) (EK 3) ve Kontrol Odağı Ölçeği (KOÖ) (EK 4) kullanılacaktır.

1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Hazırlanan sosyodemografik bilgi formu ile katılımcıların araştırma ile ilgisi olduğu düşünülen demografik bilgilerine (yaş, cinsiyet, medeni durum ve maddi gelir) dair veri toplanması ve bu doğrultuda ilgili değişkenlere etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır.

2. Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 (YŞÖ-KF3)

Çalışmada katılımcıların erken dönem uyum bozucu şema alanlarını belirlemek amacı ile Young Şema Ölçeği- Kısa Form 3 (YŞÖ- KF3) uygulanacaktır. Jeffrey Young (1990,2003) tarafından geliştirilen ve Soygüt, Karaosmanoğlu ve Çakır (2009) tarafından türkçeye uyarlanan ölçeğin Türkçe formdaki madde sayısı 90'dır. Ölçeğin Türkçe formunda, 5 şema alanı ve 14 alt boyutu yer almaktadır. Şema boyutları, “duygusal yoksunluk”, “başarısızlık”, “karamsarlık”, “sosyal izolasyon/güvensizlik”, “duyguları bastırma”, “onay arama”, “iç içe geçme/bağımlılık”, “ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim”, “kendini feda”, “terk edilme”, “cezalandırma”, “kusurluluk”, “dayanısızlık” ve “yüksek standartlar” iken; şema alanları “zedelenmiş otonomi”, “kopukluk”, “yüksek standartlar ve bastırılmışlık”, “diğeri yönelimlilik” ve “zedelenmiş sınırlar” dır. Şema boyutlarının geçerlik güvenirliğinin $r = .66-.82$ arasında, şema alanlarının geçerlik güvenirliğinin ise, $r = .66-.83$ arasında değiştiği tespit edilmiştir. Cronbach Alfa yöntemi ile hesaplanan iç tutarlılık katsayılarının, şema boyutlarında $\alpha = .63-.80$ arasında, şema alanlarında ise $\alpha = .53-.81$ arasında değişiklik gösterdiği bulunmuştur. 6'lı likert üzerinde (1 = benim için tamamen yanlış, 6 = beni mükemmel şekilde tanımlıyor) değerlendirilmektedir. Her bir alt ölçek 5 maddeden oluşmaktadır. Bu nedenle alt ölçeklerden alınabilecek puanlar 5 ile 30 puan arasında değişmektedir (Soygüt ve ark., 2009).

3. Golombok- Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRCDÖ)

Golombok-Rust (1983) tarafından geliştirilen ve Tuğrul, Öztan ve Kabakçı (1993) tarafından standardizasyon çalışması yapılmış olan Cinsel Doyum Ölçeğinin kadın ve erkek için ayrı olarak hazırlanmış, her biri 28 maddeden oluşan iki ayrı formu bulunmaktadır. Kadın ve erkek formlarında 5 ortak, toplam 7 alt boyut bulunmaktadır. Ortak boyutlar; kaçınma ve dokunma, cinsel ilişkinin sıklığı, iletişim ve doyumdur. Ölçeğin kadınlar için hazırlanan formunda; sıklık, iletişim, kaçınma, doyum, dokunma, vajinismus, anorgazmi; erkek formunda ise sıklık, iletişim, doyum, kaçınma, dokunma, empotans ve erken boşalma alt boyutları yer almaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar cinsel işlev ve ilişkideki bozulmayı açıklamaktadır.

4. Kontrol Odağı Ölçeği (KOÖ)

Dağ (2002) tarafından geliştirilen Kontrol Odağı Ölçeği, 5’li likert tipinde 47 maddeden oluşmaktadır (1: hiç uygun değil, 5 tamamen uygun). Puanlardaki artış kişilerin dış kontrol odağı inancını göstermektedir. Olası puan aralığı 47 ile 235 puan arasındadır. Bütün ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,92 olarak saptanmıştır. Ölçeğin bir ay ara ile tekrar uygulanmasıyla elde edilen güvenilirlik kat sayısı ise 0,88 olarak bulunmuştur (Dağ, 2002’den akt. Gülüm ve Dağ, 2014).

D. Veri Analizi

Veri analizi için SPSS 25 programı kullanılmıştır. Analizin ilk varsayımı olarak kabul edilen normal dağılım varsayımı kontrol edilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri -2 +2 referans aralığında kaldığı görülmektedir (HahsVaughn ve Lomax, 2020). Bu değerledirmelerin sonucu olarak parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir.

Pearson Korelasyon analizini uygulayarak değişkenler arasındaki ilişki, demografik değişkenlere göre ölçek puanlarını kıyaslamak için Bağımsız Gruplar t-testi ve ANOVA, yordayıcılık analizi için Çoklu Doğrusal Regresyon analizi kullanılmıştır. Yapılan bu çalışmanın güven aralığı %95, p değeri 0.05’tir.

Çizelge 2. Young Şema Ölçeği, Cinsel Doyum Ölçeği ve Kontrol Odağı Ölçeğinin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Basıklık	Çarpıklık
Young Şema Ölçeği		
Duygusal Yoksunluk	-0.667	0.623
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	-0.680	0.327
Kusurluluk	0.189	1.031
Duyguları Bastırma	-0.509	0.485
İç İçe Geçme/Bağımlılık	-0.255	0.796
Terk Edilme	-0.510	0.596
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	-0.433	0.385
Başarısızlık	-0.342	0.690
Karamsarlık	-0.349	0.286
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	-0.474	-0.162
Kendini Feda	-0.352	0.191
Cezalandırılma	-0.074	0.178
Yüksek Standartlar	-0.560	0.162
Onay Arayıcılık	-0.320	-0.040
GRISS-Erkek	-1.437	-0.119
Sıklık-E	0.353	0.438
İletişim-E	1.223	0.828
Doyum-E	-0.644	-0.371
Kaçınma-E	-1.408	0.314
Dokunma-E	-0.417	0.508
ErkenBoşalma-E	-1.103	-0.177
Empotans-E	-1.188	-0.027
GRISS-Kadın	0.845	0.709
Sıklık-K	-0.262	0.153
İletişim-K	-0.179	0.654
Doyum-K	0.277	0.606
Kaçınma-K	1.636	1.144
Dokunma-K	0.897	1.116
Vajinismus-K	0.219	0.214
Anorgazmi-K	0.174	0.694
Kontrol Odağı Ölçeği	0.253	-0.552
Şansa İnanma	0.518	0.041
Çabalamanın Anlamsızlığı	-0.166	0.163
Kadercilik	-0.383	-0.014
Adil Olmayan Dünya İnanıcı	-0.404	0.086
İçsel Kontrol	1.025	0.230

IV. BULGULAR

Çizelge 3. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		n	%
Cinsiyet	Kadın	280	70.0
	Erkek	120	30.0
	Toplam	400	100.0
Yaş	18-25	226	56.5
	26-30	57	14.3
	31-35	43	10.8
	36-40	36	9.0
	41 ve üzeri	38	9.5
	Toplam	400	100.0
Medeni Durum	Evli	74	18.5
	Bekar	326	81.5
	Toplam	400	100.0
Maddi Gelir	Asgari ücret ve altı	166	41.5
	Asgari ücretten fazla	110	27.5
	10.000 ve üzeri	124	31.0
	Toplam	400	100.0

*Çalışma verileri Temmuz 2022- Ocak 2023 tarihleri arasında toplanmıştır.

Katılımcıların %70'i kadın, %30'u erkek, %56,5'i 18-25 yaş aralığında, %14,3'ü 26-30 yaş aralığında, %10,8'i 31-35 yaş aralığında, %9'u 36-40 yaş aralığında, %9,5'i 41 yaş ve üzerindedir. %18,5'i evli, %81,5'i bekindir. %41,5'inin maddi geliri asgari ücret ve altı, %27,5'inin asgari ücretten fazla, %31'i 10.000 TL ve üzeridir.

Çizelge 4. Young Şema Ölçeği, Golombok- Rust Cinsel Doyum Ölçeği, Kontrol Odağı Ölçeğinin Tanımlayıcı Değerleri

	n	Min	Maks	$\bar{X}$	Ss.
YŞÖ KF-3					
Duygusal Yoksunluk	400	5	30	11.40	5.85
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	400	7	42	19.02	7.84
Kusurluluk	400	6	36	12.10	6.52
Duyguları Bastırma	400	5	30	12.30	5.64
İç İçe Geçme/Bağımlılık	400	9	53	19.43	9.52
Terk Edilme	400	5	30	11.28	5.40
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	400	5	30	13.50	5.59
Başarısızlık	400	6	36	13.81	6.68
Karamsarlık	400	5	30	13.82	5.59
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	400	7	42	23.77	7.19
Kendini Feda	400	5	30	15.30	5.47
Cezalandırılma	400	6	36	19.60	6.20
Yüksek Standartlar	400	3	18	9.39	3.77
Onay Arayıcılık	400	6	36	20.82	6.59

Çizelge 4. (devamı) Young Şema Ölçeği, Golombok- Rust Cinsel Doyum Ölçeği, Kontrol Odağı Ölçeğinin Tanımlayıcı Değerleri

	n	Min	Maks	$\bar{X}$	Ss.
GRISS-Erkek	120	3	68	37.09	17.93
Sıklık-Erkek	120	0	8	3.75	1.62
İletişim-Erkek	120	0	8	2.44	1.73
Doyum-Erkek	120	0	11	5.81	2.84
Kaçınma-Erkek	120	0	12	4.48	3.77
Dokunma-Erkek	120	0	16	4.00	3.62
ErkenBoşalma-Erkek	120	0	11	5.53	3.01
Empotans-Erkek	120	0	11	5.13	3.24
GRISS-Kadın	280	2	95	32.55	15.03
Sıklık-Kadın	280	0	8	4.49	1.78
İletişim-Kadın	280	0	8	2.85	2.15
Doyum-Kadın	280	0	16	5.58	3.27
Kaçınma-Kadın	280	0	16	3.54	3.02
Dokunma-Kadın	280	0	16	3.80	3.65
Vajinismus-Kadın	280	0	16	6.46	3.26
Anorgazmi-Kadın	280	0	16	5.84	3.56
Kontrol Odağı Ölçeği	400	70	181	126.21	18.02
Şansa İnanma	400	13	52	31.97	6.19
Çabalamanın Anlamsızlığı	400	11	50	26.41	7.41
Kadercilik	400	3	15	9.96	2.81
Adil Olmayan Dünya İnanıcı	400	5	25	12.78	3.98
İçsel Kontrol	400	18	90	45.10	10.67

Duygusal Yoksunluk ortalaması ($\bar{X}=11,40$ SS=5,85), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ortalaması ($\bar{X}=19,02$ SS=7,84), Kusurluluk ortalaması ($\bar{X}=12,10$ SS=6,52), Duyguları Bastırma ortalaması ($\bar{X}=12,30$ SS=5,64), İç İç Geçme/Bağımlılık ortalaması ($\bar{X}=19,43$ SS=9,52), Terk Edilme ortalaması ($\bar{X}=11,28$ SS=5,40), Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ortalaması ($\bar{X}=13,50$ SS=5,59), Başarısızlık ortalaması ($\bar{X}=13,81$ SS=6,68), Karamsarlık ortalaması ($\bar{X}=13,82$ SS=5,59), Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ortalaması ($\bar{X}=23,77$ SS=7,19), Kendini Feda ortalaması ($\bar{X}=15,30$ SS=5,47), Cezalandırılma ortalaması ($\bar{X}=19,60$ SS=6,20), Yüksek Standartlar ortalaması ($\bar{X}=9,39$ SS=3,77), Onay Arayıcılık ortalaması ($\bar{X}=20,82$ SS=6,59), Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Erkek ortalaması ($\bar{X}=37,09$ SS=17,93), Sıklık-Erkek ortalaması ($\bar{X}=3,75$ SS=1,62), İletişim-Erkek ortalaması ($\bar{X}=2,44$ SS=1,73), Doyum-Erkek ortalaması ($\bar{X}=5,81$ SS=2,84), Kaçınma-Erkek ortalaması ($\bar{X}=4,48$ SS=3,77), Dokunma-Erkek ortalaması ($\bar{X}=4,00$ SS=3,62), ErkenBoşalma-Erkek ortalaması ($\bar{X}=5,53$ SS=3,01), Empotans-Erkek ortalaması ($\bar{X}=5,13$ SS=3,24), Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Kadın ortalaması ($\bar{X}=32,55$ SS=15,03), Sıklık-Kadın ortalaması ($\bar{X}=4,49$ SS=1,78), İletişim-Kadın ortalaması ($\bar{X}=2,85$ SS=2,15), Doyum-Kadın ortalaması ($\bar{X}=5,58$ SS=3,27), Kaçınma-Kadın ortalaması ($\bar{X}=3,54$ SS=3,02),

Dokunma-Kadın ortalaması ($\bar{X}$ =3,80 SS=3,65), Vajinismus-Kadın ortalaması ($\bar{X}$ =6,46 SS=3,26), Anorgazmi-Kadın ortalaması ($\bar{X}$ =5,84 SS=3,56), Kontrol Odağı Ölçeği ortalaması ($\bar{X}$ =126,21 SS=18,02), Şansa İnanma ortalaması ($\bar{X}$ =31,97 SS=6,19), Çabalamanın Anlamsızlığı ortalaması ($\bar{X}$ =26,41 SS=7,41), Kadercilik ortalaması ($\bar{X}$ =9,96 SS=2,81), Adil Olmayan Dünya İnancı ortalaması ($\bar{X}$ =12,78 SS=3,98), İçsel Kontrol ortalaması ($\bar{X}$ =45,10 SS=10,67)'dur.

• Korelasyon Analizi

Bu bölümde değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi için pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Bulgulara ilişkin sonuçlar Çizelge 4,5,6,7 ve 8'de verilmiştir.

Çizelge 5. Young Şema Ölçeği, Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Erkek Arasındaki İlişki

	GRISS-E	Sıklık -Erkek	İletişim -Erkek	Doyum -Erkek	Kaçınma -Erkek	Dokunma -Erkek	Erken Boşalma -Erkek	Empotans -Erkek
Duygusal Yoksunluk	.580**	0.061	.274**	.540**	.561**	.454**	.512**	.563**
Sosyal	.588**	0.159	.281**	.526**	.537**	.475**	.559**	.545**
İzolasyon/Güvensizlik								
Kusurluluk	.626**	0.030	.276**	.522**	.670**	.502**	.545**	.618**
Duyguları Bastırma	.576**	0.101	.238**	.526**	.584**	.459**	.518**	.565**
İç İç	.671**	0.071	.365**	.550**	.701**	.545**	.554**	.640**
Geçme/Bağımlılık								
Terk Edilme	.533**	-0.011	.287**	.477**	.546**	.437**	.410**	.507**
Tehditler Karşısında	.509**	0.012	.197*	.375**	.531**	.439**	.410**	.509**
Dayanıksızlık								
Başarısızlık	.648**	0.079	.389**	.531**	.654**	.528**	.543**	.603**
Karamsarlık	.477**	-0.036	.179*	.372**	.505**	.427**	.448**	.450**
Ayrıcalıklılık/Yetersiz	.375**	.219*	0.120	.326**	.351**	.329**	.319**	.315**
Özdenetim								
Kendini Feda	.243**	0.006	-0.002	.247**	.309**	0.155	.240**	.229*
Cezalandırılma	.207*	0.122	-0.014	.243**	.230*	0.132	.228*	.185*
Yüksek Standartlar	.227*	-0.028	0.012	0.141	.282**	.196*	.184*	.261**
Onay Arayıcılık	0.045	0.039	-0.129	0.096	0.044	-0.012	0.164	0.020

** $p < 0.01$, * $p < 0.05$ Uygulanan testin ismi: Pearson Korelasyon Testi

Duygusal Yoksunluk ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-E ($r=.580$, $p < 0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyon, Duygusal Yoksunluk ile İletişim -Erkek ($r=.274$, $p < 0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyon, Duygusal Yoksunluk ile Doyum-Erkek ($r=.540$, $p < 0.01$), Duygusal Yoksunluk ile Kaçınma -Erkek ($r=.561$, $p < 0.01$), Duygusal Yoksunluk ile Dokunma-Erkek ($r=.454$, $p < 0.01$), Duygusal Yoksunluk ile Erken Boşalma-Erkek

($r=.512$, $p<0.01$), Duygusal Yoksunluk ile Empotans-Erkek ($r=.563$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-E ($r=.588$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyon, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile İletişim –Erkek ($r=.281$, $p<0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyon, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Doyum-Erkek ($r=.526$, $p<0.01$), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Kaçınma –Erkek ($r=.537$, $p<0.01$), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Dokunma-Erkek ($r=.475$, $p<0.01$), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Erken Boşalma-Erkek ($r=.559$, $p<0.01$), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Empotans-Erkek ($r=.545$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Kusurluluk ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-E ($r=.626$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyon, Kusurluluk ile İletişim –Erkek ($r=.276$, $p<0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyon, Kusurluluk ile Doyum-Erkek ($r=.522$, $p<0.01$), Kusurluluk ile Kaçınma –Erkek ($r=.670$, $p<0.01$), Kusurluluk ile Dokunma-Erkek ($r=.502$, $p<0.01$), Kusurluluk ile Erken Boşalma-Erkek ($r=.545$, $p<0.01$), Kusurluluk ile Empotans-Erkek ($r=.618$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Duyguları Bastırma ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-E ($r=.576$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyon, Duyguları Bastırma ile İletişim –Erkek ($r=.238$, $p<0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyon, Duyguları Bastırma ile Doyum-Erkek ($r=.526$, $p<0.01$), Duyguları Bastırma ile Kaçınma –Erkek ($r=.584$, $p<0.01$), Duyguları Bastırma ile Dokunma-Erkek ($r=.459$, $p<0.01$), Duyguları Bastırma ile Erken Boşalma-Erkek ($r=.518$, $p<0.01$), Duyguları Bastırma ile Empotans-Erkek ($r=.565$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

İç İçe Geçme/Bağımlılık ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-E ($r=.671$, $p<0.01$), İç İçe Geçme/Bağımlılık ile İletişim –Erkek ($r=.365$, $p<0.01$), İç İçe Geçme/Bağımlılık ile Doyum-Erkek ($r=.550$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyonlar, İç İçe Geçme/Bağımlılık ile Kaçınma –Erkek ($r=.701$, $p<0.01$) değişkenleri arasında yüksek düzey pozitif

korelasyon, İç İçe Geçme/Bağımlılık ile Dokunma-Erkek ($r=.545$, $p<0.01$), İç İçe Geçme/Bağımlılık ile Erken Boşalma-Erkek ($r=.554$, $p<0.01$), İç İçe Geçme/Bağımlılık ile Empotans-Erkek ($r=.640$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Terk Edilme ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-E ($r=.533$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyon, Terk Edilme ile İletişim – Erkek ($r=.287$, $p<0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyon, Terk Edilme ile Doyum-Erkek ($r=.477$, $p<0.01$), Terk Edilme ile Kaçınma –Erkek ($r=.546$, $p<0.01$), Terk Edilme ile Dokunma-Erkek ($r=.437$, $p<0.01$), Terk Edilme ile Erken Boşalma-Erkek ($r=.410$, $p<0.01$), Terk Edilme ile Empotans-Erkek ($r=.507$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-E ($r=.509$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyon, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile İletişim –Erkek ($r=.197$, $p<0.05$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyon, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Doyum-Erkek ($r=.375$, $p<0.01$), Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Kaçınma –Erkek ($r=.531$, $p<0.01$), Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Dokunma-Erkek ($r=.439$, $p<0.01$), Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Erken Boşalma-Erkek ($r=.410$, $p<0.01$), Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Empotans-Erkek ($r=.509$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Başarısızlık ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-E ($r=.648$, $p<0.01$), Başarısızlık ile İletişim –Erkek ($r=.389$, $p<0.01$), Başarısızlık ile Doyum-Erkek ($r=.531$, $p<0.01$), Başarısızlık ile Kaçınma –Erkek ($r=.654$, $p<0.01$), Başarısızlık ile Dokunma-Erkek ($r=.528$, $p<0.01$), Başarısızlık ile Erken Boşalma-Erkek ($r=.543$, $p<0.01$), Başarısızlık ile Empotans-Erkek ($r=.603$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Karamsarlık ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-E ($r=.477$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyon, Karamsarlık ile İletişim – Erkek ($r=.179$, $p<0.05$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyon, Karamsarlık ile Doyum-Erkek ($r=.372$, $p<0.01$), Karamsarlık ile Kaçınma –Erkek

($r=.505$, $p<0.01$), Karamsarlık ile Dokunma-Erkek ($r=.427$, $p<0.01$), Karamsarlık ile Erken Boşalma-Erkek ($r=.448$, $p<0.01$), Karamsarlık ile Empotans-Erkek ($r=.450$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-E ($r=.375$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyon, Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ile Sıklık –Erkek ($r=.219$, $p<0.05$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyon, Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ile Doyum-Erkek ($r=.326$, $p<0.01$), Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ile Kaçınma –Erkek ($r=.351$, $p<0.01$), Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ile Dokunma-Erkek ($r=.329$, $p<0.01$), Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ile Erken Boşalma-Erkek ($r=.319$, $p<0.01$), Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ile Empotans-Erkek ($r=.315$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Kendini Feda ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-E ($r=.243$, $p<0.01$), Kendini Feda ile Doyum-Erkek ($r=.247$, $p<0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar, Kendini Feda ile Kaçınma –Erkek ($r=.309$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyon, Kendini Feda ile Erken Boşalma-Erkek ($r=.240$, $p<0.01$), Kendini Feda ile Empotans-Erkek ($r=.229$, $p<0.05$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Cezalandırma ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-E ($r=.207$, $p<0.05$), Cezalandırma ile Doyum-Erkek ($r=.243$, $p<0.01$), Cezalandırma ile Kaçınma –Erkek ($r=.230$, $p<0.05$), Cezalandırma ile Erken Boşalma-Erkek ($r=.228$, $p<0.05$), Cezalandırma ile Empotans-Erkek ($r=.185$, $p<0.05$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Yüksek Standartlar ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-E ($r=.227$, $p<0.05$), Yüksek Standartlar ile Kaçınma –Erkek ($r=.282$, $p<0.01$), Yüksek Standartlar ile Dokunma-Erkek ($r=.196$, $p<0.05$), Yüksek Standartlar ile Erken Boşalma-Erkek ($r=.184$, $p<0.05$), Yüksek Standartlar ile Empotans-Erkek ($r=.261$, $p<0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Çizelge 6. Young Şema Ölçeği, Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği- Kadın Arasındaki İlişki

	Sıklık							
	GRISS- -K	Kadın	-Kadın	İletişim -Kadın	Doyum -Kadın	Kaçınma -Kadın	Dokunma -Kadın	Vajinismus -Kadın
Duygusal Yoksunluk	.226**	0.107	0.097	.291**	.168**	.172**	0.086	.176**
Sosyal	.262**	.216**	0.100	.258**	.264**	.177**	.135*	.173**
İzolasyon/Güvensizlik								
Kusurluluk	.347**	.173**	.169**	.334**	.314**	.253**	.222**	.242**
Duyguları Bastırma	.320**	.199**	.166**	.290**	.357**	.238**	.155**	.198**
İç İçe	.252**	0.116	.133*	.227**	.235**	.200**	.169**	.161**
Geçme/Bağımlılık								
Terk Edilme	.241**	0.109	0.093	.273**	.213**	.160**	.176**	.150*
Tehditler Karşısında	.180**	.155**	0.035	.133*	.259**	0.087	.156**	0.089
Dayanaksızlık								
Başarısızlık	.172**	0.116	0.046	.151*	.152*	0.058	.162**	.163**
Karamsarlık	0.114	.122*	0.014	0.062	.151*	0.055	.131*	0.052
Ayrıcalıklılık/Yetersiz	0.102	.128*	-0.007	0.081	.122*	0.037	0.019	.137*
Özdenetim								
Kendini Feda	0.048	.123*	0.041	0.059	0.054	0.017	0.027	-0.027
Cezalandırılma	.123*	.129*	-0.046	.153*	0.116	0.013	.190**	0.055
Yüksek Standartlar	0.070	0.011	-0.034	0.077	.127*	0.069	0.056	0.010
Onay Arayıcılık	-0.053	0.033	-.149*	-0.002	0.009	-.138*	0.020	-0.033

** $p < 0.01$, * $p < 0.05$ Uygulanan testin ismi: Pearson Korelasyon Testi

Duygusal Yoksunluk ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği –K ($r = .226$, $p < 0.01$), Duygusal Yoksunluk ile Doyum –Kadın ($r = .291$, $p < 0.01$), Duygusal Yoksunluk ile Kaçınma –Kadın ($r = .168$, $p < 0.01$), Duygusal Yoksunluk ile Dokunma –Kadın ($r = .172$, $p < 0.01$), Duygusal Yoksunluk ile Anorgazmi –Kadın ($r = .176$, $p < 0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği –K ($r = .262$, $p < 0.01$), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Sıklık –Kadın ($r = .216$, $p < 0.01$), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Doyum –Kadın ($r = .258$, $p < 0.01$), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Kaçınma –Kadın ($r = .264$, $p < 0.01$), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Dokunma –Kadın ($r = .177$, $p < 0.01$), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Vajinismus –Kadın ($r = .135$, $p < 0.05$), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Anorgazmi-Kadın ($r = .173$, $p < 0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Kusurluluk ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği –K ($r = .347$, $p < 0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyon, Kusurluluk ile Sıklık –Kadın ($r = .173$, $p < 0.01$), Kusurluluk ile İletişim –Kadın ($r = .169$, $p < 0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar, Kusurluluk ile Doyum –Kadın

($r=.334$, $p<0.01$), Kusurluluk ile Kaçınma –Kadın ($r=.314$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyonlar, Kusurluluk ile Dokunma –Kadın ($r=.253$, $p<0.01$), Kusurluluk ile Vajinismus –Kadın ($r=.222$, $p<0.01$), Kusurluluk ile Anorgazmi-Kadın ($r=.242$, $p<0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Duyguları Bastırma ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği –K ($r=.320$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyon, Duyguları Bastırma ile Sıklık –Kadın ($r=.199$, $p<0.01$), Duyguları Bastırma ile İletişim –Kadın ($r=.166$, $p<0.01$), Duyguları Bastırma ile Doyum –Kadın ($r=.290$, $p<0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar, Duyguları Bastırma ile Kaçınma –Kadın ($r=.357$, $p<0.01$) değişkenleri arasında orta düzey pozitif korelasyon, Duyguları Bastırma ile Dokunma –Kadın ($r=.238$, $p<0.01$), Duyguları Bastırma ile Vajinismus –Kadın ($r=.155$, $p<0.01$), Duyguları Bastırma ile Anorgazmi-Kadın ($r=.198$, $p<0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

İç İç Geçme/Bağımlılık ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği –K ($r=.252$, $p<0.01$), İç İç Geçme/Bağımlılık ile İletişim –Kadın ($r=.133$, $p<0.05$), İç İç Geçme/Bağımlılık ile Doyum –Kadın ($r=.227$, $p<0.01$), İç İç Geçme/Bağımlılık ile Kaçınma –Kadın ($r=.235$, $p<0.01$), İç İç Geçme/Bağımlılık ile Dokunma –Kadın ($r=.200$, $p<0.01$), İç İç Geçme/Bağımlılık ile Vajinismus –Kadın ($r=.169$, $p<0.01$), İç İç Geçme/Bağımlılık ile Anorgazmi-Kadın ($r=.161$, $p<0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Terk Edilme ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği –K ($r=.241$, $p<0.01$), Terk Edilme ile Doyum –Kadın ($r=.273$, $p<0.01$), Terk Edilme ile Kaçınma –Kadın ($r=.213$, $p<0.01$), Terk Edilme ile Dokunma –Kadın ($r=.160$, $p<0.01$), Terk Edilme ile Vajinismus –Kadın ($r=.176$, $p<0.01$), Terk Edilme ile Anorgazmi-Kadın ($r=.150$, $p<0.05$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği –K ($r=.180$, $p<0.01$), Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Sıklık –Kadın ($r=.155$, $p<0.01$), Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Doyum –Kadın ($r=.133$,

$p<0.05$), Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Kaçınma –Kadın ($r=.259$, $p<0.01$), Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Vajinismus –Kadın ($r=.156$, $p<0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Başarısızlık ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği –K ($r=.172$, $p<0.01$), Başarısızlık ile Doyum –Kadın ($r=.151$, $p<0.05$), Başarısızlık ile Kaçınma –Kadın ($r=.152$, $p<0.05$), Başarısızlık ile Vajinismus –Kadın ($r=.162$, $p<0.01$), Başarısızlık ile Anorgazmi-Kadın ($r=.163$, $p<0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Karamsarlık ile Sıklık –Kadın ($r=.122$, $p<0.05$), Karamsarlık ile Kaçınma –Kadın ($r=.151$, $p<0.05$), Karamsarlık ile Vajinismus –Kadın ($r=.131$, $p<0.05$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ile Sıklık –Kadın ($r=.128$, $p<0.05$), Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ile Kaçınma –Kadın ($r=.122$, $p<0.05$), Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ile Anorgazmi-Kadın ($r=.137$, $p<0.05$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Kendini Feda ile Sıklık –Kadın ($r=.123$, $p<0.05$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyon saptanmıştır.

Cezalandırma ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği –K ($r=.123$, $p<0.05$), Cezalandırma ile Sıklık –Kadın ($r=.129$, $p<0.05$), Cezalandırma ile Doyum-Kadın ($r=.153$, $p<0.05$), Cezalandırma ile Vajinismus –Kadın ($r=.190$, $p<0.01$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Yüksek Standartlar ile Kaçınma –Kadın ($r=.127$, $p<0.05$) değişkenleri arasında düşük düzey pozitif korelasyon saptanmıştır.

Onay Arayıcılık ile İletişim –Kadın ($r=-.149$, $p<0.05$), Onay Arayıcılık ile Dokunma-Kadın ($r=-.138$, $p<0.05$) değişkenleri arasında düşük düzey negatif korelasyonlar saptanmıştır.

Çizelge 7. Young Şema Ölçeği, Kontrol Odağı Ölçeği Arasındaki İlişki

	Kontrol Odağı Ölçeği				Adil Olmayan Dünya İnançları Ölçeği	
	Şansa İnanma	Çabalamanın Anlamsızlığı	Kadercilik	Dünya İnançları	İçsel Kontrol	
Duygusal Yoksunluk Sosyal	.290**	.111*	.397**	0.039	.317**	0.021
İzolasyon/Güvensizlik	.370**	.264**	.465**	.148**	.417**	-0.046
Kusurluluk	.493**	.290**	.501**	0.072	.480**	.119*
Duyguları Bastırma	.318**	.178**	.404**	.130**	.371**	-0.018
İç İç Geçme/Bağımlılık	.468**	.279**	.457**	.126*	.470**	.103*
Terk Edilme	.458**	.302**	.403**	0.068	.483**	.120*
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	.408**	.342**	.411**	0.077	.480**	0.007
Başarısızlık	.431**	.348**	.387**	.132**	.408**	0.071
Karamsarlık	.399**	.336**	.382**	.167**	.373**	0.030
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	.150**	.246**	.309**	.252**	.155**	-.229**
Kendini Feda	.296**	.309**	.333**	.236**	.292**	-0.082
Cezalandırılma	.134**	.217**	.332**	.276**	.297**	-.314**
Yüksek Standartlar	.156**	.219**	.241**	0.070	.230**	-.135**
Onay Arayıcılık	.305**	.416**	.294**	.251**	.357**	-.130**

** $p < 0.01$, * $p < 0.05$ Uygulanan testin ismi: Pearson Korelasyon Testi

Kontrol Odağı Ölçeği ile Duygusal Yoksunluk ($r=.290$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ($r=.370$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Kusurluluk ($r=.493$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Duyguları Bastırma ($r=.318$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile İç İç Geçme/Bağımlılık ($r=.468$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Terk Edilme ($r=.458$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ($r=.408$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Başarısızlık ($r=.431$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Karamsarlık ($r=.399$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ($r=.150$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Kendini Feda ($r=.296$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Cezalandırılma ($r=.134$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Yüksek Standartlar ($r=.156$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Onay Arayıcılık ($r=.305$, $p<0.01$) değişkenleri arasında pozitif yönlü zayıf ve orta düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

Şansa İnanma ile Duygusal Yoksunluk ($r=.111$, $p<0.05$), Şansa İnanma ile Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ($r=.264$, $p<0.01$), Şansa İnanma ile Kusurluluk ($r=.290$, $p<0.01$), Şansa İnanma ile Duyguları Bastırma ($r=.178$, $p<0.01$), Şansa İnanma ile İç İç Geçme/Bağımlılık ($r=.279$, $p<0.01$), Şansa İnanma ile Terk Edilme ($r=.302$, $p<0.01$), Şansa İnanma ile Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ($r=.342$, $p<0.01$), Şansa İnanma ile Başarısızlık ($r=.348$, $p<0.01$), Şansa İnanma

ile Karamsarlık ($r=.336$, $p<0.01$), Şansa İnanma ile Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ($r=.206$, $p<0.01$), Şansa İnanma ile Kendini Feda ($r=.309$, $p<0.01$), Şansa İnanma ile Cezalandırılma ($r=.217$, $p<0.01$), Şansa İnanma ile Yüksek Standartlar ($r=.219$, $p<0.01$), Şansa İnanma ile Onay Arayıcılık ($r=.416$, $p<0.01$) değişkenleri arasında pozitif yönlü zayıf ve orta düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

Çabalamanın Anlamsızlığı ile Duygusal Yoksunluk ($r=.397$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ($r=.465$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Kusurluluk ($r=.501$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Duyguları Bastırma ($r=.404$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile İç İç Geçme/Bağımlılık ($r=.457$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Terk Edilme ($r=.403$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ($r=.411$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Başarısızlık ($r=.387$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Karamsarlık ($r=.382$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ($r=.309$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Kendini Feda ($r=.333$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Cezalandırılma ($r=.332$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Yüksek Standartlar ($r=.241$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Onay Arayıcılık ($r=.294$, $p<0.01$) değişkenleri arasında pozitif yönlü zayıf ve orta düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

Kadercilik ile Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ($r=.148$, $p<0.01$), Kadercilik ile Duyguları Bastırma ($r=.130$, $p<0.01$), Kadercilik ile İç İç Geçme/Bağımlılık ($r=.126$, $p<0.05$), Kadercilik ile Başarısızlık ($r=.132$, $p<0.01$), Kadercilik ile Karamsarlık ($r=.167$, $p<0.01$), Kadercilik ile Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ($r=.252$, $p<0.01$), Kadercilik ile Kendini Feda ($r=.236$, $p<0.01$), Kadercilik ile Cezalandırılma ($r=.276$, $p<0.01$), Kadercilik ile Onay Arayıcılık ($r=.251$, $p<0.01$) değişkenleri arasında pozitif yönlü zayıf düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

Adil Olmayan Dünya İnancı ile Duygusal Yoksunluk ($r=.317$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ($r=.417$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Kusurluluk ($r=.480$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Duyguları Bastırma ($r=.371$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile İç İç Geçme/Bağımlılık ($r=.470$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Terk Edilme ($r=.483$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ($r=.480$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Başarısızlık

($r=.408$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Karamsarlık ($r=.373$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ($r=.155$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Kendini Fedâ ($r=.292$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Cezalandırılma ($r=.297$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Yüksek Standartlar ($r=.230$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Onay Arayıcılık ($r=.357$, $p<0.01$) değişkenleri arasında pozitif yönlü zayıf ve orta düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

İçsel Kontrol ile Kusurluluk ($r=.119$, $p<0.05$), İçsel Kontrol ile İç İç Geçme/Bağımlılık ($r=.103$, $p<0.05$), İçsel Kontrol ile Terk Edilme ($r=.120$, $p<0.05$) değişkenleri arasında pozitif yönlü zayıf düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

İçsel Kontrol ile Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ($r=-.229$, $p<0.01$), İçsel Kontrol ile Cezalandırılma ($r=-.314$, $p<0.01$), İçsel Kontrol ile Yüksek Standartlar ($r=-.135$, $p<0.01$), İçsel Kontrol ile Onay Arayıcılık ($r=-.130$, $p<0.01$) değişkenleri arasında negatif yönlü zayıf ve orta düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

Çizelge 8. Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği- Erkek, Kontrol Odağı Ölçeği Arasındaki İlişki

	Kontrol Odağı Ölçeği	Şansa İnanma	Çabalamanın Anlamsızlığı	Kadercilik	Adil Olmayan Dünya İnancı	İçsel Kontrol
GRİSS-E	.366**	.241**	.473**	0.083	.281**	0.031
Sıklık-Erkek	-0.142	0.009	0.052	0.004	-0.062	-.262**
İletişim-Erkek	0.073	-0.020	0.172	0.046	0.170	-0.054
Doyum-Erkek	.286**	.252**	.395**	0.074	0.175	-0.018
Kaçınma-Erkek	.487**	.294**	.534**	0.103	.340**	0.136
Dokunma-Erkek	.283**	0.101	.360**	0.023	.278**	0.069
Erken Boşalma-Erkek	.347**	.300**	.448**	0.161	.261**	-0.033
Empotans-Erkek	.289**	.193*	.379**	0.066	.189*	0.030

** $p<0.01$, * $p<0.05$ Uygulanan testin ismi: Pearson Korelasyon Testi

Kontrol Odağı Ölçeği ile Golombok- Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Erkek ($r=.366$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Doyum-Erkek ($r=.286$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Kaçınma-Erkek ($r=.487$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Dokunma-Erkek ($r=.283$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Erken Boşalma-Erkek ($r=.347$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Empotans-Erkek ($r=.289$,

p<0.01) değişkenleri arasında pozitif yönlü zayıf ve orta düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

Şansa İnanma ile Golombok- Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Erkek (r=.241, p<0.01), Şansa İnanma ile Doyum-Erkek (r=.252, p<0.01), Şansa İnanma ile Kaçınma-Erkek (r=.294, p<0.01), Şansa İnanma ile Erken Boşalma-Erkek (r=.300, p<0.01), Şansa İnanma ile Empotans-Erkek (r=.193, p<0.05) değişkenleri arasında pozitif yönlü zayıf düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

Çabalamanın Anlamsızlığı ile Golombok- Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Erkek (r=.473, p<0.01), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Doyum-Erkek (r=.395, p<0.01), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Kaçınma-Erkek (r=.534, p<0.01), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Dokunma-Erkek (r=.360, p<0.01), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Erken Boşalma-Erkek (r=.448, p<0.01), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Empotans-Erkek (r=.379, p<0.01) değişkenleri arasında pozitif yönlü orta düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

Adil Olmayan Dünya İnanıcı ile Golombok- Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Erkek (r=.281, p<0.01), Adil Olmayan Dünya İnanıcı ile Kaçınma-Erkek (r=.340, p<0.01), Adil Olmayan Dünya İnanıcı ile Dokunma-Erkek (r=.278, p<0.01), Adil Olmayan Dünya İnanıcı ile Erken Boşalma-Erkek (r=.261, p<0.01), Adil Olmayan Dünya İnanıcı ile Empotans-Erkek (r=.189, p<0.05) değişkenleri arasında pozitif yönlü zayıf ve orta düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

İçsel Kontrol ile Sıklık-Erkek (r=-.262, p<0.01) değişkenleri arasında negatif yönlü zayıf düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

Çizelge 9. Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Kadın, Kontrol Odağı Ölçeği Arasındaki İlişki

	Kontrol Odağı Ölçeği	Şansa İnanma	Çabalamanın Anlamsızlığı	Kadercilik	Adil Olmayan Dünya İnanıcı	İçsel Kontrol
GRİSS-K	.272**	0.088	.243**	0.060	.227**	.136*
Sıklık-K	.162**	0.089	.174**	0.039	0.067	0.063
İletişim-K	.238**	0.028	.189**	0.077	.140*	.179**
Doyum-K	.204**	0.043	.197**	0.027	.195**	0.101
Kaçınma-K	.249**	0.096	.272**	0.085	.296**	0.041
Dokunma-K	.245**	0.024	.190**	0.051	.192**	.180**
Vajinismus-K	.130*	0.091	.146*	0.097	0.115	-0.006
Anorgazmi-K	.157**	0.082	0.087	-0.051	0.109	.128*

**p<0.01, *p<0.05 Uygulanan testin ismi: Pearson Korelasyon Testi

Kontrol Odağı Ölçeği ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Kadın ($r=.272$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Sıklık-Kadın ($r=.162$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile İletişim-Kadın ($r=.238$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Doyum-Kadın ($r=.204$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Kaçınma-Kadın ($r=.249$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Dokunma-Kadın ($r=.245$, $p<0.01$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Vajinismus-Kadın ($r=.130$, $p<0.05$), Kontrol Odağı Ölçeği ile Anorgazmi-Kadın ($r=.157$, $p<0.01$) değişkenleri arasında pozitif yönlü zayıf düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

Çabalamanın Anlamsızlığı ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Kadın ($r=.243$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Sıklık-Kadın ($r=.174$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile İletişim-Kadın ($r=.189$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Doyum-Kadın ($r=.197$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Kaçınma-Kadın ($r=.272$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Dokunma-Kadın ($r=.190$, $p<0.01$), Çabalamanın Anlamsızlığı ile Vajinismus-Kadın ($r=.146$, $p<0.05$) değişkenleri arasında pozitif yönlü zayıf düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

Adil Olmayan Dünya İnancı ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Kadın ($r=.227$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile İletişim-Kadın ($r=.140$, $p<0.05$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Doyum-Kadın ($r=.195$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Kaçınma-Kadın ($r=.296$, $p<0.01$), Adil Olmayan Dünya İnancı ile Dokunma-Kadın ($r=.192$, $p<0.01$) değişkenleri arasında pozitif yönlü zayıf düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

İçsel Kontrol ile Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Kadın ($r=.136$, $p<0.05$), İçsel Kontrol ile İletişim-Kadın ($r=.179$, $p<0.01$), İçsel Kontrol ile Dokunma-Kadın ($r=.180$, $p<0.01$), İçsel Kontrol ile Anorgazmi-Kadın ($r=.128$, $p<0.05$) değişkenleri arasında pozitif yönlü zayıf düzeylerde ilişkiler saptanmıştır.

Çizelge 10. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Cinsel Doyumu Yordamasına İlişkin Bulgular (Erkek)

Bağımsız Değişkenler	B	SH	β	t	p	Tolerans	VIF
(Sabit)	4.22	3.75		1.12	0.263		
İç İçe Geçme / Bağımlılık	0.90	0.17	0.52	5.30	0.000*	0.47	2.11
Sosyal İzolasyon / Güvensizlik	0.52	0.24	0.21	2.19	0.031*	0.47	2.11
$R=.69$ $R^2=.46$ $F=52.30$ $p=0.000^*$							

*p<0.05 Uygulanan testin ismi: Stepwise Yöntemi: Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Bulgulara ilişkin sonuçları değerlendirdiğimizde, regresyon modelinin bağımsız değişkenleri olan iç içe geçme/bağımlılık ve sosyal izolasyon/güvensizliğin bağımlı değişken olan cinsel doyum için anlamlı düzeyde yordayıcı olduğu tespit edilmiştir ($R=.69$, $R^2=.46$, $p<0.05$). Cinsel doyum puanlarındaki değişimin %46'sını bağımsız değişkenler açıklamaktadır. Beta katsayısına göre bağımsız değişkenlerin sırası iç içe geçme/bağımlılık ($\beta=.52$), sosyal izolasyon/güvensizlik ($\beta=.21$) şeklindedir. Sonuç olarak, cinsel doyum puanlarındaki değişimi en çok açıklayan bağımsız değişkenin içe geçme/bağımlılık şeması olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 11. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Cinsel Doyumu Yordamasına İlişkin Bulgular (Kadın)

Bağımsız Değişkenler	B	SH	β	t	p	Tolerans	VIF
(Sabit)	19.86	2.09		9.49	0.000*		
Kusurluluk	0.67	0.19	0.24	3.49	0.001*	0.64	1.55
Duyguları Bastırma	0.50	0.20	0.18	2.53	0.012*	0.64	1.55
$R=.38$ $R^2=.13$ $F=22.62$ $p=0.000^*$							

*p<0.05 Uygulanan testin ismi: Stepwise Yöntemi: Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Bulgulara ilişkin sonuçları değerlendirdiğimizde, regresyon modelinin bağımsız değişkenleri olan kusurluluk ve duyguları bastırmanın bağımlı değişken olan cinsel doyum için anlamlı düzeyde yordayıcı olduğu tespit edilmiştir ($R=.38$, $R^2=.13$, $p<0.05$). Cinsel doyum puanlarındaki değişimin %13'ünü bağımsız değişkenler açıklamaktadır. Beta katsayısına göre bağımsız değişkenlerin sırası kusurluluk ($\beta=.24$), duyguları bastırma ($\beta=.18$) şeklindedir. Sonuç olarak, cinsel

doyum puanlarındaki değişimi en çok açıklayan bağımsız değişkenin kusurluluk şeması olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 12. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Kontrol Odağını Yordamasına İlişkin Bulgular

Bağımsız Değişkenler	B	SH	β	t	p	Tolerans	VIF
(Sabit)	102.05	2.67		38.28	0.000		
Kusurluluk	0.86	0.21	0.31	4.13	0.000	0.32	3.09
Onay Arayıcılık	0.37	0.13	0.14	2.94	0.003	0.86	1.16
İç İçe Geçme/Bağımlılık	0.31	0.14	0.16	2.15	0.032	0.32	3.12

$R=.52$ $R^2=.27$ $F=49.15$ $p=0.000^*$

* $p<0.05$ Uygulanan testin ismi: Stepwise Yöntemi: Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Bulgulara ilişkin sonuçları değerlendirdiğimizde, regresyon modelinin bağımsız değişkenleri olan kusurluluk, iç içe geçme/bağımlılık ve onay arayıcılığın bağımlı değişken olan kontrol odağı için anlamlı düzeyde yordayıcı olduğu tespit edilmiştir. ($R=52$, $R^2=.27$, $p<0.05$). Kontrol odağı puanlarındaki değişimin %27'sini bağımsız değişkenler açıklamaktadır. Beta katsayısına göre bağımsız değişkenlerin sırası kusurluluk ($\beta=.31$), iç içe geçme/bağımlılık ($\beta=.16$), onay arayıcılık ($\beta=.14$) şeklindedir. Sonuç olarak, kontrol odağı puanlarındaki değişimi en çok açıklayan bağımsız değişkenin kusurluluk şeması olduğu tespit edilmiştir.

- **Karşılaştırma Analizi**

Bu bölümde, Young Şema Ölçeği, GRISS, Kontrol Odağı Ölçeği puanları demografik değişkenlere göre karşılaştırılması Bağımsız Gruplar t-testi ve ANOVA testi ile yapılmıştır. Bulgulara ilişkin sonuçlar Tablo 12-22 arasında verilmiştir.

Çizelge 13. Cinsiyete Göre Young Şema Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	t	Sd.	p
Duygusal Yoksunluk	Kadın	280	10.30	5.51	-6.00	398	0.000*
	Erkek	120	13.97	5.83			
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	Kadın	280	17.91	7.80	-4.40	398	0.000*
	Erkek	120	21.59	7.35			
Kusurluluk	Kadın	280	10.56	5.47	-7.76	398	0.000*
	Erkek	120	15.71	7.32			
Duyguları Bastırma	Kadın	280	11.34	5.29	-5.19	207.034	0.000*
	Erkek	120	14.54	5.82			
İç İçe Geçme/Bağımlılık	Kadın	280	17.47	8.47	-6.12	191.442	0.000*
	Erkek	120	23.99	10.27			
Terk Edilme	Kadın	280	9.98	4.81	-7.51	200.992	0.000*
	Erkek	120	14.32	5.49			
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	Kadın	280	12.66	5.59	-4.72	398	0.000*
	Erkek	120	15.47	5.11			
Başarısızlık	Kadın	280	12.79	6.43	-4.82	398	0.000*
	Erkek	120	16.21	6.67			
Karamsarlık	Kadın	280	13.12	5.69	-3.90	398	0.000*
	Erkek	120	15.46	5.02			
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	Kadın	280	23.74	7.39	-0.12	398	0.901
	Erkek	120	23.83	6.74			
Kendini Feda	Kadın	280	14.67	5.70	-3.89	276.583	0.000*
	Erkek	120	16.78	4.59			
Cezalandırılma	Kadın	280	19.02	6.27	-2.85	398	0.005*
	Erkek	120	20.93	5.86			
Yüksek Standartlar	Kadın	280	8.92	3.86	-4.18	259.571	0.000*
	Erkek	120	10.51	3.32			
Onay Arayıcılık	Kadın	280	20.34	6.95	-2.44	278.938	0.015*
	Erkek	120	21.94	5.55			

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: Bağımsız Örneklem T-Testi

Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim alt boyutu cinsiyet değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Duygusal Yoksunluk alt ölçeğinden ($t(398) = -6.00$, $p < 0.05$), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik alt ölçeğinden ($t(398) = -4.40$, $p < 0.05$), Kusurluluk alt ölçeğinden ($t(398) = -7.76$, $p < 0.05$), Duyguları Bastırma alt ölçeğinden ($t(207.034) = -5.19$, $p < 0.05$), İç İçe Geçme/Bağımlılık alt ölçeğinden ($t(191.442) = -6.12$, $p < 0.05$), Terk Edilme alt ölçeğinden ($t(200.992) = -7.51$, $p < 0.05$), Tehditler Karşısında Dayanıksızlık alt ölçeğinden ($t(398) = -4.72$, $p < 0.05$), Başarısızlık alt ölçeğinden ($t(398) = -4.82$, $p < 0.05$), Karamsarlık alt ölçeğinden ($t(398) = -3.90$, $p < 0.05$), Kendini Feda alt ölçeğinden ($t(276.583) = -3.89$, $p < 0.05$), Cezalandırılma alt ölçeğinden ($t(398) = -2.85$, $p < 0.05$), Yüksek Standartlar alt ölçeğinden ($t(259.571) = -4.18$, $p < 0.05$), Onay Arayıcılık alt ölçeğinden ($t(278.938) = -2.44$, $p < 0.05$) aldıkları puanlar cinsiyet değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın

olduğu saptanmıştır. Ortalamalar karşılaştırıldığında erkeklerin, kadınlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Çizelge 14. Medeni Duruma Göre Young Şema Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	t	Sd.	p
Duygusal Yoksunluk	Evli	74	10.76	5.27	-1.04	398	0.297
	Bekar	326	11.54	5.97			
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	Evli	74	17.92	7.66	-1.33	398	0.183
	Bekar	326	19.26	7.88			
Kusurluluk	Evli	74	10.82	5.84	-2.03	119.880	0.044*
	Bekar	326	12.39	6.64			
Duyguları Bastırma	Evli	74	12.15	5.87	-0.25	398	0.802
	Bekar	326	12.33	5.60			
İç İçe Geçme/Bağımlılık	Evli	74	17.31	8.29	-2.35	123.032	0.020*
	Bekar	326	19.91	9.72			
Terk Edilme	Evli	74	9.88	4.86	-2.49	398	0.013*
	Bekar	326	11.60	5.47			
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	Evli	74	12.91	5.77	-1.01	398	0.312
	Bekar	326	13.63	5.55			
Başarısızlık	Evli	74	12.31	5.87	-2.36	121.902	0.020*
	Bekar	326	14.15	6.82			
Karamsarlık	Evli	74	13.09	5.54	-1.24	398	0.215
	Bekar	326	13.99	5.60			
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	Evli	74	22.53	7.01	-1.64	398	0.101
	Bekar	326	24.05	7.22			
Kendini Feda	Evli	74	16.72	5.89	2.48	398	0.014*
	Bekar	326	14.98	5.33			
Cezalandırılma	Evli	74	19.96	6.50	0.56	398	0.576
	Bekar	326	19.51	6.14			
Yüksek Standartlar	Evli	74	8.97	3.66	-1.07	398	0.287
	Bekar	326	9.49	3.79			
Onay Arayıcılık	Evli	74	19.00	6.90	-2.65	398	0.008*
	Bekar	326	21.24	6.46			

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: Bağımsız Örneklem T-Testi

Duygusal Yoksunluk, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik, Duyguları Bastırma, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık, Karamsarlık, Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim, Cezalandırılma, Yüksek Standartlar alt boyutu medeni durum değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Kusurluluk alt ölçeğinden ($t(119.880) = -2.03$, $p < 0.05$), İç İçe Geçme/Bağımlılık alt ölçeğinden ($t(123.032) = -2.35$, $p < 0.05$), Terk Edilme alt ölçeğinden ($t(398) = -2.49$, $p < 0.05$), Başarısızlık alt ölçeğinden ($t(121.902) = -2.36$, $p < 0.05$), Onay Arayıcılık alt ölçeğinden ($t(398) = -2.65$, $p < 0.05$) aldıkları puanlar medeni durum değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olduğu saptanmıştır.

Ortalamalar karşılaştırıldığında bekar olanların, evli olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Kendini Feda alt ölçeğinden ($t(398)=2.48, p<0.05$) aldıkları puanlar medeni durum değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Ortalamalar karşılaştırıldığında evli olanların, bekar olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Çizelge 15. Medeni Duruma Göre Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	t	Sd.	p
GRISS-Erkek	Evli	23	32.74	17.05	-1.30	118	0.197
	Bekar	97	38.12	18.07			
Sıklık-Erkek	Evli	23	3.39	1.75	-1.18	118	0.239
	Bekar	97	3.84	1.59			
İletişim-Erkek	Evli	23	2.26	1.74	-0.55	118	0.580
	Bekar	97	2.48	1.74			
Doyum-Erkek	Evli	23	5.52	2.68	-0.54	118	0.592
	Bekar	97	5.88	2.88			
Kaçınma-Erkek	Evli	23	3.70	3.55	-1.12	118	0.266
	Bekar	97	4.67	3.81			
Dokunma-Erkek	Evli	23	3.30	3.35	-1.02	118	0.308
	Bekar	97	4.16	3.68			
Erken Boşalma-Erkek	Evli	23	5.00	3.16	-0.94	118	0.347
	Bekar	97	5.66	2.98			
Empotans-Erkek	Evli	23	4.65	3.83	-0.79	118	0.431
	Bekar	97	5.25	3.10			
GRISS-Kadın	Evli	51	30.14	14.40	-1.27	278	0.205
	Bekar	229	33.09	15.15			
Sıklık-Kadın	Evli	51	4.22	1.98	-1.21	278	0.227
	Bekar	229	4.55	1.74			
İletişim-Kadın	Evli	51	3.45	2.27	2.22	278	0.027*
	Bekar	229	2.72	2.10			
Doyum-Kadın	Evli	51	5.33	3.61	-0.59	278	0.555
	Bekar	229	5.63	3.19			
Kaçınma-Kadın	Evli	51	3.41	3.16	-0.32	278	0.746
	Bekar	229	3.56	2.99			
Dokunma-Kadın	Evli	51	3.53	3.28	-0.58	278	0.564
	Bekar	229	3.86	3.73			
Vajinismus-Kadın	Evli	51	5.18	2.47	-3.84	95.583	0.000*
	Bekar	229	6.75	3.34			
Anorgazmi-Kadın	Evli	51	5.02	3.38	-1.83	278	0.069
	Bekar	229	6.02	3.58			

* $p<0.05$ Kullanılan Test: Bağımsız Örneklem T-Testi

Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Erkek, Sıklık-Erkek, İletişim-Erkek, Doyum-Erkek, Kaçınma-Erkek, Dokunma-Erkek, Erken Boşalma-Erkek, Empotans-Erkek, Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Kadın, Sıklık-Kadın, Doyum-Kadın, Kaçınma-Kadın, Dokunma-Kadın, Anorgazmi-Kadın alt boyutu

medeni durum değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamı düzeyde bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

İletişim-Kadın alt ölçeğinden ($t(278)=2.22$, $p<0.05$) aldıkları puanlar medeni durum değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamı düzeyde bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Ortalamalar karşılaştırıldığında evli olanların, bekar olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Vajinismus-Kadın alt ölçeğinden ($t(95.583)=-3.84$, $p<0.05$) aldıkları puanlar medeni durum değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamı düzeyde bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Ortalamalar karşılaştırıldığında bekar olanların, evli olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Çizelge 16. Cinsiyete Göre Kontrol Odağı Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	t	Sd.	p
Kontrol Odağı Ölçeği	Kadın	280	124.17	18.62	-3.77	266.125	0.000*
	Erkek	120	130.98	15.61			
Şansa İnanma	Kadın	280	31.93	6.51	-0.22	270.236	0.826
	Erkek	120	32.07	5.37			
Çabalamanın Anlamsızlığı	Kadın	280	25.75	7.69	-2.91	264.791	0.004*
	Erkek	120	27.93	6.49			
Kadercilik	Kadın	280	10.15	2.93	2.30	265.908	0.022*
	Erkek	120	9.50	2.46			
Adil Olmayan Dünya İnançları	Kadın	280	12.08	4.12	-6.24	296.785	0.000*
	Erkek	120	14.41	3.08			
İçsel Kontrol	Kadın	280	44.26	11.15	-2.62	269.753	0.009*
	Erkek	120	47.07	9.22			

* $p<0.05$ Kullanılan Test: Bağımsız Örneklem T-Testi

Şansa İnanma alt boyutu cinsiyet değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamı düzeyde bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Kadercilik alt ölçeğinden ($t(265.908)=2.30$, $p<0.05$) aldıkları puanlar cinsiyet değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamı düzeyde bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Ortalamalar karşılaştırıldığında kadınların, erkeklere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Kontrol Odağı Ölçeğinden ($t(266.125)=-3.77$, $p<0.05$), Çabalamanın Anlamsızlığı alt ölçeğinden ($t(264.791)=-2.91$, $p<0.05$), Adil Olmayan Dünya

İnancı alt ölçeğinden ($t(296.785)=-6.24, p<0.05$), İçsel Kontrol alt ölçeğinden ($t(269.753)=-2.62, p<0.05$) aldıkları puanlar cinsiyet değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Ortalamalar karşılaştırıldığında erkeklerin, kadınlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Çizelge 17. Medeni Duruma Göre Kontrol Odağı Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	t	Sd.	p
Kontrol Odağı Ölçeği	Evli	74	125.66	19.11	-0.29	398	0.772
	Bekar	326	126.33	17.79			
Şansa İnanma	Evli	74	31.18	6.14	-1.22	398	0.222
	Bekar	326	32.15	6.19			
Çabalamanın Anlamsızlığı	Evli	74	27.30	7.25	1.14	398	0.253
	Bekar	326	26.21	7.44			
Kadercilik	Evli	74	10.32	2.89	1.25	398	0.213
	Bekar	326	9.87	2.79			
Adil Olmayan Dünya İnanıcı	Evli	74	13.18	4.10	0.96	398	0.338
	Bekar	326	12.68	3.96			
İçsel Kontrol	Evli	74	43.69	12.09	-1.26	398	0.208
	Bekar	326	45.42	10.32			

* $p<0.05$ Kullanılan Test: Bağımsız Örneklem T-Testi

Kontrol Odağı Ölçeği, Şansa İnanma, Çabalamanın Anlamsızlığı, Kadercilik, Adil Olmayan Dünya İnanıcı, İçsel Kontrol alt boyutu medeni durum değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Çizelge 18. Yaşa Göre Young Şema Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	Var. K.	K.T	Sd.	K.O	F	p
Duygusal Yoksunluk	18-25	226	10.50	5.69	G.Arası	751.35	4	187.8	5.7	0.000
	26-30	57	10.61	5.28	G.İçi	12892.45	395	32.64	4	5
	31-35	43	13.77	5.70	Toplam	13643.80	399			*
	36-40	36	13.67	6.32						
	41 ve üzeri	38	13.08	5.89						
	Toplam	400	11.40	5.85						
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	18-25	226	18.90	7.89	G.Arası	583.34	4	145.8	2.4	0.049
	26-30	57	16.61	6.95	G.İçi	23960.57	395	60.66	3	0
	31-35	43	21.02	7.92	Toplam	24543.91	399			*
	36-40	36	19.94	8.34						
	41 ve üzeri	38	20.13	7.65						
	Toplam	400	19.02	7.84						

Çizelge 18. (devamı) Yaşa Göre Young Şema Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	Var. K.	K.T	Sd.	K.O	F	p
Kusurluluk	18-25	226	11.24	5.93	G.Arası	877.43	4	219.36	5.39	0.000*
	26-30	57	11.49	5.75	G.İçi	16089.37	395	40.73		
	31-35	43	15.14	7.48	Toplam	16966.80	399			
	36-40	36	14.94	8.34						
	41 ve üzeri	38	12.03	6.43						
	Toplam	400	12.10	6.52						
Duyguları Bastırma	18-25	226	11.88	5.46	G.Arası	478.84	4	119.71	3.87	0.004*
	26-30	57	10.70	4.86	G.İçi	12218.76	395	30.93		
	31-35	43	13.65	5.76	Toplam	12697.60	399			
	36-40	36	14.17	5.97						
	41 ve üzeri	38	13.84	6.47						
	Toplam	400	12.30	5.64						
İç İçe Geçme/Bağımlılık	18-25	226	18.49	8.87	G.Arası	1311.52	4	327.88	3.72	0.005*
	26-30	57	18.93	9.09	G.İçi	34812.37	395	88.13		
	31-35	43	23.79	10.87	Toplam	36123.90	399			
	36-40	36	22.00	11.13						
	41 ve üzeri	38	18.39	9.27						
	Toplam	400	19.43	9.52						
Terk Edilme	18-25	226	10.84	5.18	G.Arası	214.93	4	53.73	1.86	0.117
	26-30	57	11.58	5.19	G.İçi	11415.27	395	28.90		
	31-35	43	13.12	5.89	Toplam	11630.20	399			
	36-40	36	11.86	6.39						
	41 ve üzeri	38	10.82	5.15						
	Toplam	400	11.28	5.40						
Tehditler Karşısında Dayanaksızlık	18-25	226	13.33	5.54	G.Arası	412.21	4	103.05	3.37	0.010*
	26-30	57	12.00	4.54	G.İçi	12075.79	395	30.57		
	31-35	43	15.70	5.77	Toplam	12488.00	399			
	36-40	36	14.81	6.46						
	41 ve üzeri	38	13.03	5.57						
	Toplam	400	13.50	5.59						
Başarısızlık	18-25	226	13.26	6.51	G.Arası	464.90	4	116.22	2.65	0.033*
	26-30	57	13.77	6.04	G.İçi	17356.04	395	43.94		
	31-35	43	16.07	7.27	Toplam	17820.94	399			
	36-40	36	15.75	7.42						
	41 ve üzeri	38	12.76	6.60						
	Toplam	400	13.81	6.68						

Çizelge 18. (devamı) Yaşa Göre Young Şema Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	Var. K.	K.T	Sd.	K.O	F	p
Karamsarlık	18-25	226	13.83	5.67	G.Arası	170.73	4	42.68	1.3	0.244
	26-30	57	13.25	4.94	G.İçi	12315.67	395	31.18	7	
	31-35	43	15.37	5.24	Toplam	12486.40	399			
	36-40	36	14.03	6.64						
	41 ve üzeri	38	12.71	5.28						
	Toplam	400	13.82	5.59						
Ayrıcalıklılık /Yetersiz Özdenetim	18-25	226	24.43	7.31	G.Arası	874.38	4	218.5	4.3	0.002
	26-30	57	20.40	6.91	G.İçi	19771.53	395	50.05	7	*
	31-35	43	24.56	6.73	Toplam	20645.91	399			
	36-40	36	25.06	7.28						
	41 ve üzeri	38	22.71	6.00						
	Toplam	400	23.77	7.19						
Kendini Fedası	18-25	226	14.69	5.38	G.Arası	763.27	4	190.8	6.7	0.000
	26-30	57	13.68	4.39	G.İçi	11179.13	395	28.30	2	*
	31-35	43	18.35	5.66	Toplam	11942.40	399		4	
	36-40	36	16.61	5.50						
	41 ve üzeri	38	16.66	5.62						
	Toplam	400	15.30	5.47						
Cezalandırılma	18-25	226	19.37	6.49	G.Arası	405.57	4	101.3	2.6	0.031
	26-30	57	17.95	5.15	G.İçi	14948.82	395	37.85	9	*
	31-35	43	19.91	4.71	Toplam	15354.39	399		8	
	36-40	36	21.14	5.97						
	41 ve üzeri	38	21.58	6.98						
	Toplam	400	19.60	6.20						
Yüksek Standartlar	18-25	226	9.42	3.80	G.Arası	83.27	4	20.82	1.4	0.210
	26-30	57	8.63	3.39	G.İçi	5588.32	395	14.15	7	
	31-35	43	10.44	3.70	Toplam	5671.59	399			
	36-40	36	9.44	3.59						
	41 ve üzeri	38	9.13	4.27						
	Toplam	400	9.40	3.77						
Onay Arayıcılık	18-25	226	21.35	6.80	G.Arası	234.36	4	58.59	1.3	0.250
	26-30	57	20.05	6.03	G.İçi	17116.04	395	43.33	5	
	31-35	43	21.33	5.86	Toplam	17350.40	399			
	36-40	36	19.47	6.47						
	41 ve üzeri	38	19.55	6.90						
	Toplam	400	20.82	6.59						

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: ANOVA

Terk Edilme, Karamsarlık, Yüksek Standartlar, Onay Arayıcılık alt boyutu yaş değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Duygusal Yoksunluk alt ölçeğinden ($F(4.395)=5.75$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş ve 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal İzolasyon/Güvensizlik alt ölçeğinden ($F(4.395)=2.40$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş grubunda olanların aldığı puanların 26-30 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kusurluluk alt ölçeğinden ($F(4.395)=5.39$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Uygulanan Levene's testinden sonra grupların varyanslarının homojen dağılmadığı bilgisine ulaşılmıştır($p<0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlanmadığında yapılan Games-Howell testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Duyguları Bastırma alt ölçeğinden ($F(4.395)=3.87$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 26-30 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İç İçe Geçme/Bağımlılık alt ölçeğinden ($F(4.395)=3.72$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Uygulanan Levene's testinden sonra grupların varyanslarının homojen dağılmadığı bilgisine ulaşılmıştır($p<0.05$). Post

hoc testinin varyans homejenliği sağlanmadığında yapılan Games-Howell testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tehditler Karşısında Dayanıksızlık alt leğinden ($F(4.395)=3.37, p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Uygulanan Levene's testinden sonra grupların varyanslarının homojen dağılmadığı bilgisine ulaşılmıştır($p<0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlanmadığında yapılan Games-Howell testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş grubunda olanların aldığı puanların 26-30 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Başarısızlık alt leğinden ($F(4.395)=2.65, p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Uygulanan Levene's testinden sonra grupların varyanslarının homojen dağılmadığı bilgisine ulaşılmıştır($p<0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlanmadığında yapılan Games-Howell testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş ve 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş ve 26-30 yaş grubunda olanlardan daha yüksek, 31-35 yaş grubunda olanların aldığı puanların 41 yaş ve üzeri olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıcalıklılık/Yetersiz zdenetim alt leğinden ($F(4.395)=4.37, p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş ve 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 26-30 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kendini Feda alt leğinden ($F(4.395)=6.74, p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35

yaş ve 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş ve 26-30 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Cezalandırılma alt ölçeğinden ($F(4.395)=2.68$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 41 yaş ve üzeri olanların aldığı puanların 26-30 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 19. Gelir Durumuna Göre Young Şema Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	Var. K.	K.T	Sd.	K.O	F	p
Duygusal Yoksunluk	Asgari ücret ve altı	166	11.64	6.09	G.Arası	23.16	2	11.58	0.34	0.714
	Asgari ücretten fazla	110	11.05	5.54	G.İçi	13620.64	397	34.31		
	10.000 ve üzeri	124	11.37	5.82	Toplam	13643.80	399			
	Toplam	400	11.40	5.85						
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	Asgari ücret ve altı	166	20.28	8.40	G.Arası	465.17	2	232.58	3.83	0.022*
	Asgari ücretten fazla	110	17.91	7.31	G.İçi	24078.74	397	60.65		
	10.000 ve üzeri	124	18.30	7.34	Toplam	24543.91	399			
	Toplam	400	19.02	7.84						
Kusurluluk	Asgari ücret ve altı	166	12.05	6.31	G.Arası	3.97	2	1.98	0.05	0.955
	Asgari ücretten fazla	110	12.02	6.75	G.İçi	16962.83	397	42.73		
	10.000 ve üzeri	124	12.25	6.64	Toplam	16966.80	399			
	Toplam	400	12.10	6.52						
Duyguları Bastırma	Asgari ücret ve altı	166	12.72	5.66	G.Arası	68.59	2	34.29	1.08	0.341
	Asgari ücretten fazla	110	11.70	5.95	G.İçi	12629.01	397	31.81		
	10.000 ve üzeri	124	12.27	5.32	Toplam	12697.60	399			
	Toplam	400	12.30	5.64						
İç İçe Geçme/Bağımlılık	Asgari ücret ve altı	166	19.78	9.79	G.Arası	47.24	2	23.62	0.26	0.771
	Asgari ücretten fazla	110	19.41	9.22	G.İçi	36076.65	397	90.87		
	10.000 ve üzeri	124	18.97	9.46	Toplam	36123.90	399			
	Toplam	400	19.43	9.52						
Terk Edilme	Asgari ücret ve altı	166	11.35	5.53	G.Arası	3.51	2	1.76	0.06	0.942
	Asgari ücretten fazla	110	11.13	5.36	G.İçi	11626.69	397	29.29		
	10.000 ve üzeri	124	11.31	5.30	Toplam	11630.20	399			
	Toplam	400	11.28	5.40						
Tehditler Karşısında Dayanaksızlık	Asgari ücret ve altı	166	13.69	5.70	G.Arası	18.82	2	9.41	0.30	0.741
	Asgari ücretten fazla	110	13.16	5.51	G.İçi	12469.18	397	31.41		
	10.000 ve üzeri	124	13.54	5.56	Toplam	12488.00	399			
	Toplam	400	13.50	5.59						
Başarısızlık	Asgari ücret ve altı	166	13.67	6.91	G.Arası	46.36	2	23.18	0.52	0.596
	Asgari ücretten fazla	110	14.35	6.50	G.İçi	17774.57	397	44.77		
	10.000 ve üzeri	124	13.52	6.56	Toplam	17820.94	399			
	Toplam	400	13.81	6.68						
Karamsarlık	Asgari ücret ve altı	166	14.09	6.10	G.Arası	22.60	2	11.30	0.36	0.698
	Asgari ücretten fazla	110	13.74	5.34	G.İçi	12463.80	397	31.39		
	10.000 ve üzeri	124	13.54	5.11	Toplam	12486.40	399			
	Toplam	400	13.82	5.59						

Çizelge 19. (devamı) Gelir Durumuna Göre Young Şema Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	Var. K.	K.T	Sd.	K.O	F	p
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	Asgari ücret ve altı	166	24.90	7.06	G.Arası	410.26	2	205.13	4.02	0.019*
	Asgari ücretten fazla	110	23.41	7.33	G.İçi	20235.65	397	50.97		
	10.000 ve üzeri	124	22.56	7.07	Toplam	20645.91	399			
	Toplam	400	23.77	7.19						
Kendini Feda	Asgari ücret ve altı	166	14.79	5.54	G.Arası	75.79	2	37.89	1.27	0.283
	Asgari ücretten fazla	110	15.74	6.02	G.İçi	11866.61	397	29.89		
	10.000 ve üzeri	124	15.60	4.81	Toplam	11942.40	399			
	Toplam	400	15.30	5.47						
Cezalandırılma	Asgari ücret ve altı	166	19.70	6.39	G.Arası	13.40	2	6.70	0.17	0.841
	Asgari ücretten fazla	110	19.74	6.42	G.İçi	15340.99	397	38.64		
	10.000 ve üzeri	124	19.32	5.79	Toplam	15354.39	399			
	Toplam	400	19.60	6.20						
Yüksek Standartlar	Asgari ücret ve altı	166	9.68	3.89	G.Arası	30.84	2	15.42	1.09	0.339
	Asgari ücretten fazla	110	9.00	3.78	G.İçi	5640.75	397	14.21		
	10.000 ve üzeri	124	9.36	3.59	Toplam	5671.59	399			
	Toplam	400	9.40	3.77						
Onay Arayıcılık	Asgari ücret ve altı	166	20.76	7.16	G.Arası	2.67	2	1.33	0.03	0.970
	Asgari ücretten fazla	110	20.78	6.08	G.İçi	17347.73	397	43.70		
	10.000 ve üzeri	124	20.94	6.29	Toplam	17350.40	399			
	Toplam	400	20.82	6.59						

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: ANOVA

Duygusal Yoksunluk, Kusurluluk, Duyguları Bastırma, İç İçe Geçme/Bağımlılık, Terk Edilme, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık, Başarısızlık, Karamsarlık, Kendini Feda, Cezalandırılma, Yüksek Standartlar, Onay Arayıcılık alt boyutu gelir durumu değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamı düzeyde bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Sosyal İzolasyon/Güvensizlik alt ölçeğinden ($F(2.397)=3.83$, $p < 0.05$) elde edilen ortalamaların gelir durumu değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p > 0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, asgari ücret ve altı geliri olanların aldığı puanların asgari ücretten fazla geliri olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim alt ölçeğinden ($F(2.397)=4.02$, $p < 0.05$) elde edilen ortalamaların gelir durumu değişkeninin farklılık gösterdiği tespit

edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, asgari ücret ve altı geliri olanların aldığı puanların 10.000 TL ve üzeri geliri olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 20. Yaşa Göre Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	Var. K.	K.T	Sd.	K.O	F	p
GRISS-Erkek	18-25	41	29.93	15.41	G.Arası	7861.41	4	1965.35	7.43	0.000*
	26-30	26	33.08	16.97	G.İçi	30410.58	115	264.44		
	31-35	23	46.96	17.90	Toplam	38271.99	119			
	36-40	18	49.67	15.10						
	41 ve üzeri	12	32.50	15.91						
	Toplam	120	37.09	17.93						
Sıklık-E	18-25	41	4.22	1.82	G.Arası	20.38	4	5.09	2.01	0.098
	26-30	26	3.27	1.28	G.İçi	292.12	115	2.54		
	31-35	23	3.30	1.43	Toplam	312.50	119			
	36-40	18	3.78	1.35						
	41 ve üzeri	12	4.00	1.95						
	Toplam	120	3.75	1.62						
İletişim-E	18-25	41	2.10	2.08	G.Arası	16.33	4	4.08	1.38	0.247
	26-30	26	2.19	1.10	G.İçi	341.26	115	2.97		
	31-35	23	2.87	1.60	Toplam	357.59	119			
	36-40	18	3.00	1.57						
	41 ve üzeri	12	2.50	1.88						
	Toplam	120	2.44	1.73						
Doyum-E	18-25	41	4.83	2.87	G.Arası	103.41	4	25.85	3.48	0.010*
	26-30	26	5.35	3.05	G.İçi	853.18	115	7.42		
	31-35	23	6.65	2.48	Toplam	956.59	119			
	36-40	18	7.28	2.05						
	41 ve üzeri	12	6.33	2.77						
	Toplam	120	5.81	2.84						
Kaçınma-E	18-25	41	2.37	2.49	G.Arası	615.08	4	153.77	16.48	0.000*
	26-30	26	3.81	3.21	G.İçi	1072.89	115	9.33		
	31-35	23	7.39	3.51	Toplam	1687.97	119			
	36-40	18	7.72	3.23						
	41 ve üzeri	12	2.75	3.28						
	Toplam	120	4.48	3.77						
Dokunma-E	18-25	41	2.85	3.90	G.Arası	241.29	4	60.32	5.25	0.001*
	26-30	26	3.19	3.03	G.İçi	1320.71	115	11.48		
	31-35	23	5.74	3.26	Toplam	1562.00	119			
	36-40	18	6.22	2.65						
	41 ve üzeri	12	3.00	3.41						
	Toplam	120	4.00	3.62						
ErkenBoşalma-E	18-25	41	4.27	2.70	G.Arası	181.92	4	45.48	5.82	0.000*
	26-30	26	5.08	2.81	G.İçi	897.95	115	7.81		
	31-35	23	7.17	3.08	Toplam	1079.87	119			
	36-40	18	7.17	2.04						
	41 ve üzeri	12	5.25	3.41						
	Toplam	120	5.53	3.01						

Çizelge 20. (devamı) Yaşa Göre Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	Var. K.	K.T	Sd.	K.O	F	p
Empotans-E	18-25	41	3.93	2.23	G.Arası	248.78	4	62.20	7.13	0.000*
	26-30	26	4.50	3.13	G.İçi	1003.08	115	8.72		
	31-35	23	6.87	3.65	Toplam	1251.87	119			
	36-40	18	7.39	2.68						
	41 ve üzeri	12	3.92	3.63						
	Toplam	120	5.13	3.24						
GRISS-Kadın	18-25	185	34.17	14.88	G.Arası	1545.34	4	386.34	1.73	0.144
	26-30	31	28.35	14.89	G.İçi	61503.85	275	223.65		
	31-35	20	28.45	16.83	Toplam	63049.20	279			
	36-40	18	30.00	14.48						
	41 ve üzeri	26	31.00	14.36						
	Toplam	280	32.55	15.03						
Sıklık-K	18-25	185	4.61	1.74	G.Arası	15.16	4	3.79	1.19	0.314
	26-30	31	4.03	1.87	G.İçi	872.81	275	3.17		
	31-35	20	4.15	1.93	Toplam	887.97	279			
	36-40	18	4.11	1.81						
	41 ve üzeri	26	4.69	1.85						
	Toplam	280	4.49	1.78						
İletişim-K	18-25	185	2.79	2.02	G.Arası	6.00	4	1.50	0.32	0.864
	26-30	31	2.68	2.76	G.İçi	1283.70	275	4.67		
	31-35	20	3.15	2.37	Toplam	1289.70	279			
	36-40	18	3.06	2.10						
	41 ve üzeri	26	3.12	2.23						
	Toplam	280	2.85	2.15						
Doyum-K	18-25	185	5.66	3.14	G.Arası	9.78	4	2.44	0.23	0.924
	26-30	31	5.13	3.22	G.İçi	2972.49	275	10.81		
	31-35	20	5.30	3.97	Toplam	2982.27	279			
	36-40	18	5.78	4.04						
	41 ve üzeri	26	5.62	3.28						
	Toplam	280	5.58	3.27						
Kaçınma-K	18-25	185	3.72	3.12	G.Arası	74.20	4	18.55	2.07	0.086
	26-30	31	2.29	2.18	G.İçi	2469.45	275	8.98		
	31-35	20	3.05	2.82	Toplam	2543.64	279			
	36-40	18	3.28	2.95						
	41 ve üzeri	26	4.27	3.05						
	Toplam	280	3.54	3.02						
Dokunma-K	18-25	185	4.09	3.72	G.Arası	58.96	4	14.74	1.11	0.352
	26-30	31	3.10	3.64	G.İçi	3652.44	275	13.28		
	31-35	20	3.45	4.06	Toplam	3711.40	279			
	36-40	18	2.61	2.59						
	41 ve üzeri	26	3.65	3.33						
	Toplam	280	3.80	3.65						
Vajinismus-K	18-25	185	7.04	3.23	G.Arası	236.06	4	59.01	5.96	0.000*
	26-30	31	5.87	2.67	G.İçi	2721.58	275	9.90		
	31-35	20	4.95	3.03	Toplam	2957.64	279			
	36-40	18	6.28	4.01						
	arası									
41 ve üzeri	26	4.35	2.33							
	Toplam	280	6.46	3.26						
Anorgazmi-K	18-25	185	6.26	3.48	G.Arası	108.17	4	27.04	2.17	0.072
	26-30	31	5.26	3.70	G.İçi	3419.60	275	12.43		
	31-35	20	4.40	3.69	Toplam	3527.77	279			
	36-40	18	4.89	3.69						
	41 ve üzeri	26	5.31	3.38						
	Toplam	280	5.84	3.56						

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: ANOVA

Sıklık-Erkek, İletişim-Erkek, Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Kadın, Sıklık-Kadın, İletişim-Kadın, Doyum-Kadın, Kaçınma-Kadın, Dokunma-Kadın, Anorgazmi-Kadın alt boyutu yaş değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Erkek ($F(4.115)=7.43$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş ve 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş ve 26-30 yaş grubunda olanlardan daha yüksek, 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 41 yaş ve üzeri olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Doyum-Erkek alt ölçeğinden ($F(4.115)=3.48$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kaçınma-Erkek alt ölçeğinden ($F(4.115)=16.48$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş ve 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş ve 26-30 yaş grubunda olanlardan daha yüksek, 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 41 yaş ve üzeri olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Dokunma-Erkek alt ölçeğinden ($F(4.115)=5.25$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans

homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş ve 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş ve 26-30 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Erken Boşalma-Erkek alt ölçeğinden ($F(4.115)=5.82$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş ve 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Empotans-Erkek alt ölçeğinden ($F(4.115)=7.13$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Uygulanan Levene's testinden sonra grupların varyanslarının homojen dağılmadığı bilgisine ulaşılmıştır($p<0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlanmadığında yapılan Games-Howell testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş ve 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş ve 26-30 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Vajinismus-Kadın alt ölçeğinden ($F(4.275)=5.96$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 18-25 yaş grubunda olanların aldığı puanların 31-35 yaş grubu, 41 yaş ve üzeri olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 21. Gelir Durumuna Göre Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	Var.	K. K.T	Sd.	K.O	F	p
GRISS Erkek	Asgari ücret ve altı	20	44.20	12.96	G.Arası	3033.89	2	1516.95	5.04	0.008*
	Asgari ücretten fazla	35	41.49	18.77	G.İçi	35238.10	117	301.18		
	10.000 ve üzeri	65	32.54	17.71	Toplam	38271.99	119			
	Toplam		120	37.09	17.93					
Sıklık- E	Asgari ücret ve altı	20	4.55	1.05	G.Arası	25.72	2	12.86	5.25	0.007*
	Asgari ücretten fazla	35	4.03	1.65	G.İçi	286.78	117	2.45		
	10.000 ve üzeri	65	3.35	1.64	Toplam	312.50	119			
	Toplam		120	3.75	1.62					
İletişim-E	Asgari ücret ve altı	20	2.70	1.69	G.Arası	23.56	2	11.78	4.13	0.019*
	Asgari ücretten fazla	35	3.03	1.84	G.İçi	334.03	117	2.85		
	10.000 ve üzeri	65	2.05	1.60	Toplam	357.59	119			
	Toplam		120	2.44	1.73					
Doyum-E	Asgari ücret ve altı	20	6.70	1.72	G.Arası	34.87	2	17.43	2.21	0.114
	Asgari ücretten fazla	35	6.17	3.07	G.İçi	921.73	117	7.88		
	10.000 ve üzeri	65	5.34	2.92	Toplam	956.59	119			
	Toplam		120	5.81	2.84					
Kaçınma-E	Asgari ücret ve altı	20	5.60	3.75	G.Arası	80.44	2	40.22	2.93	0.057
	Asgari ücretten fazla	35	5.23	3.74	G.İçi	1607.53	117	13.74		
	10.000 ve üzeri	65	3.74	3.68	Toplam	1687.97	119			
	Toplam		120	4.48	3.77					
Dokunma-E	Asgari ücret ve altı	20	5.05	3.39	G.Arası	59.34	2	29.67	2.31	0.104
	Asgari ücretten fazla	35	4.57	3.70	G.İçi	1502.66	117	12.84		
	10.000 ve üzeri	65	3.37	3.58	Toplam	1562.00	119			
	Toplam		120	4.00	3.62					
Erken Boşalma-E	Asgari ücret ve altı	20	6.35	2.92	G.Arası	61.16	2	30.58	3.51	0.033*
	Asgari ücretten fazla	35	6.29	3.03	G.İçi	1018.71	117	8.71		
	10.000 ve üzeri	65	4.88	2.92	Toplam	1079.87	119			
	Toplam		120	5.53	3.01					
Empotans-E	Asgari ücret ve altı	20	6.50	2.67	G.Arası	79.04	2	39.52	3.94	0.022*
	Asgari ücretten fazla	35	5.66	3.37	G.İçi	1172.82	117	10.02		
	10.000 ve üzeri	65	4.43	3.19	Toplam	1251.87	119			
	Toplam		120	5.13	3.24					
GRISS Kadın	Asgari ücret ve altı	146	35.36	14.51	G.Arası	2522.20	2	1261.10	5.77	0.004*
	Asgari ücretten fazla	75	30.36	13.98	G.İçi	60527.00	277	218.51		
	10.000 ve üzeri	59	28.41	16.38	Toplam	63049.20	279			
	Toplam		280	32.55	15.03					
Sıklık-K	Asgari ücret ve altı	146	4.80	1.79	G.Arası	36.35	2	18.18	5.91	0.003*
	Asgari ücretten fazla	75	4.35	1.57	G.İçi	851.62	277	3.07		
	10.000 ve üzeri	59	3.90	1.87	Toplam	887.97	279			
	Toplam		280	4.49	1.78					
İletişim-K	Asgari ücret ve altı	146	3.08	2.10	G.Arası	20.26	2	10.13	2.21	0.112
	Asgari ücretten fazla	75	2.75	2.21	G.İçi	1269.44	277	4.58		
	10.000 ve üzeri	59	2.41	2.16	Toplam	1289.70	279			
	Toplam		280	2.85	2.15					

Çizelge 21. (devamı) Gelir Durumuna Göre Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	Var. K.	K.T	Sd. K.O	F	p
Doyum-K	Asgari ücret ve altı	146	5.94	3.11	G.Arası	40.25	2	20.12	1.890.152
	Asgari ücretten fazla	75	5.25	3.28	G.İçi	2942.02	277	10.62	
	10.000 ve üzeri	59	5.10	3.58	Toplam	2982.27	279		
	Toplam		2805.58	3.27					
Kaçınma-K	Asgari ücret ve altı	146	3.63	3.04	G.Arası	3.32	2	1.66	0.180.834
	Asgari ücretten fazla	75	3.37	2.75	G.İçi	2540.32	277	9.17	
	10.000 ve üzeri	59	3.51	3.31	Toplam	2543.64	279		
	Toplam		2803.54	3.02					
Dokunma-K	Asgari ücret ve altı	146	4.17	3.82	G.Arası	50.51	2	25.25	1.910.150
	Asgari ücretten fazla	75	3.60	3.33	G.İçi	3660.89	277	13.22	
	10.000 ve üzeri	59	3.12	3.55	Toplam	3711.40	279		
	Toplam		2803.80	3.65					
Vajinismus-K	Asgari ücret ve altı	146	7.15	3.24	G.Arası	149.90	2	74.95	7.390.001*
	Asgari ücretten fazla	75	5.91	3.09	G.İçi	2807.74	277	10.14	
	10.000 ve üzeri	59	5.47	3.17	Toplam	2957.64	279		
	Toplam		2806.46	3.26					
Anorgazmi-K	Asgari ücret ve altı	146	6.58	3.45	G.Arası	170.20	2	85.10	7.020.001*
	Asgari ücretten fazla	75	5.13	3.31	G.İçi	3357.57	277	12.12	
	10.000 ve üzeri	59	4.90	3.76	Toplam	3527.77	279		
	Toplam		2805.84	3.56					

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: ANOVA

Doyum-Erkek, Kaçınma-Erkek, Dokunma-Erkek, İletişim-Kadın, Doyum-Kadın, Kaçınma-Kadın, Dokunma-Kadın alt boyutu gelir durumu değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Erkek ($F(2,117)=5.04$, $p < 0.05$) elde edilen ortalamaların gelir durumu değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Uygulanan Levene's testinden sonra grupların varyanslarının homojen dağılmadığı bilgisine ulaşılmıştır ($p < 0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlanmadığında yapılan Games-Howell testi bulguları sonuçlarına göre, asgari ücret ve altı geliri olanların aldığı puanların 10.000 TL ve üzeri geliri olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Sıklık-Erkek alt ölçeğinden ($F(2,117)=5.25$, $p < 0.05$) elde edilen ortalamaların gelir durumu değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p > 0.05$). Post hoc testinin

varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, asgari ücret ve alt geliri olanların aldığı puanların 10.000 TL ve üzeri geliri olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

İletişim-Erkek alt ölçeğinden ($F(2.117)=4.13$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların gelir durumu değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, asgari ücret ve altı geliri olanların aldığı puanların 10.000 TL ve üzeri geliri olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Erken Boşalma-Erkek alt ölçeğinden ($F(2.117)=3.51$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların gelir durumu değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, asgari ücret ve altı geliri olanların aldığı puanların 10.000 TL ve üzeri geliri olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Empotans-Erkek alt ölçeğinden ($F(2.117)=3.94$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların gelir durumu değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, asgari ücret ve altı geliri olanların aldığı puanların 10.000 TL ve üzeri geliri olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Kadın ($F(2.277)=5.77$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların gelir durumu değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, asgari ücret ve altı geliri olanların aldığı puanların asgari ücretten fazla, 10.000 TL ve üzeri geliri olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Sıklık-Kadın alt ölçeğinden ($F(2.277)=5.91$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların gelir durumu değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, asgari ücret ve altı geliri olanların aldığı puanların 10.000 TL ve üzeri geliri olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Vajinismus-Kadın alt ölçeğinden ($F(2.277)=7.39$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların gelir durumu değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, asgari ücret ve altı geliri olanların aldığı puanların asgari ücretten fazla, 10.000 TL ve üzeri geliri olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anorgazmi-Kadın Özdenetim alt ölçeğinden ($F(2.277)=7.02$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların gelir durumu değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, asgari ücret ve altı geliri olanların aldığı puanların asgari ücretten fazla, 10.000 TL ve üzeri geliri olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 22. Yaşa Göre Kontrol Odağı Ölçeğinin Karşılaştırılması

	n	$\bar{X}$	Ss.	Var.	K. K.T	Sd. K.O	F	p		
Kontrol Odağı Ölçeği	18-25	226	124.62	18.03	G.Arası	3844.27	4	961.07	3.02	0.018*
	26-30	57	128.32	16.06	G.İçi	125754.09	395	318.36		
	31-35	43	134.09	16.15	Total	129598.36	399			
	36-40	36	126.61	19.64						
	41	38	123.21	19.23						
	Total	400	126.21	18.02						
	Şansa İnanma	18-25	226	32.14	6.47	G.Arası	225.12	4	56.28	1.48
26-30		57	32.53	5.24	G.İçi	15046.52	395	38.09		
31-35		43	32.79	5.80	Total	15271.64	399			
36-40		36	31.08	5.78						
41 ve üzeri		38	30.03	6.35						
Total		400	31.97	6.19						

Çizelge 22. (devamı) Yaşa Göre Kontrol Odağı Ölçeğinin Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	Var. K.	K.T	Sd. K.O	F	p
Çabalamanın Anlamsızlığı	18-25	226	25.63	7.33	G.Arası	788.42	4	197.11	3.680.006*
	26-30	57	25.09	7.84	G.İçi	21136.16	395	53.51	
	31-35	43	28.93	6.51	Total	21924.58	399		
	36-40	36	28.53	6.70					
	41 ve üzeri	38	28.16	7.82					
	Total	400	26.41	7.41					
Kadercilik	18-25	226	10.06	2.90	G.Arası	22.10	4	5.53	0.700.593
	26-30	57	9.54	2.63	G.İçi	3122.17	395	7.90	
	31-35	43	9.58	2.42	Total	3144.28	399		
	36-40	36	10.17	2.87					
	41 ve üzeri	38	10.21	2.87					
	Total	400	9.96	2.81					
Adil Olmayan Dünya İnancı	18-25	226	12.26	3.91	G.Arası	165.77	4	41.44	2.660.033*
	26-30	57	13.02	3.55	G.İçi	6159.98	395	15.59	
	31-35	43	13.93	3.79	Total	6325.75	399		
	36-40	36	13.78	3.98					
	41 ve üzeri	38	13.24	4.81					
	Total	400	12.78	3.98					
İşsel Kontrol	18-25	226	44.54	10.73	G.Arası	1828.59	4	457.15	4.140.003*
	26-30	57	48.14	10.39	G.İçi	43623.41	395	110.44	
	31-35	43	48.86	9.50	Total	45452.00	399		
	36-40	36	43.06	8.97					
	41 ve üzeri	38	41.58	11.71					
	Total	400	45.10	10.67					

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Şansa İnanma, Kadercilik alt boyutu yaş değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamı düzeyde bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Kontrol Odağı Ölçeğinden ($F(4.395)=3.02$, $p < 0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p > 0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çabalamanın Anlamsızlığı alt ölçeğinden ($F(4.395)=3.68$, $p < 0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının

homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 31-35 yaş ve 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş ve 26-30 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Adil Olmayan Dünya İnancı alt ölçeğinden ($F(4.395)=2.66$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 41 yaş ve üzeri, 31-35 yaş ve 36-40 yaş grubunda olanların aldığı puanların 18-25 yaş grubunda olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İçsel Kontrol alt ölçeğinden ($F(4.395)=4.14$, $p<0.05$) elde edilen ortalamaların yaş değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Grup varyans dağılımlarının homojen olduğuna Levene's testi ile karar verilmiştir ($p>0.05$). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlandığında yapılan Tukey testi bulguları sonuçlarına göre, 26-30 yaş ve 31-35 yaş grubunda olanların aldığı puanların 41 yaş ve üzeri olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 23. Gelir Durumuna Göre Kontrol Odağı Ölçeği Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Var.		Sd. K.O	F	p
				Ss. K.	K.T			
Kontrol Odağı Ölçeği	Asgari ücret ve altı	166125.07	17.81	G.Arası	599.46	2	299.730	0.920.398
	Asgari ücretten fazla	110125.97	18.71	G.İçi	128998.90	3	97324.93	
	10.000 ve üzeri	124127.95	17.69	Total	129598.36	399		
	Total	400126.21	18.02					
Şansa İnanma	Asgari ücret ve altı	16632.07	6.36	G.Arası	9.36	2	4.68	0.120.885
	Asgari ücretten fazla	11032.08	6.26	G.İçi	15262.28	3	9738.44	
	10.000 ve üzeri	12431.74	5.92	Total	15271.64	399		
	Total	40031.97	6.19					
Çabalamanın Anlamsızlığı	Asgari ücret ve altı	16626.65	7.37	G.Arası	44.42	2	22.21	0.400.669
	Asgari ücretten fazla	11026.60	7.73	G.İçi	21880.16	3	9755.11	
	10.000 ve üzeri	12425.91	7.21	Total	21924.58	399		
	Total	40026.41	7.41					

Çizelge 23. (devamı) Gelir Durumuna Göre Kontrol Odağı Ölçeği Karşılaştırılması

		n	$\bar{X}$	Ss.	Var. K.	K.T	Sd.	K.O	F	p
Kadercilik	Asgari ücret ve altı	166	10.06	2.87	G.Arası	3.37	2	1.69	0.21	0.808
	Asgari ücretten fazla	110	9.93	2.93	G.İçi	3140.90		3977.91		
	10.000 ve üzeri	124	9.85	2.63	Total	3144.28		399		
	Total	400	9.96	2.81						
Adil Olmayan Dünya İnancı	Asgari ücret ve altı	166	12.48	3.90	G.Arası	25.75	2	12.87	0.81	0.445
	Asgari ücretten fazla	110	12.95	4.36	G.İçi	6300.00		39715.87		
	10.000 ve üzeri	124	13.02	3.74	Total	6325.75		399		
	Total	400	12.78	3.98						
İçsel Kontrol	Asgari ücret ve altı	166	43.81	9.35	G.Arası	997.68	2	498.844	450.012*	
	Asgari ücretten fazla	110	44.42	12.88	G.İçi	44454.32		397111.98		
	10.000 ve üzeri	124	47.43	9.86	Total	45452.00		399		
	Total	400	45.10	10.67						

*p<0.05 Kullanılan Test: ANOVA

Kontrol Odağı Ölçeği, Şansa İnanma, Çabalamanın Anlamsızlığı, Kadercilik, Adil Olmayan Dünya İnancı alt boyutu gelir durumu değişkenini üzerinden kıyaslandığında ölçeklerden alınan ortalama puanların arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı saptanmıştır (p>0.05).

İçsel Kontrol alt ölçeğinden (F(2,397)=4.45, p<0.05) elde edilen ortalamaların gelir durumu değişkeninin farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Uygulanan Levene's testinden sonra grupların varyanslarının homojen dağılmadığı bilgisine ulaşılmıştır(p<0.05). Post hoc testinin varyans homejenliği sağlanmadığında yapılan Games-Howell testi bulguları sonuçlarına göre, 10.000 TL ve üzeri geliri olanların aldığı puanların asgari ücret ve altı geliri olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

V.TARTIŞMA VE YORUM

Bu araştırmada erken dönem uyum bozucu şema alanları, cinsel doyum ve kontrol odağı üzerindeki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bu kısmında demografik değişkenler ve ilgili değişkenler arasındaki ilişkilere dair gerçekleştirilen analiz sonuçları tartışılmıştır.

A. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ile Cinsel Doyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çalışma bulgularına göre, erken dönem uyum bozucu şemalar ile cinsel doyum arasındaki ilişki incelendiğinde hem kadın hem de erkeklerde, ilgili cinsel doyum ölçeği formlarının alt boyutları ile şema ölçeği alt boyutlarından duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon/güvensizlik, kusurluluk, duyguları bastırma, iç içe geçme/bağımlılık, terk edilme, tehditler karşısında dayanıksızlık, başarısızlık, karamsarlık, ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim, kendini feda, cezalandırılma ve yüksek standartlar arasında pozitif korelasyon saptanmıştır. Kadınlarda ve erkeklerde cinsel doyum en çok etkileyen şema alanının ise ayrılma ve reddedilme alanı olduğu görülmüştür. Bu alanda yer alan şemalara sahip bireyler, diğerleri ile güvenli bağlanma kuramayan kişilerdir. Kişilerin aitlik, güvende hissetme, bağlanma gibi ihtiyaçlarının giderilmeyeceğine dair inançları vardır. Bu alandan bir şemaya sahip kişilerin çoğu erken dönem travmatik yaşantıları olan ve yetişkinlik yaşantılarında kendilerine zarar verecek ilişkiler kurmaktan kaçınma ya da tümüyle yakın ilişki kurmaktan kaçınma şeklinde bir eğilim göstermektedirler (Young vd., 2009: 34). Cinsellik psikolojik açıdan sevme, sevilme ve birliktelikten haz alma gibi ihtiyaçların karşılanmasını ve bu ihtiyaçların karşılanmasına yönelik eylemleri içermektedir (Özgüven, 1997: 2). Cinsel doyum ise kişilerin yaşadıkları cinselliğe yönelik öznel değerlendirmeleri olarak açıklanmaktadır. Bu bağlamda ilgili şema alanındaki şemalara sahip olan; ihtiyaçlarının giderilemeyeceğine dair kaygı duyan ve bu doğrultuda ilişki kurmaktan kaçınma eğilimleri gösteren kişilerin cinsel yaşamda

da olası olumsuz durumları yaşayabilecekleri öngörülmektedir. İhtiyaçlarının karşılanmayacağına dair kaygı duyan kişinin, yakın ilişki kurmaktan ve cinsellikten kaçınabileceği; bu bağlamda yaşanacak geri çekilmeler göz önüne alındığında bu durumun cinsel doyumlarında azalma olmasına sebep olduğu düşünülmektedir.

İlgili şemalar değerlendirildiğinde, duyguları bastırma şemasına sahip olan kişilerde dürtülerini kontrol edememe endişesi duyulduğundan dolayı duygularını ketleme durumu görülmektedir (Young vd., 2003: 17). Araştırma bulguları ile karşılaştırıldığında cinsellik dürtülerini bastırmanın kişilerin cinsel hayatlarındaki etki yaratacağı ve dolayısıyla cinsel doyumlarında azalma görülmesinin beklenebilir bir sonuç olduğu düşünülmektedir. Boyun eğicilik şeması olan kişilerde terk edilmek, agresyona maruz kalmak gibi durumlardan kaçınmak amacıyla kişilerin kendi istek ve arzularını bastırdığı ve boyun eğdiği, itaatkar davranışlar görülmektedir (Young, vd., 2009: 36). Bulgular, boyun eğicilik şeması olan kişilerde cinsel doyum düzeylerinde azalma olduğunu saptamıştır. Bu doğrultuda kişilerde istek ve arzuların bastırılmasının ve kişinin kendi istek, ihtiyaç ve duygularına boyun eğme halinin bu bağlamda cinsel doyumda azalmaya sebep olduğu düşünülmektedir.

Erken dönem uyum bozucu şemaların kadınlarda cinsel doyumunu yordamasına ilişkin bulgular incelendiğinde, cinsel doyum puanlarındaki değişimi en çok açıklayan bağımsız değişkenin kusurluluk şeması olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda bu şemanın kadınlarda cinsel doyumunu en çok düşüren şema olduğu söylenebilmektedir. Kusurluluk şeması olan kişilerde kötü, kusurlu, istenmeyen olduklarına dair bir inanç bulunmaktadır (Young vd., 2009: 34). Bireyler erken çocukluk döneminden erişkinlik dönemlerine kadar olan süreçte biyolojik, psikolojik ve sosyal değişimler yaşamaktadır. Tüm bu süreçte kişilerin sosyal çevrelerindeki değişim, bireylerin düşünce ve ihtiyaçlarını da etkilemektedir. Yaşanan bu değişim sürecindeki en etkili değişimlerden biri beden algısıdır. Fiziksel ve bedensel olarak sosyal çevrelerinden onay bekleyen bireyler, bu doğrultuda bedenlerine ve kilolarına fazla özen gösterirler. Gösterilen bu özen sonucunda kişilerde beklentilerin karşılanamadığını düşündükleri bir durum içerisinde kaldıklarında sosyal çevreye karşı bir uyum sağlayamama, görünüşleri dolayısıyla terk edileceklerine dair bir korku ve sosyal çevrenin de etkisi ile

görünüşlerinin kusurlu olduğuna dair bir düşünceye sahip olabilmektedirler. Toplum tarafından kadınlara atfedilen görüşün güzel olması ve bu görünüşe harcanan çabanın sonucunda kadınlar beklentiye uyum sağlamak amacı ile kendilerini kusurlu, bağımlı ve/veya onay arayan konumda görebilir ve bu durumun ise kişilerde erken dönem uyum bozucu şemaların oluşmasına neden olabileceğini göstermektedir (Güler, 2022: 459).

Alanyazın incelendiğinde cinsel doyum ile kişilerin beden algılarını konu alan çalışmaların ve bulgularımızı destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Ackard ve arkadaşları (2000) beden imajı ve benlik imajının kadınların cinsel davranışları üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalarında, beden imajından memnun olan kişilerin, memnun olmayanlara göre cinsel faaliyetlerde daha rahat olduğunu ifade ettiklerini saptamışlardır. Holt ve Lyness (2007) beden imajının cinsel tatmin ile ilişkisini inceledikleri çalışmalarında, erkek katılımcılarda yüksek beden imajının, yüksek cinsel doyum ile ilişkili olduğunu gözlemlemişler. Bununla birlikte erkeklerde beden imajı ve cinsel doyum arasında, kadınlara kıyasla daha güçlü bir ilişkinin olduğunu belirtmişlerdir. Yine ilgili bir başka çalışmada La Rocque ve Cioe (2011) olumsuz beden imajı bildiren erkek ve kadın katılımcıların cinsel ilişkiden kaçınma eğilimlerinin olumlu beden imajı bildirenlere göre daha fazla olduğunu bildirmişlerdir. Lin ve Lin (2018) üniversite öğrencileri örneklemini ile yaptıkları çalışmalarında beden imajı yüksek olan kişilerde cinsel doyumun da yüksek olduğunu saptamıştır. Cinsel birliktelik esnasında kişinin bedeni ile ilgili düşündüğü olumsuz düşüncelerin cinsel uyarılmayı ve orgazmı olumsuz etkilediği düşünülmektedir (Quinn- Nilas vd., 2016). Yine ilgili bir başka çalışma da kusurluluk şeması bulunan kişilerin cinsel doyumlarının düşük olduğunu açıklar niteliktedir (Hashemian vd., 2015). Kusurluluk şeması olan bireyler erken dönem yaşantılarında bakımverenleri tarafından kusurlarına dair aldıkları eleştiriler aldıkları dolayısıyla yetişkin yaşantılarında sevgi ve değeri almaya karşı korku yaşayabilirler. Bu durum kişilerin diğerleri tarafından reddedileceklerine dair bir beklenti oluşturmasına da sebep olabilmektedir (Young ve Klosko, 2019: 44). Bu bağlamda kusurluk hisseden, olumsuz beden algısı olan ve yakınlık kurmaktan kaçınan ve kadınların cinsel yaşamda da daha geri planda duran, kaçınan ve bedenine dair olan negatif inancından dolayı cinsellikte kendi ihtiyaçlarını göz ardı eden konumda

olabileceği, bu durumun cinsellikten alınan doyumunu negatif yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Erken dönem uyum bozucu şemaların erkeklerde cinsel doyumunu yordamasına ilişkin bulgular incelendiğinde, cinsel doyumunu en çok etkileyen şema alanlarının ayrılma ve reddedilme ve zedelenmiş özerklik; cinsel doyum puanlarındaki değişimi en fazla açıklayan bağımsız değişkenin ise iç içe geçme/bağımlılık şeması olduğu saptanmıştır. Zedelenmiş özerklik şema alanındaki bireylerde bağımsız bir birey olarak hareket edebilme, aile bireylerinden ayrışabilme, hayatta kalabilme algısına karşılık bu algıya müdahale eden kendisi ve çevre hakkındaki beklentileri görülmektedir. Ayrılma ve reddedilme şema alanındaki şemalara sahip kişiler diğerleri ile güvenli bağlanma gerçekleştiremeyen bireylerdir. Bu bireylerin aitlik, güvende hissetme, bağlanma gibi ihtiyaçlarının giderilmeyeceğine dair inançları vardır (Young vd., 2009: 34-35). Mevcut çalışmamızda ilgili alanların, kişilerin cinsel doyumlarına en çok etki eden alanlar olduğu saptanmıştır. Partneri ile güvenli bağlanma gerçekleştiremeyen, bağlanma ve ait hissetme ihtiyacının karşılanamayacağını düşünen kişilerin bu bağlamda cinsel yaşamlarında doyuma ulaşmalarının daha güç olacağı düşünülmektedir. İlgili alanların erkeklerde yüksek düzeyde etki göstermesinin sebebinin kadın ve erkek katılımcı sayılarının dağılımı olabileceği düşünülmektedir.

Çalışma bulguları iç içe geçme/bağımlılık şemalarının erkeklerde cinsel doyumunu en çok düşüren şemalar olduğu göstermektedir. Bu şemalara sahip kişiler çoğunlukla kendilerini yeterli görmez, ihtiyaçlarını karşılayacak bir kişi bulur ve ona bağlılık geliştirirler. Bir öteki olmadan hayatlarını sürdüremeyeceklerine dair inançları dolayısıyla onlar olmadan kendilerini bir birey olarak hissedemeyeceklerdir (Güler, 2020: 70). Bu bilgiler doğrultusunda ilgili şema alanındaki şemalara sahip olan kişilerin kendilerini yeterli görmemeleri doğrultusunda cinsellikten kaçınma gösterme gibi durumlar yaşayabileceği ve bu durumun cinsel doyuma etki ettiği düşünülmektedir. Performansa dair bir kaygının var olduğu bu şema alanının cinsel doyum ile ilişkisi erkeklerde cinsel işlev bozukluklarının oluşma sebeplerinden biri olan performans anksiyetesini düşündürmektedir. Performans beklentileri, beklenen performansın gerçekleşmediği noktada bir kaygıya yol açarak cinsel işlev bozukluğunun

oluşmasına zemin hazırlamaktadır (İncesu, 2004: 9). Bu bağlamda, yetersizlik hissi ile kaygıya kapılan kişinin cinsellikten uzaklaşması veya istediği gibi bir cinsellik yaşayamaması sonucunda kişilerde cinsel doyumdan alınan hazzın daha az olacağı düşünülmektedir.

B. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ile Kontrol Odağı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çalışma bulguları incelendiğinde, kontrol odağı ölçeği alt boyutları olan şansa inanma, çabalamanın anlamsızlığı, kadercilik, adil olmayan dünya inancı ve içsel kontrol ile erken dönem uyum bozucu şemalardan duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon/güvensizlik, kusurluluk, duyguları bastırma, iç içe geçme/bağımlılık, terk edilme, tehditler karşısında dayanıksızlık, başarısızlık, karamsarlık, kendini feda, cezalandırılma, yüksek standartlar ve onay arayıcılık alt boyutları arasında pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır. İlgili şemalardan alınan puanlar arttıkça kişilerin dış kontrol odağına eğiliminin arttığı söylenebilmektedir. Kontrol odağını en çok etkileyen şema alanının ise ayrılma ve reddedilme ve zedelenmiş özerklik alanları olduğu saptanmıştır.

Ayrılma ve reddedilme şema alanında yer alan şemalara sahip bireyler, diğerleri ile güvenli bağlanma kuramayan kişilerdir. Aitlik, güvende hissetme, bağlanma gibi ihtiyaçlarının giderilmeyeceğine dair inançları vardır. Kişilerin ayrılma ve reddedilme alanındaki şemalardan aldıkları puanlar arttıkça dış kontrol odaklı oldukları söylenebilmektedir. Bu şema alanındaki şemalara sahip kişilerin diğerleri ile bağ kuramayacağına, ait ve güvende hissedemeyeceğine dair inançları bulunmaktadır. Bu alan içerisinden bir şemaya sahip kişilerin çoğu erken dönem travmatik yaşantıları olan ve yetişkinlik yaşantılarında kendilerine zarar verecek ilişkiler kurmaktan kaçınma ya da tümüyle yakın ilişki kurmaktan kaçınma şeklinde bir eğilim göstermektedirler (Young vd., 2009: 34). Dış kontrol odaklı kişiler, etrafında olan durumların kontrollerini kendilerinde göremedikleri için daha geri planda duran, daha az kendilerine güvenen ve yeniliklere açık olmayan bireylerdir (Basım ve Şeşen, 2008: 58). Kişiler yaşamlarının her zaman başkalarının kontrolünde olduğunu düşünen ve bu doğrultuda itaatkar davranışları gösterirler. Bir eylemin pekiştiricinin şans, kader ve bir başkasının

sorumluluğunda olduğuna inanan kişilerde bu doğrultuda ait ve güvende hissedememe durumlarının görülebileceği düşünülmektedir.

Zedelenmiş özerklik ve performans alanındaki şemalara sahip bireylerde bağımsız bir birey olarak hareket edebilme, aile bireylerinden ayrışabilme, hayatta kalabilme algısına karşılık bu algıya müdahale eden kendisi ve çevre hakkındaki beklentileri görülmektedir. Aile kökenleri incelendiğinde, çocuğun güvenini zedeleyici, fazla korumacı ve çocuğun farklı alanlarda olan başarılarını göstermelerini destekleme noktasında yetersiz ve başarısız ebeveyn davranışları görülmektedir. Bağımsız bir birey olarak yaşayabilme ve ebeveynlerinden ayrışabilme çerçevesinde gelişen ilgili alan şemaları düşünüldüğünde, dış kontrol odağı ile ilişkisi düşünülmektedir. Aile kökenlerinde fazla korumacı ve başarı göstermede destekleyici konumda yer almayan aile örüntüleri perspektifinden oluşmaktadır. Dış kontrol odaklı kişilerin kendi becerilerini gösteremeyen eylemlerde buldukları ve başarıya dair beklentilerinin düşük olduğu bilinmektedir (Erdoğan vd., 2006: 186). Erken çocukluk döneminde başarıya dair bir sürecin görülmediği ve duyulmadığı evde büyüyen kişilerin ilgili şemaları geliştirdikleri ve yetişkin yaşamında sürdürücü etkisinin devam ettiği; kişilerin bu doğrultuda dış kontrol odaklı bireyler haline geldikleri düşünülmektedir. Yine bununla birlikte fazla korumacı ebeveynler ile büyümenin doğrultusunda kontrolün daima kendisi dışında bir yerde veya bir kişide bulunmasına dair inancın görülmesinin beklenebilir bir durum olduğu düşünülmektedir.

Kontrol odağı ölçeği ile erken dönem uyum bozucu şemalardan duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon/güvensizlik, kusurluluk, duyguları bastırma, iç içe geçme/bağımlılık, terk edilme, tehditler karşısında dayanıksızlık, başarısızlık, karamsarlık, ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim, kendini feda, cezalandırılma, yüksek standartlar ve onay arayıcılık alt boyutları arasında pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır. Kişilerin ilgili şemalardan aldıkları puanlar arttıkça daha fazla dış kontrol odaklı oldukları söylenebilmektedir. Başarısızlık şemasına sahip bireylerde, eğitim, kariyer vb. alanlarda başarısız olduğu, başarısız olacağı ve en temelde akranlarına göre yetersiz olduğuna dair bir inancın var olduğu görülmektedir. Kişi kendini diğerlerine göre daha az başarılı ve kabiliyetsiz görür. Kusurluluk şemasında ise, kişilerin kusurlu, istenmeyen olduklarına dair bir inancı ve eleştirilmeye/ reddedilmeye dair yoğun bir duyarlılığı mevcuttur

(Young vd., 2009: 34- 35). Dış kontrol odaklı bireyler, iç kontrol odaklı bireylere göre daha kaygılı, stresli ve depresif halleri olan kişilerdir. Bu kişilerin kendi beceri ve yeteneklerini fazla gösteremeyen, başarıya dair beklentilerinin düşük olduğu bilinmektedir (Erdoğan vd., 2006: 186). Bu durum kendini kusurlu ve diğerlerine göre başarısız hisseden, başarısız olacağına inanan ve eleştirilmeye karşı duyarlılığı olan kişilerin dış kontrol odaklı olabileceklerini, bu doğrultuda kendi beceri ve yeteneklerini göstermekten çekinen ve başarıya dair beklentileri düşük bireyler olacaklarını düşündürmektedir.

İlgili alan şemalarından güvensizlik şeması olan kişilerde, diğerlerinin onları incitecekleri, suistimal edecekleri, kötüye kullanacaklarına dair beklentiler mevcuttur. Genellikle beklenen zararın kişiler tarafından kasten gerçekleştirileceği veya ihmal, haksızlık sonucunda olduğu inancı görülmektedir (Young vd., 2009: 34). Dış kontrol odağına sahip olan kişiler çevre üzerinde kontrolleri olmadığına inanan, kaygılı ve kuşkucu kişilerdir. Bu kişilerde hem kendilerine hem de diğerlerine karşı daha az güvenme eğilimi olduğu bilinmektedir (Yeşilyaprak, 1993'ten akt. Keskin, 2021: 20). Kişilerin güvensizlik şemasına sahip olmalarının dış kontrol odaklı olmaya eğilimi arttırdığı sonuçları göz önüne alındığında, zarar göreceğine inanan kişilerin diğerlerine karşı daha az güvenme eğiliminde olacağı ve bu doğrultuda bu durumun beklenen bir sonuca işaret ettiği düşünülmektedir.

Zedelenmiş özerklik ve performans alanında olan bağımlılık şemasına sahip kişilerde, diğerlerinden yardım almadan (günelik problemlerini çözebilme, iyi kararlar verme, iyi muhakeme yapma vb.) günlük sorumluluklarını yerine getiremeyeceklerine dair bir inanç vardır. Çoğunlukla öteki kişilere kendilerini çaresiz olarak gösterme eğiliminde bulunurlar (Young vd., 2009: 35). Bricker ve Young (2012) yaptıkları çalışmada bu şema alanındaki bağımlılık ve yapışıklık şema boyutları olan ve bu şemaları aktif olan partner kararlarını verirken, herhangi bir planlama yaparken sorumluluğun tamamını partnerine bırakmakta ve kendini bu şekilde daha güvende hissetmektedir (Young ve Klosko, 2013). Dış kontrol odaklı kişiler, yaşamlarının başkalarının kontrolünde olduğuna inanan ve bu doğrultuda kendi eylemlerinin durumun sonucuna bir etkisi bulunmadığını düşündüklerinden pasif konumda duran bireylerdir (Mamayusupova, 2020: 34). Kişilerin bağımlılık şemalarından aldıkları puanlar arttıkça çok daha dış kontrol

odaklı olacakları sonucu değerlendirildiğinde, sorumluluklarını yerine getiremeyeceğine inanan ve bir başkasına bağımlı bir tutum gösteren kişilerin bu bağlamda dış kontrol odaklı olma düzeylerinin artabileceği düşünülmektedir.

C. Cinsel Doyum ile Kontrol Odağı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çalışma bulguları incelendiğinde, erkeklerde cinsel doyum alt boyutlarından doyum, kaçınma, dokunma, erken boşalma ve empotans değişkenleri ve kontrol odağı alt boyutları arasında pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır. Erkekler dış kontrol odaklı oldukça cinsel doyumlarında azalma olduğu; daha az dokundukları, daha erken boşalma ve daha sık empotans yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Dış kontrol odağı olan kişiler ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalar, bu bireylerin iç kontrol odağı olan bireylere göre kaygılı ve kendilerini diğerlerinden iyi ve üstün görmeye dair eğilimlerinin fazla olduğunu göstermektedir. Bireylerin içerisinde buldukları stres hali ve depresif haller dolayısıyla agresyon gösteren, kendi becerilerini fazla gösteremeyen eylemlerde buldukları ve bununla birlikte kendilerine olan saygılarının ve başarıya dair beklentilerinin düşük olduğunu göstermektedir. Cinsel doyum, kişilerin yaşadıkları cinselliğe dair öznel değerlendirmesi olarak açıklanmaktadır. Dış kontrol odaklı olan bireylerde görülen kaygı, kişilerin cinsel yaşamda olası bir performans kaygısı yaşama ihtimalini tetiklediği düşünülebilmektedir. Kişilerin stresli ve depresif hallerinin cinsel hayatlarına olumsuz etki edebileceği ve bu doğrultuda cinsel doyumlarında azalma olabileceği düşünülmektedir.

Çalışma bulguları incelendiğinde, kadınlarda cinsel doyumun tüm alt boyutları ile kontrol odağı ölçeği alt boyutlarından çabalamanın anlamsızlığı, adil olmayan dünya inancı ve içsel kontrol arasında pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır. Kontrol odağı ölçeğinden alınan puanlardaki artış kişilerin dış kontrol odaklı olduklarını gösterirken, azalan puanlar iç kontrol odağına sahip olduklarını açıklamaktadır. Araştırma bulguları sonucunda, kadınların dış kontrol odaklı oldukça cinsel doyumlarında azalma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda dış kontrol odaklı bireylerin kaygılı hal durumunun cinsel yaşamda da kendini gösterebileceği düşünülmüştür. Yaptığı eylemlerin sonuca bir etkisinin olmadığını düşünen kişilerin pasif konumda durma süreçlerinin cinselliğe yansımaları göz önüne alındığında, partner beklentisine göre hareket

eden kadının cinsellikten alacağı doyumun az olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte içe dönük ve çekingen özellikleri ile dikkat çektiği bilinen dış kontrol odaklı bireylerin, bu doğrultuda cinsellikte iletişim kurmaktan da çekinebileceği ve dolayısıyla cinsel bu durumun yine cinsellikten alınan doyuma negatif bir etkisi olacağı düşünülmektedir.

Basat (2004) gerçekleştirdiği çalışmada kontrol odağı yöneliminin cinsel doyum değişkeni ile anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu saptamıştır. İç kontrol odağı yönelimi olan katılımcılar daha yüksek cinsel tatmin yaşadıklarını bildirmişlerdir. Asgharianji ve ark. (2015) tarafından gerçekleştirilen kontrol odağı, cinsel doyum ve evlilik doyumları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışma bulguları, iç kontrol odağı olan kişilerin daha yüksek cinsel doyum yaşadıklarını bildirmiştir. İlgili alanyazın incelendiğinde bu iki değişkenin bir arada kullanıldığı çalışmalara rastlanmamıştır. Bu doğrultuda çalışmada sosyo-demografik özellikler kapsamında değerlendirdiğimiz medeni durumun değerlendirildiği ilgili çalışmalar incelenmiştir. Cinsel doyum ile ilişkili görülen bir diğer değişken evlilik uyumu ve doyumudur. Evlilik doyumunun yüksek olmasının cinsellikten alınacak doyum da arttıracakları öngörülmüştür. İncelenen birçok çalışmanın bulgusu iç kontrol odaklı bireylerin evlilik doyumlarının daha fazla olduğunu destekler niteliktedir (Ganji ve Navabinezhad, 2012; Demir, 2014; Solaimani, 2014; Mostadim, 2016; Lee ve McKinnish, 2019).

Evlilik doyumunu, partnerlerin birbirlerine gösterdikleri sevgi ve iletişim biçimi, cinsel doyum gibi kişisel boyutlardan ve alınan kararlarda eşitlik, problemleri paylaşma, çalışma gibi çevresel boyutlardan elde edilen tatmin olarak açıklanmaktadır (Ünal ve Akgün, 2022: 180). Evliliğin sağlıklı devamlılığı için partnerlerin psikolojik ve biyolojik ihtiyaçlarını karşılamaları önemli görülmektedir. Bu gereksinimlerin karşılanması kişilerin evlilik doyum düzeylerini doğrudan etkilemektedir. Evlilik doyumunu, partnerlerin ilişkiden beklentilerinin karşılanma düzeyi ile ilgilidir (Çatal ve Kalkan, 2019: 323). İç kontrol odağı bireylerin kendi yaşamları üzerindeki kontrolünü ifade etmektedir. Öğrenme ile ilişkili olan içsel kontrol, aktif çabayı motive etmekte ve desteklemektedir (Chavez, 2016: 16). Bu kişiler dış kontrol odaklı kişilere göre şans, kader gibi faktörlere daha az önem verirken ulaşmak istedikleri sonuçlara erişmek için tutumlarında değişiklik gösterirler (Kara vd., 2016: 150).

Ganji ve Navabinezhad (2012) evlilik uyumu ve kontrol odağı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri araştırmalarında 62 evli çift ile çalışmışlardır. Araştırma sonucunda kontrol odağının evlilik uyumu için belirleyici bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İç ve dış kontrol odağı temel alınarak elde edilen bulgularda evli bireyin iç kontrol odaklı olmasının evliliğini uyumlu, dış kontrol odaklı olmasının ise evliliğini uyumsuz olarak nitelendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Partnerlerin evliliğin getirmiş olduğu sorumlulukları almaları ve eşi ile yaşadıkları sorunları birlikte çözme gayretinde iç kontrol odaklı olmalarının etki ettiği bildirilmektedir. Bu davranış ve düşünce biçiminin evli bireylerde evliliklerini uyumlu attettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Basım ve arkadaşları (2009) kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarında kontrol odağının etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, iç kontrol odağına eğilimi yüksek olan kişilerin olası bir çatışmada çatışmaya yaklaştıkları, dış kontrol odağına eğilimli bireylerin ise çatışmadan kaçtıkları yönündedir. Dış kontrol odaklı bireylerin evliliklerinde ve diğer sosyal alanlarında kendi yapmış oldukları davranışları ve bu davranışların sonuçları üzerinde bir kontrole sahip olmadıklarına dair var olan inançları nedeniyle ilişkilerinde yaşanan olası negatif durumlarda, kendilerinde duruma dair bir değiştirme gücü ve yetisini görmedikleri, kendilerine olan güvenlerinin az olması ve bu doğrultuda olası bir çatışma haline girmekten kaçındıkları pasif bir tutumda oldukları düşünülmektedir. Bu bağlamda iç kontrol odağına sahip olan bireylerin ilişkilerinde gösterecekleri aktif çabanın, davranışlarının ve ilişkinin sorumluluğunu daha fazla üstlenmelerine sebep olabileceği düşünülmekte, bu sayede evlilik doyumunda da artışın olacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda iç kontrol odağındaki artışın, evlilik doyumuna ile ilişkili görülen ve araştırma değişkenlerinden olan cinsel doyumda yaşanacak artışta da etkin bir rol oynayabileceği düşünülmektedir.

D. Sosyo-Demografik Değişkenler ile Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar, Cinsel Doyum ve Kontrol Odağı Arasındaki İlişkilere Dair Bulguların Tartışılması

Erken dönem uyum bozucu şemaların cinsiyet değişkenine göre farklılıkları incelendiğinde, Duygusal Yoksunluk, Sosyal İzolasyon/ Güvensizlik, Kusurluluk,

Duyguları Bastırma, İç içe geçme/ Bağımlılık, Terk Edilme, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık, Başarısızlık, Karamsarlık, Kendini Feda, Cezalandırılma, Yüksek Standartlar ve Onay Arayıcılık alt boyutlarında erkeklerde kadınlara göre daha fazla bir ortalama olduğu saptanmıştır. İlgili şemaların alanları değerlendirildiğinde, ayrılma ve reddedilme, zedelenmiş özerklik ve performans, zedelenmiş sınırlar, aşırı tetikte olma ve bastırılmışlık ve başkalarına yönelimlilik alanı olmak üzere tüm şema alanlarının erkekleri kadınlara göre çok daha etkilediği görülmektedir.

İlgili alanyazın incelendiğinde, ayrılma/reddedilme ve başkalarına yönelimlilik alanlarından alınan puanların erkeklerde kadınlara göre daha yüksek görüldüğünü destekleyen çalışmalar olduğu görülmektedir. Yiğit ve Çelik (2016) gerçekleştirdikleri çalışmalarında erkeklerin kopukluk/reddedilmişlik ve diğerleri yönelimlilik şema alanlarından kadın katılımcılara göre daha yüksek puan aldıklarını bildirmişlerdir. Yine ilgili bir başka çalışmada Boysan (2012) katılımcı grubu üniversite öğrencilerinden oluşan bir grup ile gerçekleştirmiş, erken dönem uyum bozucu şemalar ile cinsiyet arasındaki ilişkide kopukluk şema alanının anlamlı olarak farklılık gösterdiğini ve bu alandan erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puan aldıklarını saptamıştır. Çakırca (2020)'nin gerçekleştirdiği çalışma sonuçları duyguları bastırma, kusurluluk ve yüksek standartlar şemaları erkeklerde daha fazla olduğu saptamıştır. Yine ilgili bir başka çalışmada Karayığit (2018), kusurluluk ve yüksek standartlar ortalamalarının erkeklerde daha yüksek olduğunu saptamıştır. Bu bağlamda genel bir değerlendirmeye ulaşılabilecek çalışmalar da mevcuttur. Akhun (2012) üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmasında erken dönem uyum bozucu şema alanlarının tüm alt boyutlarının erkeklerde kadınlara göre daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Literatür değerlendirildiğinde cinsiyetlere göre şema karşılaştırmalarıyla ilgili pek çok farklı sonuç olduğu görülmektedir. Mevcut çalışmamızın bulguları literatürdeki birçok çalışmayı desteklediği gibi alanda pek çok farklı sonuç ile de farklılık gösterdiği görülmektedir. Shorey ve arkadaşları (2013) araştırmalarında kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde kopukluk, zedelenmiş özerklik ve diğer yönlülük alanlarına sahip olduğunu bildirmişlerdir. Başçelik (2021) gerçekleştirdiği çalışmasında, zedelenmiş otonomi şema alanından dayanıksızlık, başarısızlık, karamsarlık alt boyutlarının; zedelenmiş sınırlar şema alanından

ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim alt boyutlarının; kopukluk şema alanından sosyal izolasyon/güvensizlik alt boyutlarının kadınlarda erkeklere göre daha yüksek düzeyde olduğu saptamıştır. Yine ilgili bir başka çalışmada Güler ve Tuncay (2021) kopukluk şema alanı alt boyutları olan şemalardan alınan puanların kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Mevcut çalışma bulgularımız ve alanyazındaki ilgili çalışmalar arasındaki tüm bu farklılıkların, yapılan ilgili çalışmaların örneklem büyüklüğü ve cinsiyet dağılımları açısından farklılık göstermesinden kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Cinsel doyumun medeni duruma göre farklılıkları incelendiğinde, cinsel doyum alt ölçeklerinden iletişim- kadın alt boyutunda anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Ölçeklerden alınan puan sonuçlarının ortalamaları kıyaslandığında evli olanların, bekar olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu saptanmıştır. Bir başka deyiş ile bekar olanların evli olanlara göre daha fazla cinsel doyum aldığını söylenebilmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde, Karagöz (2020) gerçekleştirdiği çalışmasında, bekarların evli kişilere göre daha fazla cinsel doyum yaşadıklarını saptamıştır. Çolo (2023) kişilerin cinsel doyum düzeylerinin ilişki durumu değişkeni bağlamında farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasında, cinsel doyum düzeyinin bireylerin ilişki durumlarına göre anlamlı olarak farklılaştığını bildirmiştir. Bulgular, ilişkisi olmayanların evli olan bireylere kıyasla anlamlı olarak yüksek cinsel doyum düzeyine sahip olduğu saptamıştır. Öztürk ve Arkar (2014) kadınlarda cinsel doyum alt boyutlarından kaçınma, dokunma ve anorgazmi ile evlilik uyumu arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu bildirmiştir. İlgili bir başka çalışmada Demiralp ve ark. (2016) evli bireylerin cinsel doyuma ulaşma düzeylerinin evli olmayanlara göre daha az olduğunu bildirmişlerdir. Evlilik yaşamının partnerler üzerindeki olası etkileri düşünüldüğünde, evlilikten alınan doyum, evlilik ile birlikte oluşan farklı alanlardaki pek çok sorumluluğun ve kişilerde bu sorumluluklar ile birlikte gerçekleşebilecek olası olumsuz duyguların cinsel yaşama ve doyuma etki edebileceği düşünülmektedir.

İlgili alanyazın incelendiğinde çalışma bulgularını destekleyen çalışmalar olduğu gibi desteklemeyen pek çok çalışmanın da var olduğu görülmüştür. Laumann ve arkadaşları (1999) gerçekleştirdikleri çalışmalarında bekar kadınların evli kadınlardan daha yüksek derecede cinsel problem yaşadıklarını;

bekar erkeklerin de evlilere göre daha yüksek cinsel işlev bozukluğu semptomları gösterdiklerini saptamıştır. Bu bağlamda alanyazındaki çalışmalar cinsel doyumunu doğrudan etkileyen faktörlerden birinin de cinsel işlev bozukluğu olabileceğine işaret etmektedir. Kişilerin cinsel işlev bozuklukları yaşamalarının cinsellikten alınacak doyumunu azaltacağı öngörülmektedir. Vajinismus alt boyutundan alınan puanlar kıyaslandığında bekar olan kadınların evli olanlara göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Bu doğrultuda kişilerin cinsel doyumlarında azalma görülmektedir. Bireylerin yaşadıkları ortam, yetiştikleri aile ortamı, toplumsal beklentiler, inanç ve tutumlar kişilerin cinsellik alanında gösterdikleri davranışları belirleyen önemli değişkenlerdir. Sosyokültürel faktörler çoğu durumda kişilerin cinsel işlev bozukluğu yaşaması ve cinsel doyumun olumsuz etkilenmesinin temel sebebi olarak görülebilmektedir (Vural ve Temel, 2010: 25). Tokuç ve arkadaşları (2011) 338 ebeklik ve hemşirelik bölümü öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmaları sonucunda öğrencilerin %66,9'u evlilik öncesi cinselliğin yanlış olduğu, %63,6'sının ise evlilik öncesi cinsel ilişkinin ahlaki ve kültürel değerleri zedelediği görüşünde olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda, bekaret kavramına verilen önem ile kadının evlilik öncesi cinsellik yaşamasının ayıp karşılanmasının, evlenmeden önce cinsel yaşam ile ilgili tecrübeye sahip olunamaması durumunun bekarlarda vajinismus görülme sıklığını arttığı düşünülmektedir. Cinsel işlev bozukluklarının görülme sıklığındaki artış ise cinsellikten alınacak doyumunu olumsuz yönde etkilemektedir. Medeni durum değişkeninin cinsel doyuma olan etkisini ölçen çalışmalardan alınan farklı sonuçların, çalışılan katılımcı gruplarının sosyokültürel bakış açılarındaki farklılıklar, cinsiyetler arası katılımcı sayısı dağılımı, evli bireyler için evlilikten alınan doyum gibi pek çok faktörün etki ettiği ve edebileceği öngörülmekte; mevcut çalışmamızda ise cinsiyetler arası dağılımın sonuçlara etki ettiği düşünülmektedir.

Kontrol odağının cinsiyet değişkeni üzerinden farklılığı incelendiğinde, alınan puanların ortalamaları erkeklerin kadınlara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğunu saptamıştır. Bir başka deyiş ile erkeklerin kadınlara göre daha dış kontrol odaklı oldukları söylenebilmektedir. Alanyazın incelendiğinde kontrol odağının cinsiyetler arası farklılıklarının incelendiği pek çok çalışmaya rastlanmaktadır. Akbulut (2006) tarafından yapılan, katılım grubunu Müzik

Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerin oluşturduğu araştırmada, bireylerin cinsiyetine göre denetim odaklarının anlamlı biçimde farklılaştığı saptanmıştır. Araştırma sonucunda, kadınların erkeklere göre daha iç kontrol odaklı oldukları görülmüştür. İlgili bir başka çalışmada Aktaş (2008) öğretmenlerde denetim odağı ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkiyi incelemiş, çalışma bulguları kadın öğretmenlerin erkeklere kıyasla daha fazla iç kontrol odaklı olduğunu saptamıştır. İlgili alanyazında cinsiyet değişkeninin anlamlı etkisi olduğunu açıklayan çalışmaların yanında cinsiyetin kontrol odağı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını açıklayan çalışmalar da mevcuttur. Başol ve Türkoğlu'nun (2009), Balkır ve Yavuz'un (2017) öğretmen adayları katılımcı grubu ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında kontrol odağı puanlarında cinsiyete göre bir farklılık olmadığını bildirmişlerdir. Mevcut çalışmamızda cinsiyet dağılımı çalışmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Bulguların cinsiyetler arası saptadığı farklılığın, kadın katılımcı oranının erkeklere göre fazla olmasından kaynaklanabileceği ve bu durumun sonuçlar açısından etkileyici olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın bulgularına göre gelir durumuna göre cinsel doyum kadın ve erkeklerde karşılaştırıldığında asgari ücret ve altı geliri olanların aldığı puanların asgari ücretten fazla ve 10.000 TL ve üzeri geliri olanlara göre daha fazla ortalama oldukları saptanmıştır. Bir başka deyiş ile artan maddi durumun cinsel doyumunu da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürdeki ilgili birçok araştırma, bulunan sonucu destekler niteliktedir. Barrientos ve Paez (2006) tarafından 5407 katılımcı ile gerçekleştirilen araştırmada yüksek sosyoekonomik düzeyin cinsel doyumunu olumlu olarak etkilemiş olduğu saptanmıştır. Çalışma bulguları, yüksek sosyoekonomik durumunun kadınların cinsel doyumunu olumlu yönde etkilediğini saptamıştır. Kupelian ve ark. (2008) sosyoekonomik faktörlerin cinsel işlev bozukluğu üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmalarında sosyoekonomik düzeyin çok daha fazla cinsel işlev bozukluğu yaşanmasına sebep olacağını bildirmişlerdir. Afzali ve ark. (2020) tarafından İran'da yapılan, cinsel doyumun sosyal belirleyicilerinin incelendiği çalışmada, düşük ve yetersiz gelir düzeyinin cinsel doyumla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine ilgili bir başka çalışma, düşük sosyo-ekonomik düzeyde yaşayan kadınlarda cinsel isteğin daha az olduğunu açıklamaktadır (Fahs ve Shank, 2009). Bununla birlikte alanyazında

gelir durumu ile cinsel doyum arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını savunan çalışmalar da mevcuttur. Yavuz (2022) gerçekleştirdiği çalışmada gelir durumu ile cinsel doyum arasında anlamlı bir ilişki olmadığını saptamıştır. Çolo (2023) gerçekleştirdiği araştırmasında bireylerin cinsel doyum düzeylerinin aylık gelire göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelemiştir. Araştırma bulguları cinsel doyum düzeylerinin aylık gelire göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı saptamıştır. Vural ve Temel (2010) gelir durumunun cinsel doyumunu açıklamakta etkin bir rolünün olmadığını, cinsel doyumun saptanmasında diğer faktörlerin (mitler ve inanç gibi) daha yüksek etki edeceğini saptamıştır. İlgili araştırmalar ve mevcut bulgularımız değerlendirildiğinde, sosyoekonomik açıdan zorlaşan yaşam şartlarının bireylerde depresif tutumlara veya anksiyeteye sebep olabileceği düşünülmektedir. Bu durumun bireylerde hayatı idame ettirebilme telaşı yaratabileceği ve bu bağlamda artan kaygı halinin kişilerin cinsel hayatlarında da olumsuz geri dönüşlere neden olabileceği düşünülmektedir.

VI.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada erken dönem uyum bozucu şema alanları, cinsel doyum ve kontrol odağı arasındaki ilişki incelenmiştir. Duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon, kusurluluk, duyguları bastırma, iç içe geçme/bağımlılık, terk edilme, tehditler karşısında dayanıksızlık, başarısızlık, karamsarlık, ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim, kendini feda ve yüksek standartlar şemaları ile cinsel doyum arasındaki ilişkide pozitif korelasyon saptanmıştır. Kadın ve erkek katılımcılarda cinsel doyumunu en çok etkileyen şema alanın ayrılma ve reddedilme olduğu; erkeklerde bu alana ek olarak zedelenmiş özerlik ve performans alanının etki ettiği tespit edilmiştir. Kontrol odağı ve erken dönem uyum bozucu şemalar arasındaki ilişkide, duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon/güvensizlik, kusurluluk, duyguları bastırma, iç içe geçme/bağımlılık, terk edilme, tehditler karşısında dayanıksızlık, başarısızlık, karamsarlık, ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim, kendini feda, cezalandırma, yüksek standartlar ve onay arayıcılık arasında pozitif yönlü korelasyon olduğu bulunmuştur. Cinsel doyum ile kontrol odağı arasındaki ilişki incelendiğinde ise yine bu iki değişken arasında erkek ve kadınlarda pozitif yönlü ilişki olduğu saptanmıştır.

İlgili literatür incelendiğinde araştırılan değişkenlerin bir arada kullanıldığı başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu değişkenlerin bir arada kullanılacağı çalışmaların devamlılığının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yapılan çalışmanın güçlü yönlerinin yanı sıra araştırmada belirli sınırlılıklar da bulunmaktadır. İleride yapılacak araştırmalarda, çalışmanın örneklem grubunun kadın ve erkek katılımcıların sayılarının eşit dağılımda olacak şekilde genişletilmesinin daha kapsamlı ve güvenilir sonuçlara ulaşmak adına önemli olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, ebeveyn tutumlarının kişilerin erken dönem uyum bozucu şema alanları ve kontrol odağının oluşmasındaki etkisine dair literatürde kısıtlı çalışmaya rastlanmıştır. Bu üç değişkenin kullanıldığı çalışmaların kısıtlı olması dolayısıyla ileride yapılacak çalışmalarda, erken dönem uyum bozucu şemalar, kontrol odağı ve cinsel doyum değişkenleri ile

ilişkili olabileceği öngörülen ebeveyn tutumları değişkeninin dördüncü bir değişken olarak ele alınmasının literatüre faydalı bir bakış açısı sunacağı düşünölmektedir.

VII. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- AYDIN, H. (1998). **Cinsellik ve Cinsel İşlev. Psikiyatri Temel Kitabı**, Hekimler Yayın Birliği, Ankara.
- BANDURA, A. (2006). Autobiography. MG Lindzey & WM Runyan (Eds.), **A history of psychology in autobiography** (Vol. 9). Washington, DC: American Psychological Association.
- CAN, H., AZİZOĞLU, Ö. A. ve AYDIN, E.M. (2015). **Örgütsel davranış**. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- ERSANLI, K. ve KUMCAĞIZ, H. (2016). **Cinsel Sağlık Eğitimi**, Pegem Akademi, Ankara, 1.Baskı.
- GEÇTAN, E. (2002). **Psikanaliz ve Ötesi**, İstanbul: Metis Yayınları.
- KARASAR, N. (2012). **Bilimsel araştırma yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 23. Baskı.
- KORKMAZ, İ. (2015). **Sosyal öğrenme kuramı** (Edit: B. Yeşilyaprak, Eğitim psikolojisi (13. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- MARTIN, R., ve YOUNG, J. (2010). Schema therapy. In K. S. Dobson (Ed.), **Handbook of cognitive-behavioral therapies**. Guilford Press.
- ÖZGÜVEN, İ.E. (1997). **Cinsellik ve Cinsel Yaşam**, Pdrem Yayınları, Ankara.
- ÖZTÜRK, O. ve ULUŞAHİN, A. (2018). **Ruh Sağlığı ve Bozuklukları**, Nobel Kitabevi, Ankara, 18. Baskı.
- PERVIN, I.A. ve JOHN, O.P. (1998). **Personality theory and research**. New York, NY, USA: John Wiley.
- RAFAELI, E., BERNSTEIN, D.P. ve YOUNG, J.E. (2013). **Şema Terapi: Ayırıcı özellikler** (Çev:M.Şaşıoğlu). İstanbul: PsikonetYayınları.

STRICKLAND B, ed. **The Gale Encyclopedia of Psychology**. Second. Printed in the United States of America: Gale Group; 2001.

YOUNG, J.E., KLOSKO, J.S. ve WEISHAAR, M.E. (2009). **Şema Terapi**, Litera Yayıncılık: İstanbul, 4. Baskı.

YOUNG, J.E. ve KLOSKO, J.S. (2019). **Hayatı Yeniden Keşfedin**, Psikonet Yayıncılık, İstanbul, 19. Baskı.

YOUNG, J.E, KLOSKO, J.S. ve WEISHAAR, M.E. (2003). **Schema therapy: A practitioner's guide**, New York, The Guilford Press.

ŞAHİN,D. ve KAYIR, A. (2001). **Sık Görülen İki Cinsel İşlev Bozukluğu**, İstanbul: Roche Yayınları.

MAKALELER

ACKARD, D.M., KEARNEY-COOKE, A. ve PETERSON, C. B. (2000). "Effect of body image and self image on women's sexual behaviours", **International Journal of Eating Disorders**, cilt 28, sayı 4, ss. 422-429.

AFZALI, M., KHANI, S., HAMZEHGARDESHI, Z., MOHAMMADPOUR, R.A. ve ELYASI, F. (2020). "Investigation of the social determinants of sexual satisfaction in Iranian women", **Sexual Medicine**, cilt 8, sayı 2, ss. 290-296.

AKBULUT, E. (2006). "Müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin denetim odaklarına ilişkin algıları", **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 26, sayı 3, ss.171-180.

AVCI, N. ve BEJİ, N. (2011). "Toplumlarda cinselliğe bakışı etkileyen faktörler", **Androloji Bülteni**, sayı 45, ss. 155-169.

ASGHARIANJI, A., VARDANYAN, K. ve NAVABINEJAD, S. (2015). "The interrelationship among locus of control, sexual satisfaction and marital satisfaction", **Journal of Asian Scientific Research**, cilt 5, sayı 2, ss. 60-72.

- ATMACA, S. ve GENÇÖZ, T. (2016). "Exploring Revictimization Process Among Turkish Women: The Role of Early Maladaptive Schemas on the Link Between Child Abuse and Partner Violence", **Child Abuse & Neglect**, sayı 52, ss. 85-93.
- BEJİ, N. ve AŞCI, Ö.S. (2011). "Cinsellikle ilgili Kuramlar ve İlk Bilimsel Çalışmalar", **Androloji Bülteni**, cilt 45, ss. 160–163.
- BEKLEVİÇ, A. Ç. ve KIRAN, S. (2017). "Bir üniversite hastanesi araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ve çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet rolleri algısının değerlendirilmesi" **BEÜ Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Hemşirelik Hizmetleri Müdürlüğü Bilimsel Çalışmalar Dergisi**, ss. 29-37.
- BARRIENTOS, J.E. ve P'AEZ, D. (2006). "Psychosocial variables of sexual satisfaction in Chile", **Journal of Sex & Marital Therapy**, cilt 32, sayı 5, ss. 351-68.
- BASIM, H. N. ve ŞEŞEN, H. (2006). "Kontrol odağının çalışanların nezaket ve yardım etme davranışlarına etkisi: Kamu sektöründe bir araştırma", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 16, ss. 159-168.
- BASIM, N. ve ŞEŞEN, H. (2008). "Çalışanların kontrol odaklarının örgüt içi girişimcilik tutumları ile ilişkisi: Kamu sektöründe bir araştırma", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, cilt 63, sayı 3, ss. 49-64.
- BASIM, H.N., ÇETİN, F. ve MEYDAN, C.H. (2009). "Kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarında kontrol odağının rolü", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, sayı 21, ss. 57-69.
- BOZDEMİR, N. ve ÖZCAN, S. (2011). "Cinsellik ve cinsel sağlığa genel bakış", **Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care**, cilt 5, sayı 4, ss. 37-46.
- BRIDGES, S.K., LEASE, S.H. ve ELLISON, C.R. (2004). "Predicting Sexual Satisfaction in Women: Implications for Counselor Education and Training", **Journal of Counseling & Development**, cilt 82, sayı 2, ss. 158–166.

- CARTON, J.S. ve Nowicki Jr., S. (1994). “Antecedents of individual differences in locus of control of reinforcement: A critical review”, **Genetic, Social&General Psychology Monographs**, cilt 120, sayı 1, ss. 1-19.
- ÇATAL, M.T. ve KALKAN, M. (2019). “Evli bireylerin evlilik değerleri, evlilik doyumu ve evlilik tipleri”, **Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi**, cilt 3, sayı 6, ss. 179-186.
- ÇIRAKOĞLU, O.C. ve TEZER, E. (2010). “Kontrol odağı ve eleştirel düşünmenin üniversite öğrencilerinin ilişki doyumsuzluklarına verdikleri tepkiler üzerindeki yordayıcı rolü”, **Türk Psikoloji Yazıları**, cilt 13, sayı 26, ss. 29-41.
- DAVIDSON, K., DARLING, C. A. ve NORTON, L. (1995). “Religiosity And The Sexuality Of Women: Sexual Behavior And Sexual Satisfaction Revisited”, **The Journal Of Sex Research**, cilt 32, sayı 3, ss. 235-243.
- DAĞ, İ. (1991). “Rotter’in iç-dış kontrol odağı ölçeği’nin (RİDKOÖ) üniversite öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliği”, **Psikoloji Dergisi**, cilt 7, sayı 26, ss. 10-16.
- DAVIS, W. L., ve PHARES, E. J. (1969). “Parental antecedents of internal-external control of reinforcement”, **Psychological Reports**, cilt 24, sayı 2, ss. 427-436.
- DEMİRALP, E. N., BULUT, H. ve ÖZTEN, E. (2016). “Cinsel Doyumun Cinsel Mitlere İnanma ile İlişisini Yordayan Etkenlerin Değerlendirilmesi”, **Anatolian Journal of Psychiatry**, sayı 12.
- DOĞAN, T., TUGUT, N., GOLBASI, Z. (2013). “The Relationship between Sexual Quality of Life, Happiness, and Satisfaction with Life in Married Turkish Women”, **Sexuality and Disability**, cilt 31, sayı 3, ss. 239- 247.
- DOĞAN, S. ve KÜÇÜKGÖNCÜ, S. (2009). “Geçmişten günümüze cinsellik araştırmaları”, **Nöropsikiyatri Arşivi Dergisi**, cilt 46, sayı 3, ss. 102-109.

- DOĞAN, S. (2011). “Cinsel işlev bozuklukları, depresyon ve antidepresanlar”, **Journal of Mood Disorders**, cilt 1, sayı 2, ss. 81-86.
- DOĞAN, S. (2006). “Cinsellikten Tiksinti Duyuma Bozukluğu: Davranışçı tedaviye olumlu ve hızlı yanıt veren bir olgu.”, **Klinik Psikiyatri Dergisi**, cilt 9, sayı 4, ss. 191-197.
- DOĞAN, S. ve KÜÇÜKGÖNCÜ, S. (2009). “Geçmişten günümüze cinsellik araştırmaları”, **Nöropsikiyatri Arşivi**, sayı 46, ss. 102-109.
- DÖNMEZ, A. (1986). “Denetim Odağı: Temel Araştırma Alanları”, **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, cilt 18, sayı 1-2, ss. 259-280.
- ERDOĞAN, M.E., KAYGUSUZ, C. ve KARAHAN, T.F. (2006). “Bir insan ilişkileri beceri eğitimi programının üniversite öğrencilerinin denetim odağı düzeylerine etkisi”, **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 2, sayı 2, ss. 184-194.
- ESENCAN, T.Y. ve BEJİ, N.K. (2015). “Günümüze değin cinsellik konusunda yapılan çalışmaların irdelenmesi”, **Kadın Cinsel Sağlığı**, cilt 17, sayı 63, ss. 301-310.
- FAHS, B. ve SHANK, E. (2009). “Social Identities as Predictors of Women's Sexual Satisfaction and Sexual Activity”, **Archive Sex Behaviour**, cilt 40, sayı 5, ss. 903-914.
- FAGBOHUNGBE, O.B. ve JAYEOBA, F.I. (2012). “Locus of Control, Gender and Entrepreneurial Ability”, **British Journal of Arts and Social Sciences**, cilt 11, sayı 1, ss.74-85.
- GANJI, A.A. ve NAVABINEZHAD, D. (2012). “The relationship between locus of control and marital satisfaction of spouses”, **Life Science Journal**, cilt 9, sayı 4, ss. 294-298.
- GOLBASİ, Z., EVCİLİ, F., EROĞLU, K., ve BİRCAN, H. (2016). “Sexual myths scale (SMS): development, validity and reliability in Turkey”, **Sex Disability**, cilt 34, sayı 1, ss. 75–87.
- GÜL, H. ve BEYŞENOVA, A. (2018). “Kontrol odağı ve girişimcilik eğilimi ilişkisi: KTMÜ öğrencileri üzerine bir araştırma”, **MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi**, cilt 7, sayı 2, ss. 213-234.

- GÜLER,K. ve TUNCAY,A.M. (2021). “Erken dönem uyum bozucu şemalar ve duygu ifade edebilme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi”, **Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 5, sayı 4, ss. 1385-1405.
- GÜLER, K. (2022). “Kadınlarda beden imgesi baş etme stratejilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve erken dönem uyum bozucu şemalarla ilişkisi”, **Ulak Bilge Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 72, ss. 447-462.
- GÜLSÜN, M., AK, M. ve BOZKURT, A. (2009). “Psikiyatrik açıdan evlilik ve cinsellik”, **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, cilt 1, sayı 1, ss. 68-79.
- GÜNGÖR, H. (2015). “The predictive role of early maladaptive schemas and attachment styles on romantic relationships”, **International Journal of Social Sciences and Education**, cilt 5, sayı 2, ss.417-430.
- HOLT, A. ve LYNESS, K. P. (2007). “Body image and sexual satisfaction: Implications for couple therapy”, **Journal of Couple and Relationship Therapy**, cilt 6, sayı 3, ss. 45–68.
- İNCESU, C. (2004). “Cinsel işlevler ve cinsel işlev bozuklukları”, **Turkish Journal of Clinical Psychiatry**, cilt 7, sayı 4, ss.3-13.
- JOSE, O. ve ALFONS, V. (2007). “Do Demographics Affect Marital Satisfaction?”, **Journal of Sex and Marital Therapy**, cilt 33, sayı 1, ss. 73-85.
- KARA, F., GÜZEL, A ve UÇAN, S. (2016). “Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin kontrol odağı algısı ve ilişkili bazı faktörlerin belirlenmesi”, **Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi**, cilt 3, sayı 3, ss.148-159.
- KATKOVSKY, W., CRANDALL, V., ve GOOD, S. (1967). “Parental antecedents of children’s beliefs in internal-external control of reinforcements in intellectual achievement situations”, **Child Development**, sayı 28, ss. 765–776.
- KONKAN, R., BAYRAK, M., GÖNÜLLÜ, O.G., ŞENORMANCI, Ö. ve SUNGUR. M.Z. (2012). “Sexual Function and Satisfaction of Women with Vaginismus”, **Düşünen Adam**, sayı 25, ss. 305-311.

- KNOOP, R. (1981). "Age and correlates of locus of control", **Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied**, cilt 108, sayı 1, ss. 103–106.
- KUPELIAN, V., LINK, C.L., ROSEN, R.C. ve MCKINLAY, J.B. (2008). "Socioeconomic Status, Not Race/Ethnicity, Contributes To Variation In The Prevalence Of Erectile Dysfunction: Results From The Boston Area Community Health (BACH) Survey", **Journal Of Sexual Medicine**, cilt 5, sayı 6, ss.1325–1333.
- LA ROCQUE, C.L. ve CIOE, J. (2011). "An evaluation of the relationship between body image and sexual avoidance", **Journal of Sex Research**, cilt 48, sayı 4, ss. 397-408.
- LIANG, B., WILLIAMS, M. L., SIEGEL, A. J. (2006). "Relational Outcomes of Childhood Sexual Trauma in Female Survivors: A Longitudinal Study", **Journal of Interpersonal Violence**, cilt 21, sayı 1, ss. 42-57.
- LEE, J. S., KIM, H. J., KIM, E.J., WON, H. S., RIM, D. H., KIM, S. B. (2013). "The Role of Childhood Trauma on Early Maladaptive Schema Domain", **Journal of Korean Neuropsychiatric Association**, cilt 52, sayı 5, ss. 334-341.
- LITZINGER, S., ve GORDON, K. C. (2005). "Exploring Relationships Among Communication, Sexual Satisfaction and Marital Satisfaction", **Journal of Sex and Marital Therapy**, cilt 31, sayı 5, ss. 409–424.
- MALLORY, A.B, STANTON, A.M. ve HANDY, A.B. (2019). "Couples' Sexual Communication and Dimensions of Sexual Function: A Meta-Analysis.", **The Society for the Scientific Study of Sexuality**, cilt 56, sayı 7, ss. 1–17.
- ÖREN, N. (1991). "Denetim odağı ve kendini kabul arasındaki ilişkiler", **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, cilt 1, sayı 2, ss. 20-28.
- ÖZTÜRK, C.Ş. ve ARKAR, H. (2014). "Evli çiftlerde evlilik uyumu ve cinsel doyum arasındaki ilişkiler", **Literatür Sempozyum**, cilt 1, sayı 3, ss. 16-24.

- YİĞİT, İ. ve ÇELİK, C. (2016). “İlişki doyumunun erken dönem uyum bozucu şemalar, kişilerarası ilişki tarzları ve kendilik algısı açısından değerlendirilmesi”, **Türk Psikoloji Yazıları**, cilt 19, sayı 38, ss. 77-87.
- VURAL, B.K. ve TEMEL, A.B. (2010). “Cinsel doyumun yordanmasında bazı faktörlerin incelenmesi”, **Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi**, cilt 13, sayı 1, ss. 24-34.
- LAUMANN, E. O., PAIK, A. ve ROSEN, R. C. (1999). “Sexual dysfunction in the United States: prevalence and predictors”, **Jama**, cilt 281, sayı 6, ss. 537-544.
- LAWRANCE, K.A. ve BYERS, E. S. (1995). “Sexual satisfaction in long-term heterosexual relationships: The interpersonal exchange model of sexual satisfaction”, **Personal Relationships**, cilt 2, sayı 4, ss. 267–285.
- LEE, W.S. ve MCKINNISH, T. (2019). “Locus of control and marital satisfaction: Couple perspectives using Australian Data”, **Journal of Economic Psychology**, cilt 74, ss. 1-17.
- LEFCOURT, H.M. (1991). “Locus of Control”, **Measures of Personality and Social Psychological Attitudes**, ss. 413–499.
- O’BRIEN, G. E. ve KABANOFF, B. (1981). “Australian Norms and Factor Analysis of Rotter’s Internal- External Control Scale”, **Australian Psychologist**, cilt 16, sayı 2, ss. 184–202.
- PIAGET, J. (1964). “Part I: Cognitive development in children: Piaget. Development and learning”, **Journal of Research in Science Teaching**, cilt 2, sayı 3, ss. 176-86.
- ROTTER, J. B. (1966). “Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement”, **Psychological Monographs: General and Applied**, cilt 80, sayı 1, ss. 1- 28.
- ROTTER, J. B. (1975). “Some problems and misconceptions related to the construct of internal vs. external control of reinforcement”, **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, cilt 43, sayı 1, ss. 313-321.

- ROTTER, J. B. (1990). "Internal vs. external control of reinforcement: A case history of a variable", **American Psychologist**, cilt 45, sayı 4, ss. 489-493.
- SÁNCHEZ-FUENTES M.M., SANTOS-IGLESIAS P. ve SIERRA J.C. (2014). "A systematic review of sexual satisfaction", **International Journal of Clinical and Health Psychology**, 14: ss. 67-75.
- SCANZONI, J. ve ARNETT, C. (1987). "Enlarging the understanding of marital commitment via religious devoutness, gender role preferences, and locus of marital control", **Journal of Family Issues**, cilt 8, sayı 1, ss. 136-156.
- SHETH, J.S. (2015). "The effect of marital locus of control on marital adjustment of couples", **The International Journal of Indian Psychology**, cilt 2, sayı 2, ss. 26-31.
- SIU, O. L., SPECTOR, P. E., COOPER, C. L. ve DONALD, I. (2001). "Age differences in coping and locus of control: A study of managerial stress in Hong Kong", **Psychology and Aging**, cilt 16, sayı 4, ss. 707-710.
- SMITH, A., LYONS, A., FERRIS, J., RICHTERS, J., PITTS, M., SHELLEY, J., ve SIMPSON, J. M. (2011). "Sexual and Relationship Satisfaction among Heterosexual Men and Women: The Importance of Desired Frequency of Sex", **Journal of Sex & Marital Therapy**, cilt 37, sayı 2, ss. 104-115.
- SOLAIMANI, F. (2014). "Comparing Control Locus and Quality of Life in Spouses with High and Low Marital Satisfaction", **Journal of Life Science and Biomedicine**, cilt 4, sayı 2, ss. 131-134.
- SOYGÜT, G., KARAOSMANOĞLU, A. ve ÇAKIR, Z. (2009). "Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Değerlendirilmesi: Young Şema Ölçeği Kısa Form-3'ün Psikometrik Özelliklerine İlişkin Bir İnceleme", **Türk Psikiyatri Dergisi**, cilt 20, sayı 1, ss.75-84.
- TOKUÇ, B., BERBEROĞLU, U., SARAÇOĞLU, G.V. ve ÇELİKALP, Ü. (2011). "Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Evlilik Dışı Cinsel İlişki,

İstemli Düşükler ve Kontraseptif Kullanımı Konusundaki Görüşleri’
, **Türkiye Halk Sağlığı Dergisi**, cilt 9, sayı 3, ss. 166-173.

TUĞRUL, C., ÖZTAN, N. ve KABAKÇI, E. (1993). “Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği'nin Standardizasyon Çalışması”, **Türk Psikiyatri Dergisi**, sayı 4, ss. 83-88.

WELBURN, K., CORISTINE, M., DAGG, P., PONTEFRAC, A., ve JORDAN, S. (2002). “—The Schema Questionnaire—Short Form: Factor analysis and relationship between schemas and symptoms”, **Cognitive Therapy and Research**, cilt 26, sayı 4, ss. 519-530.

ULLAH, H., FERRIER, W. ve KALEEM, M. (2016). “Study of Personality Traits Influencing Entrepreneurial Intention among Business Students: A Two Countries Comparison”, **Gomal University Journal of Research**, Special Issue II, June, ss. 57-68.

ÜNAL, Ö. ve AKGÜN, S. (2022). “Evlilikte çatışma çözme stillerinin evlilik uyumu ve doyumunu ile ilişkisi”, **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, cilt 14, sayı 3, ss. 322-330.

VARMA, G.S., OĞUZHANOĞLU, N.K, KARADAĞ, F., ÖZDEL, O. ve AMUK, T. (2005). “Doğal ve cerrahi menapozda depresyon ve anksiyete düzeyleri ile cinsel doyum arasındaki ilişki”, **Klinik Psikiyatri Dergisi**, cilt 8, sayı 3, ss. 109-115.

YAĞIŞAN, N., SÜNBÜL, A. M. ve YÜCALAN, Ö. B. (2007). “Müzik Bölümü Öğrencilerinin Benlik İmgeleri ve Denetim Odaklarının İncelenmesi”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 22, sayı 1, ss. 243-262.

YEŞİLYAPRAK, B. (1990). “Denetim odağının belirleyicileri ve değişime ilişkin açıklamalar: Bir eleştirel değerlendirme”, **Psikoloji Dergisi**, cilt 7, sayı 25, ss. 41-52.

YEŞİLYAPRAK, B. (1993). “Kişilik gelişiminde ailesel faktörlerin etkisine ilişkin bir araştırma”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, cilt 3, sayı 3, ss. 3-16.

- YILDIRIM, S. (2012). “Hemşirelik hizmetlerinde nedensel yükleme teorisi: bir alan araştırması”, **Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi**, cilt 15, sayı 2, ss. 27-35.
- YİĞİT, İ. ve ÇELİK, C. (2016). “İlişki doyumunun erken dönem uyum bozucu şemalar, kişilerarası ilişki tarzları ve kendilik algısı açısından değerlendirilmesi”, **Türk Psikoloji Yazıları**, cilt 19, sayı 38, ss.77-78.
- WALLSTON, B. S., WALLSTON, K. A., KAPLAN, G. D. ve MAIDES, S. A. (1976). “Development and validation of the health locus of control (HLC) Scale.”, **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, cilt 44, sayı 4, ss. 580-585.

TEZLER

- AKHUN, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şemaları, benlik kurgusu, ayrılma-bireyleşme ve duygu düzenleme güçlüğü'nün psikolojik belirtilerle ilişkisi, (Yayımlanmamış doktora tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.
- AKTAŞ, H. G. (2008). Öğretmenlerde Denetim Odağı ve Örgütsel Vatandaşlık, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- ALKAN, E. (2008). Cinsel işlev bozuklukları ve kişilerarası tarz, öke, kendilik algısı, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- ARSLAN, D. (2021). Kadınlarda cinsel doyum ve romantik ilişki doyumunu, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Okan Üniversitesi.
- BASAT, Ç. (2004). An Exploration of Marital Satisfaction, Locus of Control, and Self-Esteem as Predictors of Sexual Satisfaction, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

- BOYSAN, M. Y., ve PİŞKİN, M.T.D. (2012). Üniversite öğrencilerinde erken dönem uyumsuz şemalar, başa çıkma stilleri ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilere yönelik bir model sınaması, (Yayımlanmamış doktora tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- CHAVEZ, J. (2016). The Personality Characteristics of an Entrepreneur and Their Effects on the Performance of a New Business Venture, Helsinki Metropolia University of Applied Sciences, Bachelor of Business Administration, European Management, Bachelor's Thesis.
- ÇAKIRCA, F. (2020). Kişilerin erken dönem uyumsuz şemaları ve öfke kontrol düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- ÇELİK, E. (2021). Yetişkin bireylerde erken dönem uyumsuz şemalar ve duygu düzenleme gücü ile duygusal yeme ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dicle Üniversitesi.
- DEMİR, E. (2014). Farklı denetim odağına sahip evli bireylerin evlilik doyumunun incelenmesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- EŞİCİ H. (2014). Romantik İlişki Kalitesinin Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Bağlanma ve Psikolojik İhtiyaçlar Açısından İncelenmesi, (Yayımlanmamış doktora tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- JOHNSON, C.M. (2001). Connections between sexual self-esteem and spiritual orientation in women. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Trinity Western University.
- GÜLER, K. (2020). Kadınlarda toplumsal cinsiyet rolleri ile erken dönem uyum bozucu şemalar, başa çıkma biçimleri ve beden imgesi baş etme stratejilerinin ilişkisi, (Yayımlanmamış doktora tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doğu Üniversitesi.

- KARA, Ç. (2019). Genç yetişkin bireylerin vücut algısı ve sosyal görünüş kaygısının cinsel doyuma etkisinin incelenmesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Üsküdar Üniversitesi.
- KAYA, F. (2010). Çocukluk döneminde yaşanan istismarın kişilerarası ilişki tarzları üzerindeki etkisi: Erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- KARADENİZ, E. (2005). Üniversite giriş sınavına hazırlanan lise son sınıf öğrencileri ve velilerinin kaygı düzeyleri, başetme yolları ve denetim odağı arasındaki ilişki, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.
- KARAOĞLU, M.B. (2019). Evli bireylerde benlik saygısının çift uyumu ve cinsel doyum üzerindeki etkisi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yakın Doğu Üniversitesi.
- KIRAL, E. (2012). İlköğretim okulu yöneticilerinin mükemmeliyetçilik algısı ve kontrol odağı ile ilişkisi, (Yayımlanmamış doktora tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- KÜÇÜKKARAGÖZ, H. (1998). İlkokul öğretmenlerinde kontrol odağı ve öğrencilerinin kontrol odağının oluşumuna etkileri, (Yayımlanmamış doktora tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- MOSTADIM N. N., (2016). The relationship between locus of control and marital satisfaction. Faculty of the Chicago School of Professional Psychology. Thesis for Doctor of Philosophy.
- ÖZCAN, S.G. (2014). Evli bireylerin cinsiyete göre aldatma eğilimleri, evlilik doyum düzeylerin ve cinsel doyum düzeylerin arasındaki ilişkinin incelenmesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haliç Üniversitesi.
- TIMM, T.M. (1999). The effects of differentiation of self, adult attachment, and sexual communication on sexual and marital satisfaction: A path analysis. Unpublished doctoral dissertation, Purdue University.

- PEKŞEN, M.E. (2022). Evli bireylerde erken dönem uyum bozucu şemaların evlilik uyumu ve evlilik doyumuna etkisi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Haliç Üniversitesi.
- RODOPLU, A. (2019). Evli çiftlerde evlilik uyumu ile cinsel doyum arasındaki ilişkinin incelenmesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- ŞENTÜRK, Ö. (2021). Erken dönem uyum bozucu şemalar ve eşe yönelik kişilerarası şemaların romantik ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtilerle ilişkisi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Kent Üniversitesi.
- TARAKÇI, K. (2019). Kadınlarda erken dönem uyumsuz şemalar, beden algısı ve cinsel doyum arasındaki ilişkinin incelenmesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Üsküdar Üniversitesi.
- UZUN, I. (2021). Romantik ilişkisi olan kişilerin duygusal yeme düzeylerinin cinsel doyum ve algılanan ilişki kalitesi üzerinden incelenmesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Kent Üniversitesi.
- YAVUZ, İ. (2022). Romantik ilişkisi olan yetişkinlerin ebeveynleri ile olan bağlanma ve cinsel doyum ilişkisinin incelenmesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- YİĞİT, İ. (2013). Çocukluk çağı travma yaşantılarının genç yetişkinlik döneminde görülen psikolojik belirtilerle ilişkisi: Erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

EKLER

EK-1: Sosyodemografik Bilgi Formu

EK-2: Young Şema Ölçeği Kısa Form- 3 (YŞÖ-KF3)

EK-3: Golombok- Rust Cinsel Doyum Ölçeği

EK 4: Kontrol Odağı Ölçeği

EK 5: Etik Kurul Onayı

EK- 1 Sosyodemografik Bilgi Formu

Değerli Katılımcılar,

Bu çalışma, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisi Berfin YILDIRIM tarafından Dr. Öğr. Üyesi Kahraman GÜLER danışmanlığında yürütülmektedir. Çalışma içerisinde sosyo-demografik bilgileri belirlemek adına Kişisel Bilgi Formu ve çalışma konusuna bağlı ölçekler bulunmaktadır. Elde edilecek bilgiler tamamen bilimsel amaç ile kullanılacak olup; siz katılımcılardan kimliğinizi açık edecek herhangi bir bilgi istenmeyecektir. Çalışmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Sonuçlara samimi yanıtlar vermeniz araştırma sonuçlarının güvenilirliği ve doğruluğu açısından büyük önem taşımaktadır. Lütfen hiçbir soruyu atlamadan yanıtladığınızdan emin olunuz.

Katılım ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Tüm sorularınız ve/veya çalışma hakkında detaylı bilgi için Berfin Yıldırım ile berfinyildirim1@stu.aydin.edu.tr mail adresi üzerinden iletişime geçebilirsiniz.

1. Cinsiyetiniz:

a) Kadın b) Erkek c) Diğer: .....

2. Yaşınız:

a) 18-25 b) 26-30 c) 31-35 d) 36-40 e) 41 ve üzeri

3. Medeni Durumunuz: a) Evli b) Bekar c) Diğer: .....

4. Maddi Geliriniz:

a) Asgari ücret ve altı

b) Asgari ücretten fazla

c) 10.000 ve üzeri

EK- 2 Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 (YŞÖ- KF3)

Derecelendirme:

- 1- Benim için tamamıyla yanlış
  - 2- Benim için büyük ölçüde yanlış
  - 3- Bana uyan tarafı uymayan tarafından biraz fazla
  - 4- Benim için orta derecede doğru
  - 5- Benim için çoğunlukla doğru
  - 6- Beni mükemmel şekilde tanımlıyor
1. ____ Bana bakan, benimle zaman geçiren, başıma gelen olaylarla gerçekten ilgilenen kimsem olmadı.
  2. ____ Beni terk edeceklerinden korktuğum için yakın olduğum insanların peşini bırakmam.
  3. ____ İnsanların beni kullandıklarını hissediyorum.
  4. ____ Uyumsuzum.
  5. ____ Beğendiğim hiçbir erkek/kadın, kusurlarımı görürse beni sevmez.
  6. ____ İş (veya okul) hayatımda neredeyse hiçbir şeyi diğer insanlar kadar iyi yapamıyorum.
  7. ____ Günlük yaşamımı tek başıma idare edebilme becerisine sahip olduğumu hissetmiyorum.
  8. ____ Kötü bir şey olacağı duygusundan kurtulamıyorum.
  9. ____ Anne babamdan ayrılmayı, bağımsız hareket edebilmeyi, yaşitlarım kadar, başaramadım.
  10. ____ Eğer istediğimi yaparsam, başımı derde sokarım diye düşünürüm.
  11. ____ Genellikle yakınlarıma ilgi gösteren ve bakan ben olurum.
  12. ____ Olumlu duygularımı diğerlerine göstermekten utanırım (sevdiğimi, önemseddiğimi göstermek gibi).
  13. ____ Yaptığım çoğu şeyde en iyi olmalıyım; ikinci olmayı kabullenemem.
  14. ____ Diğer insanlardan bir şeyler istediğimde bana “hayır” denilmesini çok zor kabullenirim.
  15. ____ Kendimi sıradan ve sıkıcı işleri yapmaya zorlayamam.
  16. ____ Paramın olması ve önemli insanlar tanıyor olmak beni değerli yapar.
  17. ____ Her şey yolunda gidiyor görünse bile, bunun bozulacağını hissederim.
  18. ____ Eğer bir yanlış yaparsam, cezalandırılmayı hak ederim.
  19. ____ Çevremde bana sıcaklık, koruma ve duygusal yakınlık gösteren kimsem yok.
  20. ____ Diğer insanlara o kadar muhtacım ki onları kaybedeceğim diye çok endişeleniyorum.

21. ____ İnsanlara karşı tedbiri elden bırakamam yoksa bana kasıtlı olarak zarar vereceklerini hissederim.
22. ____ Temel olarak diğer insanlardan farklıyım.
23. ____ Gerçek beni tanırlarsa beğendiğim hiç kimse bana yakın olmak istemez.
24. ____ İşleri halletmede son derece yetersizim.
25. ____ Gündelik işlerde kendimi başkalarına bağımlı biri olarak görüyorum.
26. ____ Her an bir felaket (doğal, adli, mali veya tıbbi) olabilir diye hiss ediyorum.
27. ____ Annem, babam ve ben birbirimizin hayatı ve sorunlarıyla aşırı ilgili olmaya eğilimliyiz.
28. ____ Diğer insanların isteklerine uymaktan başka yolum yokmuş gibi hiss ediyorum; eğer böyle yapmazsam bir şekilde beni reddederler veya intikam alırlar.
29. ____ Başkalarını kendimden daha fazla düşündüğüm için ben iyi bir insanım.
30. ____ Duygularımı diğerlerine açmayı utanç verici bulurum.
31. ____ En iyisini yapmalıyım, “yeterince iyi” ile yetinemem.
32. ____ Ben özel biriyim ve diğer insanlar için konulmuş olan kısıtlamaları veya sınırları kabul etmek zorunda değilim.
33. ____ Eğer hedefime ulaşamazsam kolaylıkla yılgınlığa düşer ve vazgeçerim.
34. ____ Başkalarının da farkında olduğu başarılar benim için en değerlisidir.
35. ____ İyi bir şey olursa, bunu kötü bir şeyin izleyeceğinden endişe ederim.
36. ____ Eğer yanlış yaparsam, bunun özrü yoktur.
37. ____ Birisi için özel olduğumu hiç hissetmedim.
38. ____ Yakınlarımla beni terk edeceği ya da ayrılacağından endişe duyarım
39. ____ Herhangi bir anda birileri beni aldatmaya kalkışabilir.
40. ____ Bir yere ait değilim, yalnızım.
41. ____ Başkalarının sevgisine, ilgisine ve saygısına değer bir insan değilim.
42. ____ İşve başarı alanlarında birçok insan benden daha yeterli.
43. ____ Doğru ile yanlış birbirinden ayırmakta zorlanırım.
44. ____ Fiziksel bir saldırıya uğramaktan endişe duyarım.
45. ____ Annem, babam ve ben özel hayatımızı birbirimizden saklarsak, birbirimizi aldatmış hisseder veya suçluluk duyarız
46. ____ İlişkilerimde, diğer kişinin yönlendirici olmasına izin veririm.
47. ____ Yakınlarımla o kadar meşgulüm ki kendime çok az zaman kalıyor.

48. ____ İnsanlarla beraberken içten ve cana yakın olmak benim için zordur.
49. ____ Tüm sorumluluklarımı yerine getirmek zorundayım.
50. ____ İsteddiğimi yapmaktan alıkonulmaktan veya kısıtlanmaktan nefret ederim.
51. ____ Uzun vadeli amaçlara ulaşabilmek için şu andaki zevklerimden fedakârlık etmekte zorlanırım.
52. ____ Başkalarından yoğun bir ilgi görmezsem kendimi daha az önemli hissederim.
53. ____ Yeterince dikkatli olmazsanız, neredeyse her zaman bir şeyler ters gider.
54. ____ Eğer işimi doğru yapmazsam sonuçlara katlanmam gerekir.
55. ____ Beni gerçekten dinleyen, anlayan veya benim gerçek ihtiyaçlarım ve duygularımı önemseyen kimsem olmadı.
56. ____ Önem verdiğim birisinin benden uzaklaştığını sezersem çok kötü hissederim.
57. ____ Diğer insanların niyetleriyle ilgili oldukça şüpheliyimdir.
58. ____ Kendimi diğer insanlara uzak veya kopmuş hissediyorum.
59. ____ Kendimi sevebilecek biri gibi hissetmiyorum.
60. ____ İş(okul) hayatımda diğer insanlar kadar yetenekli değilim.
61. ____ Gündelik işler için benim kararlarım güvenilemez.
62. ____ Tüm paramı kaybedip çok fakir veya zavallı duruma düşmekten endişe duyarım.
63. ____ Çoğunlukla annem ve babamın benimle iç içe yaşadığını hissediyorum- Benim kendime ait bir hayatım yok.
64. ____ Kendim için ne istediğimi bilmediğim için daima benim adıma diğer insanların karar vermesine izin veririm.
65. ____ Ben hep başkalarının sorunlarını dinleyen kişi oldum.
66. ____ Kendimi o kadar kontrol ederim ki insanlar beni duygusuz veya hissiz bulurlar.
67. ____ Başarmak ve bir şeyler yapmak için sürekli bir baskı altındayım.
68. ____ Diğer insanların uyduğu kurallara ve geleneklere uymak zorunda olmadığımı hissediyorum.
69. ____ Benim yararına olduğunu bilsem bile hoşuma gitmeyen şeyleri yapmaya kendimi zorlayamam.
70. ____ Bir toplantıda fikrimi söylediğimde veya bir topluluğa tanıtıldığımda onaylanılmayı ve takdir görmeyi isterim.
71. ____ Ne kadar çok çalışırsam çalışayım, maddi olarak iflas edeceğimden ve neredeyse her şeyimi kaybedeceğimden endişe ederim.
72. ____ Neden yanlış yaptığımın önemi yoktur; eğer hata yaptıysam sonucuna da katlanmam gerekir.

73. ____ Hayatımda ne yapacağımı bilmediğim zamanlarda uygun bir öneride bulunacak veya beni yönlendirecek kimsem olmadı.
74. ____ İnsanların beni terk edeceği endişesiyle bazen onları kendimden uzaklaştırırım.
75. ____ Genellikle insanların asıl veya art niyetlerini araştırırım.
76. ____ Kendimi hep grupların dışında hissederim.
77. ____ Kabul edilemeyecek pek çok özelliğim yüzünden insanlara kendimi açamıyorum veya beni tam olarak tanımalarına izin vermiyorum.
78. ____ İş(okul) hayatımda diğer insanlar kadar zeki değilim.
79. ____ Ortaya çıkan gündelik sorunları çözebilme konusunda kendime güvenmiyorum.
80. ____ Bir doktor tarafından herhangi bir ciddi hastalık bulunmamasına rağmen bende ciddi bir hastalığın gelişmekte olduğu endişesine kapılıyorum.
81. ____ Sık sık annemden babamdan ya da eşimden ayrı bir kimliğimin olmadığını hissediyorum.
82. ____ Haklarıma saygı duyulmasını ve duygularımın hesaba katılmasını istemekte çok zorlanıyorum.
83. ____ Başkaları beni, diğerleri için çok, kendim için az şey yapan biri olarak görüyorlar.
84. ____ Diğerleri beni duygusal olarak soğuk bulurlar.
85. ____ Kendimi sorumluluktan kolayca sıyıramıyorum veya hatalarım için gerekçe bulamıyorum.
86. ____ Benim yaptıklarımın, diğer insanların katkılarından daha önemli olduğunu hissediyorum.
87. ____ Kararlarıma nadiren sadık kalabilirim.
88. ____ Bir dolu övgü ve iltifat almam kendimi değerli birisi olarak hissetmemi sağlar.
89. ____ Yanlış bir kararın bir felakete yol açabileceğinden endişe ederim.
90. ____ Ben cezalandırılmayı hak eden kötü bir insanım.

EK 3- Golombok- Rust Cinsel Doyum Ölçeği / Kadın Formu

Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1. Cinsel yaşama karşı ilgisizlik duyar mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
2. Eşinize, cinsel ilişkinizle ilgili olarak nelerden hoşlanıp, nelerden hoşlanmadığınızı sorar mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
3. Bir hafta boyunca cinsel ilişkide bulunmadığınız olur mu? (adet günleri, hastalık gibi nedenler dışında)	☐	☐	☐	☐	☐
4. Cinsel yönden kolaylıkla uyarılır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
5. Sizce, sizin ve eşinizin önsevişmeye (öpme, okşama gibi) ayırdığınız zaman yeterli mi?	☐	☐	☐	☐	☐
6. Kendi cinsel organınızın, eşinizin cinsel organının giremeyeceği kadar dar olduğunu düşünür müsünüz?	☐	☐	☐	☐	☐
7. Eşinizle sevişmekten kaçınırmısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
8. Cinsel ilişki sırasında doyuma (orgazma) ulaşabilir mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
9. Eşinize sarılıp, vücudunu okşamaktan zevk alırmısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
10. Eşinizle olan cinsel ilişkinizi tatminkâr bulur musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
11. Gerekirse rahatsızlık ve acı duymaksızın, parmağınızı cinsel organınızın içine sokabilir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
12. Eşinizin cinsel organına dokunup, okşamaktan rahatsız olur musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
13. Eşiniz sizinle sevişmek istediğinde, rahatsız olur musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
14. Sizin için doyuma (orgazma) ulaşmanın mümkün olmadığını düşünür müsünüz?	☐	☐	☐	☐	☐
15. Haftada 2 defadan fazla cinsel birleşmede bulunur musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
16. Eşinize, cinsel ilişkinizle ilgili olarak, nelerden hoşlanıp, nelerden hoşlanmadığınızı söyleyebilir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
17. Eşinizin cinsel organı, sizin cinsel organınıza rahatsızlık vermeden girebilir mi?	☐	☐	☐	☐	☐
18. Eşinizle olan cinsel ilişkinizde sevgi ve şefkatin eksik olduğunu hisseder misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
19. Eşinizin cinsel organınıza dokunup okşamasından zevk alır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
20. Eşinizle sevişmeyi reddettiğiniz olur mu?	☐	☐	☐	☐	☐
21. Önsevişme sırasında eşiniz bızırınızı (klitoris) uyardığında doyuma (orgazm) ulaşabilir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
22. Sevişme boyunca, sadece cinsel birleşme için ayrılan süre sizin için yeterli mi?	☐	☐	☐	☐	☐
23. Sevişme sırasında yaptıklarınızdan tiksinti duyar mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
24. Kendi cinsel organınızın, eşinizin cinsel organının derine girmesini engelleyecek kadar dar olduğunu düşünür müsünüz?	☐	☐	☐	☐	☐
25. Eşinizin sizi sevip okşamasından hoşlanır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
26. Sevişme sırasında cinsel organınızda ıslaklık olur mu?	☐	☐	☐	☐	☐
27. Cinsel birleşme anından hoşlanır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
28. Cinsel birleşme anında doyuma (orgazma) ulaşır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐

Erkek Formu

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1. Haftada 2 defadan fazla cinsel birleşmede bulunur musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
2. Eşinize, cinsel ilişkinizle ilgili olarak, nelerden hoşlanıp nelerden hoşlanmadığınızı söyleyebilir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
3. Cinsel yönden kolay uyarılır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
4. Cinsel ilişki sırasında boşalmak için henüz erken olduğunu düşünürseniz, boşalmayı geciktirebilir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
5. Eşinizle olan cinsel yaşamınızı tekdüze (monoton) buluyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
6. Eşinizin cinsel organına dokunup, okşamaktan rahatsız olur musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
7. Eşiniz sizinle sevişmek istediğinde, tedirgin ve endişeli olur musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
8. Cinsel organınızın, eşinizin cinsel organına girmesinden zevk alır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
9. Eşinize, cinsel ilişkinizle ilgili olarak nelerden hoşlanıp, nelerden hoşlanmadığınızı sorarmısınız?	☐	☐	☐	☐	☐

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
10. İlişki sırasında cinsel organınızın sertleşmediği olur mu?	☐	☐	☐	☐	☐
11. Eşinizle olan cinsel ilişkinizde sevgi ve şefkatin eksik olduğunu hisseder misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
12. Eşinizin, cinsel organınıza dokunup okşamasından zevk alır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
13. Cinsel birleşme sırasında erken boşalmayı engelleyebilir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
14. Eşinizle sevişmekten kaçınır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
15. Eşinizle olan cinsel ilişkinizi tatminkar buluyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
16. Önsevişme (öpme, okşama gibi) sırasında cinsel organınızın sertleştiği olur mu?	☐	☐	☐	☐	☐
17. Bir hafta boyunca cinsel ilişkide bulunmadığınız olur mu? (hastalık gibi nedenler dışında)	☐	☐	☐	☐	☐
18. Eşinizle karşılıklı mastürbasyon yapmaktan (kendinizi tatmin etmekten) zevk alır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
19. Eşinizle sevişmek istediğinizde, ilişkiyi siz başlatır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
20. Eşinizin sizi sevip okşamasından hoşlanır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
21. İsteddiğiniz kadar sık cinsel ilişkide bulunur musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
22. Eşinizle sevişmeyi reddettiğiniz olur mu?	☐	☐	☐	☐	☐
23. Cinsel birleşme sırasında, cinsel organınızın sertliğini kaybettiği olur mu?	☐	☐	☐	☐	☐
24. Cinsel organınız, eşinizin cinsel organına girer girmez istemeden boşaldığınız olur mu?	☐	☐	☐	☐	☐
25. Eşinize sarılıp, vücudunu okşamaktan zevk alırmısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
26. Cinsel yaşama karşı ilgisizlik duyarmısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
27. Cinsel organınız eşinizin cinsel organına girmek üzereyken, istemeden boşaldığınız olur mu?	☐	☐	☐	☐	☐
28. Sevişme sırasında yaptıklarınızdan tiksinti duyar mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐

EK- 4 Kontrol Odağı Ölçeği (KOÖ)

‘Hiç uygun değil’(1),

‘pek uygun değil’(2),

‘uygun’(3),

‘oldukça uygun’(4),

‘tamamen uygun’(5)

1. İnsanın yaşamındaki mutsuzlukların çoğu, biraz da şanssızlığına bağlıdır(.....)
2. İnsan ne yaparsa yapsın üşütüp hasta olmanın önüne geçemez. (.....)
3. Bir şeyin olacağı varsa eninde sonunda mutlaka olur. (.....)
4. İnsan ne kadar çabalarsa çabalasın, ne yazık ki değeri genellikle anlaşılmaz. (.....)
5. İnsanlar savaşları önlemek için ne kadar çaba gösterirlerse gösterebilirler, savaşlar daima olacaktır. (.....)
6. Bazı insanlar doğuştan şanslıdır. (.....)
7. İnsan ilerlemek için güç sahibi kişilerin gönlünü hoş tutmak zorundadır. (.....)
8. İnsan ne yaparsa yapsın, hiçbir şey istediği gibi sonuçlanmaz. (.....)
9. Birçok insan, rastlantıların yaşamlarını ne derece etkilediğinin farkında değildir. (.....)
10. Bir insanın halen ciddi bir rahatsızlığa yakalanmamış olması sadece bir şans meselesidir. (.....)
11. Dört yapraklı yonca bulmak insana şans getirir. (.....)
12. İnsanın burcu hangi hastalıklara daha yatkın olacağını belirler. (.....)
13. Bir sonucu elde etmede insanın neleri bildiği değil, kimleri tanıdığı önemlidir. (.....)

14. İnsanın bir günü iyi başladıysa iyi; kötü başladıysa da kötü gider. (.....)
15. Başarılı olmak çok çalışmaya bağlıdır; şansın bunda payı ya hiç yoktur ya da çok azdır. (.....)
16. Aslında şans diye bir şey yoktur. (.....)
17. Hastalıklar çoğunlukla insanların dikkatsizliklerinden kaynaklanır. (.....)
18. Talihsizlik olarak nitelendirilen durumların çoğu, yetenek eksikliğinin, ihmalin, tembelliğin ve benzeri nedenlerin sonucudur. (.....)
19. İnsan, yaşamında olabilecek şeyleri kendi kontrolü altında tutabilir. (.....)
20. Çoğu durumda yazı-tura atarak da isabetli kararlar verilebilir. (.....)
21. İnsanın ne yapacağı konusunda kararlı olması, kadere güvenmesinden daima iyidir. (.....)
22. İnsan fazla bir çaba harcamasa da karşılaştığı sorunlar kendiliğinden çözülür. (.....)
23. Çok uzun vadeli planlar yapmak her zaman akıllıca olmayabilir, çünkü birçok şey zaten iyi ya da kötü şansa bağlıdır. (.....)
24. Birçok hastalık insanı yakalar ve bunu önlemek mümkün değildir. (.....)
25. İnsan ne yaparsa yapsın, olabilecek kötü şeylerin önüne geçemez. (.....)
26. İnsanın istediğini elde etmesinin talihle bir ilgisi yoktur. (.....)
27. İnsan kendisini ilgilendiren birçok konuda kendi başına doğru kararlar alabilir. (.....)
28. Bir insanın başına gelenler, temelde kendi yaptıklarının sonucudur. (.....)
29. Halk, yeterli çabayı gösterirse siyasal yolsuzlukları ortadan kaldırabilir. (.....)
30. Şans ya da talih hayatta önemli bir rol oynamaz. (.....)
31. Sağlıklı olup olmamayı belirleyen esas şey insanların kendi yaptıkları ve alışkanlıklarıdır. (.....)
32. İnsan kendi yaşamına temelde kendisi yön verir. (.....)
33. İnsanların talihsizlikleri yaptıkları hataların sonucudur. (.....)

34. İnsanlarla yakın ilişkiler kurmak, tesadüflere değil, çaba göstermeye bağlıdır. (.....)
35. İnsanın hastalanacağı varsa hastalanır; bunu önlemek mümkün değildir. (.....)
36. İnsan bugün yaptıklarıyla gelecekte olabilecekleri değiştirebilir. (.....)
37. Kazalar, doğrudan doğruya hataların sonucudur. (.....)
38. Bu dünya güç sahibi birkaç kişi tarafından yönetilmektedir ve sade vatandaşın bu konuda yapabileceği fazla bir şey yoktur. (.....)
39. İnsanın dini inancının olması, hayatta karşılaşacağı birçok zorluğu daha kolay aşmasına yardım eder. (.....)
40. Bir insan istediği kadar akıllı olsun, bir işe başladığında şansını yaver gitmezse başarılı olamaz. (.....)
41. İnsan kendine iyi baktığı sürece hastalıklardan kaçınabilir. (.....)
42. Kaderin insan yaşamı üzerinde çok büyük bir rolü vardır. (.....)
43. Kararlılık bir insanın istediği sonuçları almasında en önemli etkidir. (.....)
44. İnsanlara doğru şeyi yaptırmak bir yetenek işidir; şansın bunda payı ya hiç yoktur ya da çok azdır. (.....)
45. İnsan kendi kilosunu, yiyeceklerini ayarlayarak kontrol altında tutabilir. (.....)
46. İnsanın yaşamının alacağı yönü, çevresindeki güç sahibi kişiler belirler. (.....)
47. Büyük ideallere ancak çalışıp çabalayarak ulaşılabilir. (.....)

EK 5: Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 31.05.2022-51969

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı :E-88083623-020-51969
Konu : Etik Onayı Hk.

31.05.2022

Sayın BERFİN YILDIRIM

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 26.05.2022 tarihli ve 2022/09 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur. Bilgilerinize rica ederim.

Dr.Öğr.Üyesi Alper FİDAN
Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BSV4BDF1F3 Pin Kodu : 22242

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-aydin-universitesi-ebys?>

Adres : Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL

Telefon : 444 1 428

Web : <http://www.aydin.edu.tr/>

Kep Adresi : iau.yazisleri@iau.hs03.kep.tr

Bilgi için : Hicran DEMİR

Unvanı : Yazı İşleri Uzmanı

ÖZGEÇMİŞ

Ad- Soyad: Berfin YILDIRIM

Öğrenim Durumu

Yüksek Lisans: İstanbul Aydın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Klinik Psikoloji

Lisans: İstanbul Kültür Üniversitesi

Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

Mesleki Deneyim:

Yayınlar:

